

บทบรรณาธิการ

วารสารห้องสมุดฉบับนี้ เป็นฉบับที่สองที่ทีมบรรณาธิการชุดนี้ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการ ด้วยความตั้งใจให้เป็นแหล่งรวมความรู้ แบ่งปันประสบการณ์ บุคลากรทั้งในวงการวิชาชีพบรรณารักษ์ นักสารสนเทศห้องสมุด กับสาขาวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง บทความที่น่าสนใจในฉบับนี้มีทั้งบทความวิชาการและบทความปริทัศน์

บทความวิชาการ ได้แก่ “ชุมชนแห่งการสืบเสาะผ่านเว็บไซต์เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักวิชาชีพทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์” โดย บุญญลักษณ์ ดำนานจิตร “การพัฒนาบทเรียนออนไลน์แบบเปิดด้านทัศนศึกษาเพื่อผู้เรียนวัยผู้ใหญ่” โดย พิสิฐ น้อยวงศ์ถิง บทความ “ชุดข้อมูลวิจัยแบบเปิดโควิด-19: ข้อมูลเปิดสำหรับชุมชนวิจัยทั่วโลก” โดย น้ำทิพย์ วิภาวิน และบทความ “การเพิ่มและการเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงตามรูปแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7” โดย หัตถพันธ์ วงษ์ศรี

บทความปริทัศน์ เรื่องแรก “เล่าเรื่องการประชุม คณะกรรมการบริหารสภาบรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ครั้งที่ 18 (ครั้งที่ 1) โดย พิมพ์ราไพ เปรมสมิทธิ์ ซึ่งแบ่งปันประสบการณ์การเข้าร่วมคณะกรรมการบริหาร CONSAL อีกหนึ่งเวทีวิชาการวิชาชีพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และบทความจากการประชุมวิชาการ ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา (ชบอ.) สังกัดสมาคมห้องสมุดฯ ได้แก่ “บทบาทของห้องสมุดอุดมศึกษาในการจัดการข้อมูลวิจัยเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยฯ” โดย ระเบียบ แสงจันทร์และพิมพ์ลอร ดันหัน และ “แนวทางการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย บทสรุปจากการเสวนาเรื่อง “ความเป็นไปได้ในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยฯ” โดย สมปอง มิสิตะและกนกวรรณ บัวงาม

ทั้งนี้ ทีมบรรณาธิการรู้สึกเป็นเกียรติ และยินดีเป็นอย่างยิ่งในการเผยแพร่ ข้อเขียน บทความทางวิชาการของสมาชิกจากชมรมในสังกัดสมาคมห้องสมุดฯ หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยหวังว่าบทความในวารสารห้องสมุดปีที่ 64 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม – มิถุนายน 2563 นี้ จะทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ และข่าวสาร เพื่อเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทางวิชาการและวิชาชีพเพื่อก้าวเดินไปด้วยกัน ดังคำที่ว่าด้วย “พัฒนาตนเอง-พัฒนาวิชาชีพ-พัฒนาสังคม”

รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน

ประธานแผนวารสารและสื่อวิชาการ สมาคมห้องสมุดฯ

บรรณาธิการ

วารสารห้องสมุด สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย (TLA Bulletin)

ปีที่ 64 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563

ISSN: 0857-0086

สารบัญ

	หน้า
บรรณาธิการ	i
รัฐทิพย์ ห่อวโนทยาน	
บทความวิชาการ	
ชุมชนแห่งการสืบเสาะผ่านเว็บไซต์เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ ด้วยตนเองของนักวิชาชีพทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ บุญญลักษณ์ ดำนานจิตร	1
การพัฒนาบทเรียนออนไลน์แบบเปิดด้านทัศนศิลป์ศึกษาเพื่อผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ พิสิฐ น้อยวงศ์	20
ชุดข้อมูลวิจัยแบบเปิดโควิด-19: ข้อมูลเปิดสำหรับชุมชนวิจัยทั่วโลก น้ำทิพย์ วิภาวิน	36
การเพิ่มและการเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงตามรูปแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 หัตถพันธ์ วงชาลี	47
บทความปริทัศน์	
เล่าเรื่องการประชุม คณะกรรมการบริหารสภาบรรณารักษ์ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ครั้งที่ 18 (ครั้งที่ 1) พิมพ์ราไพ เปรมสมิทธิ์	65
บทบาทของห้องสมุดอุดมศึกษาในการจัดการข้อมูลวิจัยเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ระเบียบ แสงจันทร์ และ พิมลอร ดันหัน	78
แนวทางการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย สมปอง มิสลิตะ และ กนกวรรณ บัวงาม	92

ชุมชนแห่งการสืบเสาะผ่านเว็บเพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ของนักวิชาชีพทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร¹

บทคัดย่อ

กระบวนการชุมชนแห่งการสืบเสาะเป็นกระบวนการที่ซึมซาบประสบการณ์ใหม่เข้าสู่ประสบการณ์เดิมที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แล้วสมองรวบรวมปรับเหตุการณ์ใหม่ให้เข้ากับโครงสร้างของความคิดอันเกิดจากการเรียนรู้ที่มีอยู่เดิมจากการที่กลุ่มคนมารวมตัวกันเพื่อร่วมกันสร้างปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีจุดมุ่งหมาย และสะท้อนถึงการแสดงความคิดเห็นของตนเองร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นการนำไปสู่การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้จากการศึกษาด้วยตนเองอย่างมีความหมายและมีคุณค่า ดังนั้นชุมชนแห่งการสืบเสาะเพื่อการเรียนการสอนผ่านเว็บกับการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ห้องสมุดอุดมศึกษาจึงสามารถนำลักษณะเด่นของการสืบค้นข้อมูล การศึกษาด้วยตนเองและการมีปฏิสัมพันธ์กันผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์มาประยุกต์ใช้ได้ โดยสังคมออนไลน์ที่มีการเชื่อมโยงกันเพื่อสร้างเครือข่ายในการตอบสนองความต้องการทางสังคมที่มุ่งเน้นการสร้างและสะท้อนให้เห็นถึงเครือข่าย หรือความสัมพันธ์ทางสังคมในกลุ่มคนที่มีความสนใจหรือมีกิจกรรมร่วมกัน บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์จะให้บริการผ่านหน้าเว็บ และให้มีการโต้ตอบกันระหว่างผู้ใช้งานผ่านอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ นักวิชาชีพทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ต้องศึกษาและค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยเฉพาะการศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อสร้างความเข้าใจในการทำงาน คิดวิเคราะห์เพื่อพัฒนาและสร้างนวัตกรรมบริการใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้รับบริการได้อย่างเหมาะสมพร้อมที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดและสามารถแนะนำเครื่องมือหรือแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อให้ผู้รับบริการเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการสืบเสาะ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์ บรรณารักษ์ นักวิชาชีพสารสนเทศ

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต E-mail: boonyalak_tum@dusit.ac.th

**The community of Inquiry-COI to improve self-study ability of professionals
in library and information science**

Boonyalak Tumnanchit¹

Abstract

The quest community process refers to a process that permeates a new experience into the same or similar experience. Then the brain gathers and adapts new events to the structure of ideas that arise from existing learning, as a group of people come together to join together. The create interaction with purpose; and reflect the opinions expressed together with others In order to understand each other Leads to creating meaningful and valuable learning experiences from self-study Therefore, the search community for teaching and learning through the web and professional development, the librarians in higher education libraries can apply the outstanding characteristics of information searching self-study and interaction through online social networks. In which online communities are linked together to create a network to meet the social needs that focus on creating and reflect the network or social relationships among people who are interested or have joint activities The online social networking service will provide services via the webpage and allow interaction between users via the internet. In this regard, library and information science professionals must constantly study and search for their own development; for career advancement Especially education and self-learning And to create understanding in the work, analytical thinking, to develop and create new service innovations in accordance with the behavior of clients appropriately Ready to be transmitters and able to recommend tools or information resources So that clients can access the information they need accurately and quickly

Keywords: Community of Inquiry-COI, Self learning, Web-based learning, Library and information profession

¹Faculty of Humanity and Social Science. Suan Dusit University. E-mail: boonyalak_tum@dusit.ac.th

บทนำ

การศึกษาด้วยตนเองเป็นการหาวิธีจูงใจให้พยายามหาความรู้และลงมือเรียนรู้ โดยมีการวางแผนเป้าหมายและเวลาในการเรียนรู้ แต่ก็มีผู้สนับสนุนในกระบวนการนี้ ซึ่งผู้สนับสนุนเหล่านี้ควรจะเป็นผู้สอนหรือผู้บริหาร โดยการแนะนำให้อำนาจการตั้งเป้าหมาย และแนวทางที่จะไปสู่เป้าหมายที่ละขั้น ดังนั้นการศึกษาด้วยตนเองจึงเป็นกระบวนการที่บุคคลารู้จักรับผิดชอบตนเองในการแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง เริ่มจากวางแผนการปฏิบัติ คิดแก้ปัญหา ควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองจนสามารถเรียนรู้ เป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเองและประเมินผล การเรียนรู้ของตนเอง (The Skill Development Institute EYE LEVEL THAILAND, 2017)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในหมวด 9 เพื่อให้มีการใช้เทคโนโลยีการศึกษาอย่างจริงจัง (Ministry of Education, 2011) วิทยาการในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน จึงเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีผลการวิจัยสนับสนุนว่าเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ สามารถตอบสนองรูปแบบของการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ สามารถเรียนได้ไม่จำกัดเวลาและไม่จำกัดสถานที่ ผู้เรียนสามารถสื่อสารกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอนได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด จึงเป็นที่มาของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศติดต่อสื่อสาร เชื่อมโยงให้เกิดชุมชนแห่งการสืบเสาะ ซึ่งเป็นชุมชนที่มีการรวมกลุ่มกันของสมาชิกผ่านเว็บที่สะท้อนความคิดเห็นของตนเองในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างมีความหมายเชิงลึกร่วมกัน สร้างปฏิสัมพันธ์อย่างมีจุดมุ่งหมายผ่านการแสดงออกด้านสังคม ปัญหา และการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการสืบเสาะเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษาด้วยตนเอง และการสื่อสารกับผู้อื่นได้ตรงตามเป้าหมาย สามารถจัดการตนเองได้ช่วยพัฒนาทักษะของผู้เรียนในด้านสังคมและปัญญา โดยนำทักษะในการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ร่วมกัน

วิธีการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการสืบเสาะ (Community of inquiry/ COI)

การเรียนการสอนแบบชุมชนแห่งการสืบเสาะเป็นแนวคิดหนึ่งของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งลักษณะการศึกษาด้วยตนเอง (Garrison and Anderson, 2008) หมายถึง คุณลักษณะที่เกิดขึ้นภายในตนเองอย่างอิสระ โดยมีการคิดและวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน เริ่มจากการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ อันนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์และเป็นไปตามเป้าหมายการ

เรียนรู้ที่วางไว้ โดยหลังจากศึกษาตามการวางแผนแล้วจึงประเมินผลการศึกษาด้วยตนเอง เพื่อปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จและเป็นผู้รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Khantama, 2012)

ผู้ที่ศึกษาด้วยตนเองจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง รู้ว่าตนเองสนใจสิ่งใด มีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ และสามารถใช้แหล่งสารสนเทศที่ต้องการ มีความสามารถใช้ทักษะที่จำเป็น เช่น การอ่าน การฟัง การเขียน การจดบันทึกประเด็นสำคัญ เป็นต้น เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล บริหารเวลาในการดำเนินการได้อย่างเหมาะสม สามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการในการศึกษาด้วยตนเอง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะ บดินทร์ ศิริเกษ (Sirikase, 2012) ให้แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ดังนี้

1. ปรัชญาวิทยาศาสตร์ดั้งเดิม ความรู้วิทยาศาสตร์ หมายถึง ความจริงหรือข้อเท็จจริงที่มีอยู่หรือเป็นอยู่ซึ่งได้จากการตรวจสอบ การค้นคว้าทดลองอย่างเป็นระบบโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แต่ปรัชญาวิทยาศาสตร์แนวใหม่ ความรู้วิทยาศาสตร์เป็นความรู้ที่เกิดจากการสร้างของแต่ละบุคคลซึ่งมีอิทธิพลมาจากความรู้หรือประสบการณ์เดิม และสิ่งแวดล้อมหรือบริบทของสังคมของแต่ละคน

2. แนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) เกี่ยวกับการพัฒนาทางสติปัญญาและความคิด คือ การที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด การปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม มีผลให้ระดับสติปัญญาและความคิดมีการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางสติปัญญาและความคิดมี 2 กระบวนการ ได้แก่ การปรับตัว และการจัดระบบโครงสร้าง

การปรับตัวเป็นกระบวนการที่บุคคลหาหนทางที่จะปรับสภาพความไม่สมดุลทางความคิดให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ส่วนโครงสร้างทางสมองจะถูกจัดระบบให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มีรูปแบบของความคิดเกิดขึ้น กระบวนการปรับตัวประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

2.1 กระบวนการดูดซึม หมายถึง กระบวนการที่อินทรีย์ซึมซับประสบการณ์ใหม่เข้าสู่ประสบการณ์เดิมที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แล้วสมองรวบรวมปรับให้เข้ากับโครงสร้างของความคิดอันเกิดจากการเรียนรู้ที่มีอยู่เดิม

2.2 กระบวนการปรับขยายโครงสร้าง เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องมาจากกระบวนการดูดซึม คือ ภายหลังจากที่ซึมซาบของเหตุการณ์ใหม่เข้ามา และปรับเข้าสู่โครงสร้างเดิม ถ้าปรากฏว่าประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับการซึมซาบเข้ามาให้เข้ากับประสบการณ์เดิมได้ สมองจะสร้างโครงสร้างใหม่ขึ้นมาเพื่อปรับให้เข้ากับประสบการณ์ใหม่นั้น

การรวิสัน และแอนเดอสัน (Garrison and Anderson, 2008) กล่าวว่า องค์ประกอบของกระบวนการชุมชนแห่งการสืบเสาะมี 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสังคม (Social Presence) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการแสดงตัวตนทางสังคมหรือชุมชนผ่านช่องทางการสื่อสารออนไลน์ด้วยการแสดงออกในการสื่อสารที่ตรงจุดมุ่งหมาย และการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลผ่านการแสดงออกทางบุคลิกภาพ สังเกตได้จากตัวชี้วัด 3 ด้าน ได้แก่ การแสดงออกทางอารมณ์ การสร้างความร่วมมือ และการสนทนา

2. ด้านปัญญา (Cognitive Presence) หมายถึง ความสามารถในการแสดงตัวตนของผู้เรียนที่ช่วยให้ ผู้เรียนสร้างคุณค่าให้แก่ตนเองผ่านการแสดงออกทางพฤติกรรมจากการสร้างสถานการณ์ของผู้สอน การสืบค้นข้อมูล การบูรณาการ และการแก้ไขปัญหา จัดเป็นกระบวนการชักถามที่เปลี่ยนจากการระบุปัญหาไปเป็นการอธิบายเนื้อหาและแนวความคิด จากนั้นรวบรวมความคิดเป็นแนวทางที่น่าเชื่อถือและทดสอบผลได้

3. ด้านการเรียนการสอน (Teaching Presence) หมายถึง ความสามารถในการแสดงตัวตนของผู้เรียน ผ่านตัวชี้วัด 3 ด้าน ได้แก่ การออกแบบกระบวนการเรียนการสอนการจัดการเรียน การสอน การชี้แนะของผู้สอน ทั้งนี้ผู้สอนต้องคำนึงถึงการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านการเรียนการสอนเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จัดขึ้นเพื่อสร้างชุมชน รวมถึงด้านสังคม และด้านปัญญา ดังนั้นในทุกองค์ประกอบผู้สอนมีบทบาทที่สำคัญเพื่อสร้างและรักษาสิ่งแวดล้อม ทางการศึกษา สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะ

ที่มา: (Khantama, 2012 : 18)

ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้คิด (Theory of Cognitive Development) ของฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget) (Piaget, 2001 อ้างถึงใน Khrng-yuthth, 2017 : 65) ระบุว่า เพียเจต์ ได้กล่าวว่า ชุมชนแห่งการสืบเสาะเป็นการเรียนรู้ร่วมกันที่ผู้เรียนจะต้องรับฟังความเห็นต่อกัน และแลกเปลี่ยนความเห็นต่อกัน และชุมชนแห่งการสืบเสาะเป็นวิธีเรียนสำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งทำให้พวกเขาได้รับฟังความเห็นผู้อื่นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกันอย่างแท้จริง

แนวคิดของชุมชนแห่งการสืบเสาะเป็นแนวคิดทฤษฎีการของความรู้ที่ได้มาจากการสืบเสาะใช้เหตุและผล ใช้วิธีการเรียนรู้เป็นกลุ่ม เพื่อหาคำตอบ การตัดสินใจร่วมกันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง โดยมีการถกเถียงและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตรวจสอบความคิดเห็นด้วยทรัพยากรและข้อสมมติฐานทางวิชาการ มีการโต้เถียงที่ขัดความคิด 3 ความคิด คือ คิววิพากษ์ คิดห่วย และคิดสร้างสรรค์

องค์ประกอบของชุมชนแห่งการสืบเสาะ ประกอบไปด้วยเป้าหมายดังนี้

1. มีเป้าหมาย เป็นคำตัดสินหรือเป็นผลผลิตของการสืบเสาะ เป็นฉันทมติหรือเป็นความรู้
2. มีกระบวนการสืบค้นซึ่งมีการอ้างถึงเหตุผลประเด็นที่สืบค้น
3. มีทิศทางในการถกเถียง การแลกเปลี่ยนความรู้โดยใช้เหตุและผลตรรกะของความรู้
4. การติดต่อสื่อสารอย่างมีเหตุและผลผ่านกระบวนการทางความคิด
5. มีการคิดอยู่ 3 รูปแบบ คือ 1) คิววิพากษ์ 2) คิดห่วย และ 3) คิดสร้างสรรค์ เอามาปฏิบัติ

ชุมชนแห่งการสืบเสาะเพื่อการเรียนการสอนบนเว็บ

กระบวนการชุมชนแห่งการสืบเสาะ หมายถึง กระบวนการที่ ชี้นำประสบการณ์ใหม่เข้าสู่ประสบการณ์เดิมที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แล้วสมองรวบรวมปรับเหตุการณ์ใหม่ให้เข้ากับโครงสร้างของความคิดอันเกิดจากการเรียนรู้ที่มีอยู่เดิม จากการศึกษาที่กลุ่มคนมารวมตัวกันเพื่อร่วมกันสร้างปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีจุดมุ่งหมาย และสะท้อนถึงการแสดงความคิดเห็นของตนเองร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ซึ่งกันและกัน เป็นการนำไปสู่การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายและมีคุณค่า

ชุมชนแห่งการสืบเสาะเพื่อการเรียนการสอนผ่านเว็บ หมายถึง กลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน รวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยมีการสื่อสารผ่านเครือข่ายเทคโนโลยี ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวเกี่ยวกับความเป็นชุมชนการเรียนรู้ต่าง ๆ บนเว็บหรือที่เรียกว่าชุมชนเสมือนจริงไว้ดังนี้

1. สวีเยร์ (Schwier, 2002) กล่าวเพิ่มเติมถึงองค์ประกอบชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ที่จำเป็นอีก 3 ประการ ได้แก่ 1) การทำความเข้าใจของสมาชิกในการกำหนดทิศทางสู่อนาคตเทคโนโลยี 2) การเรียนรู้ขององค์กร โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน(เสมือน)แห่งการเรียนรู้ 3) ตัวกระตุ้นที่มี

ส่วนเกี่ยวข้องและปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ของชุมชนเสมือน ซึ่งลักษณะของชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้เสมือน จัดว่าเป็นจุดเด่นของการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมเสมือนจริงจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการเรียนรู้แบบเผชิญหน้ากันทางออนไลน์ ชุมชนแห่งการเรียนรู้เสมือนจะเกิดขึ้นได้สภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ต้องเอื้อให้บุคคลสามารถพบปะกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดการรูปแบบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เหมาะสม เอื้อประโยชน์ด้านการเรียนรู้ภายในชุมชน เสริมสร้างความคิด การสร้างสรรค์ผลงาน การร่วมแสดงความคิดเห็น กำหนดข้อตกลงร่วมกัน ดังนั้นการพัฒนา รูปแบบของชุมชนเสมือนแห่งการเรียนรู้จำเป็นต้องพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ ชุมชนนับเป็นต้นแบบที่ดีที่เสริมสร้างให้สมาชิกเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิก และสนับสนุนให้เกิดแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมจากการร่วมกันคิดภายในชุมชน

2. The Office of the Education Council. (2005) เสนอลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นชุมชนที่มีลักษณะ 1) เป็นเมืองหรือชุมชน 2) ตระหนักถึงความสำคัญว่าคนในชุมชนสามารถพัฒนาได้ 3) สามารถวิเคราะห์สภาพชุมชนของตนเองได้ 4) ใช้ประโยชน์ของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชุมชน 5) ดำเนินงานพัฒนาโดยร่วมมือแบบหุ้นส่วนจากทุกฝ่าย 6) ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น 7) มีความร่วมมือจากทุกฝ่าย 8) ได้รับการพัฒนาด้วยการเรียนรู้ และ 9) มุ่งให้ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองได้

3. ทิพวัลย์ ชันธมะ (Khantama, 2012) พบว่า 1) กระบวนการชุมชนแห่งการสืบเสาะผ่านเว็บมี 4 ขั้นตอน ได้แก่

3.1 การกำหนดและออกแบบ

3.2 การพัฒนาและการดำเนินการ

3.3 การแสดงผล

3.4 การปรับปรุงแก้ไข

หากพิจารณาแล้วจะพบว่าชุมชนแห่งการสืบเสาะผ่านเว็บ อาจนำองค์ประกอบของเครือข่ายสังคมออนไลน์มาประยุกต์ใช้ในการทำงานและการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญที่คนยุคสังคมออนไลน์นิยมใช้อย่างแพร่หลาย

องค์ประกอบของการนำเครือข่ายสังคมออนไลน์มาประยุกต์กับชุมชนแห่งการสืบเสาะเพื่อการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Kongpila, 2017) มีดังนี้

1. การร่วมมือ (Collaboration) เป็นการแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยตามประเด็นหัวข้อโครงการที่ผู้เรียนสนใจ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

ต้องร่วมมือกันในการเรียนรู้หรือทำกิจกรรมโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือ เช่น Group (กลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้ตามหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจ) และ Member (การเป็นสมาชิกในกลุ่ม) เป็นต้น

2. การสื่อสาร (Communication) เป็นการใช้ช่องทางของสื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสาร พูดคุย แลกเปลี่ยน สอบถาม ติดตาม แสดงความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในขณะการทำงานในสถานที่และเวลาที่แตกต่างกัน เครื่องมือสื่อสารควรเหมาะสมกับความต้องการและสภาพการใช้งานและสอดคล้องกับลักษณะกิจกรรมของโครงการ เช่น Facebook จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) กระดานสนทนา (Web Board) การพูดคุย (Chat) เป็นต้น

3. บริบททางสังคม (Social Context) เป็นองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ช่องทาง สถานที่ เวลา และสถานการณ์หรือเรื่องราวที่กำหนดให้เข้าไปร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้โครงการโดยใช้พื้นที่ของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีระบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยสมาชิกทุกคนในห้องต้องเข้าร่วมกลุ่มจึงจะสามารถทำกิจกรรมได้ โดยมีการเชื่อมโยงกับกลุ่มใน เฟซบุ๊ก (Facebook)

4. เทคโนโลยี (Technologies) เป็นการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้หรือสิ่งอำนวยความสะดวกโดยอาศัยเทคโนโลยีเครือข่ายในรูปแบบของสื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารเพื่อเพิ่มศักยภาพในการสื่อสารในลักษณะของการโต้ตอบ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) บล็อก (Blog) ยูทูบ (YouTube) อีเมล (E-mail) (Discussion, Web Board, Chat, Comment, Reply) แบบทดสอบออนไลน์ รวมถึงการเชื่อมโยงไปยังแหล่งทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ เป็นต้น

5. การแบ่งปัน (Sharing) หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการความรู้ ข้อมูล แหล่งข้อมูล ภาพ เสียง เนื้อหาผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อแบ่งปันให้กับสมาชิกในกลุ่มโครงการและในเครือข่าย เช่น การแบ่งปันโดยใช้ Google Drive, Google Docs, Google Forms, Google Sheets, Google Presentation เป็นต้น

6. ความสัมพันธ์ (Connections) โดยการให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทั้งในส่วนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งภายในกลุ่มระหว่างกลุ่มทุกคนอย่างสม่ำเสมอ โดยกิจกรรมจะมุ่งเน้นการนำความรู้มาแลกเปลี่ยนกัน ร่วมแสดงความคิดเห็น รวมถึงการตั้งประเด็นการศึกษา คำถาม วัตถุประสงค์และหัวข้อนั้น ๆ เช่น Group (กลุ่มตามหัวข้อโครงการของนักเรียนแต่ละกลุ่ม และกลุ่มแต่ละห้องเรียน) เป็นต้น

7. การใช้เครื่องมือร่วมกันสร้างเนื้อหา (Content co-creation Tools) โดยสมาชิกในกลุ่มและสมาชิกในเครือข่ายมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ (Co-Creation) และนำเสนอข้อมูลเนื้อหา (Content) แสดงความคิดเห็นด้วยการโพสต์คอมเมนต์ ได้ตอบกันได้อย่างอิสระ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยบุคคลจะเป็นทั้งผู้รับและผู้ให้ เช่น การแบ่งปัน (Sharing) การแสดงความคิดเห็น (Comment) การโต้ตอบ (Reply) การนำเสนอ (YouTube) การทำแผนที่ความคิด (Mind Map) เป็นต้น

สรุปได้ว่า ชุมชนแห่งการสืบเสาะผ่านเว็บสามารถนำลักษณะเด่นของเครือข่ายสังคมออนไลน์มาประยุกต์ใช้ได้ โดยสังคมออนไลน์ที่มีการเชื่อมโยงกันเพื่อสร้างเครือข่ายตอบสนองความต้องการทางสังคมที่มุ่งเน้นในการสร้างและสะท้อนให้เห็นถึงเครือข่าย หรือความสัมพันธ์ทางสังคมในกลุ่มคนที่มีความสนใจหรือมีกิจกรรมร่วมกัน บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์จะให้บริการผ่านหน้าเว็บและโต้ตอบกันระหว่างผู้ใช้งานผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นที่มาของการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาของผู้เขียน ซึ่งจะกล่าวถึงในเนื้อหาต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะเพื่อพัฒนาความสามารถในการศึกษาด้วยตนเอง

ข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้เขียนสนใจทำวิจัย เรื่อง “กระบวนการชุมชนแห่งการสืบเสาะโดยการเรียนการสอนผ่านเว็บ เพื่อพัฒนาความสามารถในการศึกษาด้วยตนเอง” ของนักศึกษาหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการจัดการสารสนเทศสำหรับเด็กะหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของการสอนด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการสืบเสาะเพื่อการเรียนการสอนผ่านเว็บ และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการศึกษาด้วยตนเองระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการสืบเสาะเพื่อการเรียนการสอนผ่านเว็บ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษานิเทศศาสตร์ หลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการสารสนเทศสำหรับเด็ก รหัสวิชา 1633419 ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2562 ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต รวมทั้งสิ้น 24 คน ตัวแปรต้น คือ วิธีการสอนรายวิชาการจัดการสารสนเทศสำหรับเด็กด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการสืบเสาะเพื่อการเรียนการสอนผ่านเว็บ โดยมีตัวแปรตามมี 2 ด้าน ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และ 2) ความสามารถในการศึกษาด้วยตนเอง ขอบเขตด้านระยะเวลา ได้แก่ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม – วันที่ 27 พฤศจิกายน 2562 ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่เรียนด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการสืบเสาะเพื่อการเรียนการสอนผ่านเว็บ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีความสามารถในการศึกษาด้วยตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001

ข้อสังเกตของผู้เขียน พบว่า ชุมชนแห่งการสืบเสาะผ่านเว็บมีความครอบคลุมกับคำหลายคำที่มีความหมายเช่นเดียวกัน ได้แก่ คำว่า “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” “ชุมชนเสมือนจริง” “ชุมชนเสมือนจริงแห่งการเรียนรู้” “ชุมชนบนเว็บ” “ชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์” ซึ่งแต่ละคำมีความหมายดังนี้

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) หมายถึง กลุ่มคนที่ตระหนักถึงความสำคัญความจำเป็นของการเรียนรู้ มีทักษะและกระบวนการคิด การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการนำความรู้

มาใช้ประโยชน์ ทุกคนคิดและปฏิบัติร่วมกันแบบหุ้นส่วน มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน ดำเนินชีวิตไปพร้อม ๆ กันกับการเรียนรู้ การสั่งสมความรู้ และการสร้างความรู้ใหม่เพื่อนำไปพัฒนาตนเองและชุมชน (Lohit-wises, 2020 : 31)

ชุมชนเสมือนจริง (Virtual reality) หมายถึง เครือข่ายสังคมประเภทหนึ่งสำหรับปัจเจกบุคคล ผู้ซึ่งได้ตอบกันผ่านสื่อเฉพาะ โดยอาจสื่อสารข้ามพรมแดนทางภูมิประเทศหรือทางการเมือง เพื่อที่จะบรรลุความสำเร็จหรือสิ่งที่สนใจร่วมกัน ชุมชนเสมือนที่แพร่หลายที่สุดชนิดหนึ่ง คือ บริการเครือข่ายสังคม อันประกอบด้วยชุมชนออนไลน์ที่หลากหลาย ซึ่งเกิดมาจากการสร้างสภาพแวดล้อมของข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบใหม่ มีจุดเด่นที่ทำให้บริการด้านการสื่อสารแบบเครือข่ายที่เชื่อมโยงผู้ใช้งานไว้ด้วยกัน ทำให้เกิดเป็นสังคมขนาดใหญ่ขึ้นบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Pukkhamdee, 2015 : 7)

ชุมชนเสมือนจริงแห่งการเรียนรู้ (Learning Community on Virtual reality) หมายถึง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นของการเรียนรู้ มีทักษะและกระบวนการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และนำความรู้มาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาตนเองและสถาบันหรือชุมชนบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Lohit-wises, 2015 : 72)

ชุมชนบนเว็บหรือชุมชนออนไลน์ (Online communication) หมายถึง ชุมชนที่มีสมาชิกเปิดใช้งานโดยการผ่านเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิก ชุมชนเสมือนสามารถใช้รูปแบบของระบบข้อมูลซึ่งทุกคนสามารถโพสต์เนื้อหา เช่น ระบบกระดานข่าวที่มีผู้คนสามารถเข้าไปโพสต์ได้ เช่น เว็บบล็อก นอกจากนี้ยังเสริมการสื่อสารระหว่างคนที่รู้จักกันในชีวิตจริง หมายถึงจำนวนถูกใช้ในซอฟต์แวร์ที่สังคมแยกหรือรวมกันรวมทั้งข้อความที่ใช้ห้องแชทและการประชุมที่ใช้เสียงวิดีโอข้อความหรือลายเซ็น ที่สำคัญการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและทางด้านเทคนิคอาจมีผลมาจากการแพร่กระจายของเครือข่ายทางสังคมเช่น เครือข่ายสังคมบนอินเทอร์เน็ต (Wikipedia, the free encyclopedia, 2020)

ชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ (Online Learning Community) หมายถึง กลุ่มคนที่ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นของการเรียนรู้ มีทักษะและกระบวนการคิด การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ ทุกคนคิดและปฏิบัติร่วมกันแบบหุ้นส่วน มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน ดำเนินชีวิตไปพร้อม ๆ กัน กับการเรียนรู้ การสั่งสมความรู้ และการสร้างความรู้ใหม่เพื่อนำไปพัฒนาตนเองและชุมชนในโลกออนไลน์

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นล้วนเป็นคุณลักษณะของบุคคลในศตวรรษที่ 21 เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ระบุถึง 21st Century Skill's Framework อธิบายถึงกรอบแนวคิดของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเริ่มต้นจากสิ่งที่ผู้เรียนควรได้รับก่อนที่จะก้าวออกจากรั้วสถาบันการศึกษาสู่ชีวิตการทำงานในวิชาชีพด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ประกอบด้วยความรู้เชี่ยวชาญในวิชาแกน (Core Subjects) แนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 (21st Century Themes) และ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีทักษะชีวิตและการทำงาน โดยมีโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นระบบสนับสนุนการศึกษา (Support Systems) ของศตวรรษที่ 21 ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ (Laoharatsaeng, 2018 : 11-14) ดังนั้นคุณลักษณะจำเป็น 8 ประการสำหรับบุคคลในศตวรรษที่ 21 จึงมีลักษณะดังนี้

1. ความรับผิดชอบและพึ่งพาตนเองในการเรียนรู้ (Autonomous Learning)
2. ทักษะด้านการคิด (Thinking Skills)
3. ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective collaborators)
4. ทักษะในการสืบเสาะค้นหา (Enquirers)
5. ความกระตือรือร้น (Active learners)
6. ทักษะพื้นฐานด้านไอซีที (ICT skills)
7. ทักษะในการใช้ภาษาสากล (Second language skills)
8. ความสนใจในวัฒนธรรม (Engaged with cultures) และ ความตระหนักถึงความเป็นไปในโลก (World awareness)

คุณลักษณะทั้ง 8 ประการล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองของบรรณารักษ์และนักวิชาชีพสารสนเทศ บทความนี้ให้ความสำคัญต่อทักษะด้านการรับผิดชอบและพึ่งพาตนเองในการเรียนรู้ และทักษะในการสืบเสาะค้นหาความรู้ด้วยตนเอง

พัฒนาการทางด้านดิจิทัล ทำให้เราใช้ประโยชน์จากสองโลก โลกทางกายภาพ (Physical world) กับโลกไซเบอร์ (Cyber world) โลกทางกายภาพเป็นชีวิตที่ใกล้กัน แบบ Face to face เป็นสังคมอยู่ร่วมกัน แต่เมื่อมีเทคโนโลยีดิจิทัล ก็สร้างนิเวศน์ดิจิทัลใหม่ เปลี่ยน Physical object ให้กลายเป็น Digital object หากหนังสือในห้องสมุด สมุด ดินสอ ยางลบ วงเวียน ไม้บรรทัด กระดาษกราฟ อุปกรณ์การเรียนการสอน เปลี่ยนจาก Physical object ไปเป็น Digital object โดยสิ้นเชิงแล้ว เด็กรุ่นใหม่เริ่มคุ้นชินกับ Digital object มี Open education resource เป็นแหล่งเรียนรู้แบบเปิดบนคลาวด์ (Cloud) เช่น คลิปยูทูบ (Youtube) รูปภาพ บทความจากวิกิพีเดีย บทเรียนการศึกษาแบบเปิดมากมาย ทุกคนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้เท่ากัน ทุกที่ ทุกเวลา การเรียนรู้จึงต้องเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตใช้แพลตฟอร์มทางดิจิทัล สื่อสาร รวมกลุ่มสังคม Social network ใช้ไลน์ (Line) เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) ชื้อขาย สั่งของแบบออนไลน์ ใช้เงินแบบออนไลน์ เงินดิจิทัล กิจกรรมต่างๆ ทำบน แพลตฟอร์ม (Service platform) ทำให้ทุกคนมีสองชีวิต บนโลกกายภาพ และบนโลกไซเบอร์ การเปลี่ยนแปลงเรียกว่า Digital transform เปลี่ยนตามแรงกดของเทคโนโลยีที่เข้ามา เมื่อโรค COVID 19 เกิดขึ้นผู้คน

ต้องลดสังคมทางกายภาพลง ลดการรวมกลุ่ม Social distancing โลกโซเชียลจึงแทรกตัวเข้ามา มีการ Work from home WFH ชีวิตความเป็นอยู่ใช้ดิจิทัล บนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียมากขึ้นเรื่อย ๆ นิเวศน์ดิจิทัล จึงเข้ามามีความสำคัญต่อโรค COVID 19 ทำให้ต้อง Social distancing ผู้สอนต้องคิด และออกแบบบทเรียนให้เรียนที่บ้าน ออกแบบกิจกรรมให้ทำด้วยความสนุก ไม่ใช่ส่งหนังสือให้อ่าน หรือส่งแบบฝึกหัดให้ทำ ครูจะหาทางออนไลน์มาใช้เครื่องมือสื่อสาร สื่อสังคม สมาร์ทโฟนช่วยอะไรได้บ้าง แหล่งเรียนรู้ที่สนุกไม่จำเป็นต้องยึดเนื้อหาเฉพาะในหนังสือเรียนอย่างเดียว แต่มีเรื่อง สิ่งที่น่าสนใจ น่าสนุก น่าเรียนอีกมาก ที่มีแรงจูงใจให้ผู้เรียน การสร้างสังคม กลุ่ม การเรียนรู้ร่วมกัน ทำได้อย่างไร เครื่องมือสื่อสารทำให้เรารวมกลุ่มได้ดีกว่าเดิมมาก (Phuvorawan, 2020) สิ่งที่เป็นโอกาสจากวิกฤติครั้งนี้ คือ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างบ้าน โรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชาวบ้าน องค์กรส่วนท้องถิ่น วัด ฯลฯ ต้องทำให้เกิด HBL - Home Base Learning หรือ บ้าน สถานแห่งการเรียนรู้ HBL ฐานการเรียนรู้ ต้องทำให้ บ้านมีสิ่งที่น่าเรียนรู้ มีกิจกรรมการเรียนรู้ รอบ ๆ บ้าน สวน ไร่ นา กิจกรรมในบ้าน การทำอาหารร่วมกัน ทำกิจกรรม ทำงานบ้าน เป็นการเรียนรู้ร่วมกันในสังคม บ้าน ผู้ปกครอง ใช้เวลากับลูก หลาน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากขึ้น

ชุมชนแห่งการสืบเสาะผ่านเว็บไซต์ : การเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อการพัฒนาตนเองของบรรณารักษ์และนักวิชาชีพสารสนเทศ

จากผลการวิจัยข้างต้นเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแวดวงการศึกษาของไทยที่มีผลจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยมากขึ้น ส่งผลให้บรรณารักษ์ รวมไปถึงบุคลากรด้านการศึกษาดำเนินการพัฒนาความรู้พัฒนาทักษะและความสามารถส่วนตัว รวมไปถึงความสามารถทางวิชาชีพด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์อย่างจริงจัง เพื่อการทำงานอย่างมืออาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้วยตนเอง และการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะผ่านระบบออนไลน์และออฟไลน์ ดังนี้

1. สายสุนีย์ เทพสุขเอี่ยม (Thepsuk-iam, 2010) ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีการค้นพบโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนนักปฏิบัติและชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3” โดยนักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการสืบเสาะด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญ

2. บุญชู บุญลิขิตศิริ (Bunlikhitisiri, 2010) ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการสร้างความรู้ในชุมชนการเรียนรู้เชิงเสมือนสำหรับนักการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา” ขั้นตอนการวิจัยมี 3 ระยะ

ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การสังเคราะห์เอกสารและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความรู้ในชุมชนการเรียนรู้เชิงเสมือนสำหรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ระยะที่ 2 การพัฒนากระบวนการสร้างความรู้ในชุมชนการเรียนรู้เชิงเสมือนสำหรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และระยะที่ 3 การนำเสนอกระบวนการสร้างความรู้ในชุมชนการเรียนรู้เชิงเสมือนสำหรับนักวิชาการในสถาบัน อุดมศึกษา โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณาจารย์และบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคณาจารย์เพื่อการเรียนการสอนยุคใหม่ ผลการวิจัยพบว่า

1) องค์ประกอบของกระบวนการสร้างความรู้ในชุมชนการเรียนรู้เชิงเสมือนในสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) สมาชิกและบทบาท (2) กิจกรรม (3) ความรู้ของชุมชน (4) เทคโนโลยี (5) แรงจูงใจ และ (6) การประเมินผล

2) ขั้นตอนของกระบวนการสร้างความรู้ในชุมชนการเรียนรู้เชิงเสมือนในสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นเตรียมความพร้อมของชุมชน (2) การจัดตั้งชุมชน (3) การบันทึก-สกัดจัดเก็บความรู้ (4) การสกัดความรู้ ดูความถูกต้องรับรองผลบนสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสมือน (5) การทดลองใช้ความรู้ และ (6) การติดตามและประเมินผล

3. แสงเดือน เจริญฉิม และคณะ (Charoen-Chim *et al.*, 2012) ทำวิจัยเรื่อง “ความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” ผลการวิจัยพบว่านิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นิสิตมีการเรียนรู้แบบนำตนเองอยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยด้านความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงที่สุด ด้านความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแต่ละสาขามีความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ด้านมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ด้านความรักในการเรียนรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมองอนาคตในแง่ดี และพบว่า ความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะแก้ปัญหา นิสิตฝึกประสบการณ์แต่ละสาขามีการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ พบว่านิสิตฝึกประสบการณ์สาขาคณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ศึกษา กับนิสิตฝึกประสบการณ์สาขาพลศึกษาและสุขศึกษา มีการเรียนรู้ที่ต่างกันนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพศชายและเพศหญิงมีการเรียนรู้แบบนำตนเองไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

4. แมคเคอริช และคณะ (McKerlich *et al.*, 2011) ศึกษาการรับรู้ในการแสดงออกด้านการเรียนการสอน สังคมและปัญญาของผู้เรียนในโลกเสมือนจริง งานวิจัยเน้นถึงการแสดงตนหรือการมีความรู้สึกและมีส่วนร่วม ในการศึกษาที่ผู้วิจัยมุ่งเน้นไปที่การรับรู้ของผู้เรียนในการแสดงตนด้านการเรียนการสอนด้านสังคมและด้านปัญญาในโลกเสมือนจริงผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีการรับรู้และแสดงออกผ่านสังคมปัญญา และการเรียนการสอนในโลกเสมือนจริง

ทั้งนี้จากการประมวลความคิดเห็นจากบทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรห้องสมุดและนำเสนอใน 4 ประเด็น ได้แก่ วิธีการพัฒนาตนเองของบรรณารักษ์ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาวิชาชีพ บรรณารักษ์ บทบาทของภาค/สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ และ บทบาทของสมาคมในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ (Buangam, 2015 : 69-73) ดังนี้

1. วิธีการพัฒนาตนเองของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและอาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์หลายแห่ง ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาตนเองของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ว่าบรรณารักษ์ต้องศึกษาและค้นคว้าเพื่อการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยเฉพาะการศึกษาและเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจในการทำงาน คิดวิเคราะห์เพื่อพัฒนาและสร้างนวัตกรรมบริการใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้รับบริการได้อย่างเหมาะสมพร้อมที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดและสามารถแนะนำเครื่องมือหรือแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อให้ผู้รับบริการเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว รวมทั้งต้องฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาต่อ และการสร้างเครือข่ายและการสื่อสารกันของคนในวิชาชีพเดียวกัน เพื่อติดตามความก้าวหน้าในวิชาชีพ

2. บทบาทห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษานอกจากจะมีการกำหนดนโยบายด้านการบริหารจัดการห้องสมุดแล้ว การกำหนดนโยบายด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลภายในองค์กรย่อมมีความสำคัญด้วยเช่นกัน เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปด้วยดี ผู้บริหารห้องสมุด และอาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา คือ การกำหนดวิสัยทัศน์และแผนงานของห้องสมุดให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร และการวางแผนและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาบุคลากรในองค์กร ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาควรมีแผนหรือยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาบรรณารักษ์และบุคลากรในองค์กร การถ่ายทอดความรู้ การสร้างบุคลากรทดแทน และเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ

3. บทบาทของภาค/สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ เนื่องจาก

เป็นหน่วยงานบริการการศึกษาทางวิชาชีพบรรณารักษ์อย่างเป็นทางการ โดยผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา และอาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษ์ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของภาควิชาบรรณารักษ์และสารสนเทศศาสตร์ในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ควรมีบทบาทสำคัญในการสร้างมาตรฐานหลักสูตรและตำราในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เพื่อการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีความต้องการบุคลากรในวิชาชีพบรรณารักษ์เข้ามาทำงานกับองค์กรในระดับสูง สร้างความร่วมมือด้านการพัฒนางานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และห้องสมุด สร้างความร่วมมือด้านการเรียนการสอน โดยเฉพาะในส่วนของการฝึกงานนักศึกษา ห้องสมุดเป็นเสมือนห้องปฏิบัติการ ขณะที่ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เป็นการสอนในภาคทฤษฎี ขณะเดียวกันห้องสมุดมีบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ด้านการทำงาน จึงควรมีความร่วมมือระหว่างกันที่ใกล้ชิด เพื่อการพัฒนางานวิจัยทางด้านบรรณารักษศาสตร์และห้องสมุดให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น และควรมีบทบาทสำคัญในการจัดประชุม อบรม สัมมนาวิชาการในวิชาชีพบรรณารักษ์มากขึ้น รวมไปถึงการผลักดันหลักสูตรและตำราในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

4. บทบาทของสมาคมในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ สมาคมห้องสมุดเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นศูนย์รวมของบุคลากรในวิชาชีพ และถือเป็นผู้ริเริ่มการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ ไม่ว่าจะเป็นในต่างประเทศหรือในประเทศไทยเองก็ตาม โดยผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของสมาคมวิชาชีพของไทยต่อการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ว่า ควรแสดงบทบาทในฐานะเป็นตัวแทนของกลุ่มวิชาชีพ เพื่อผลักดันรัฐบาลให้เป็นความสำคัญกับการพัฒนาห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศ ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มีการกำหนดเป็นนโยบายของรัฐบาล เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง และผลักดันให้รัฐบาลเห็นถึงความสำคัญของวิชาชีพบรรณารักษ์เทียบเท่าวิชาชีพครู การกำหนดกรอบอัตรากำลังด้านบุคลากรวิชาชีพบรรณารักษ์เพื่อรองรับผู้สำเร็จการศึกษาด้านวิชาชีพบรรณารักษ์ และนักสารสนเทศศาสตร์ เช่น รัฐบาลควรจัดตั้งห้องสมุดหรือศูนย์สารสนเทศในทุกตำบลและให้มีเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์แห่งละ 1 คน โดยองค์กรท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ เป็นต้น ควรแสดงบทบาทในฐานะเป็นองค์กรผู้นำและมีนโยบายที่ชัดเจนในด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในทุกระดับ และควรมีการรณรงค์ให้บรรณารักษ์ห้องสมุดในทุกระดับเข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ เพื่อสร้างกลุ่มวิชาชีพบรรณารักษ์ที่เข้มแข็งในอนาคตมากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลข้างต้น ทิพวัลย์ ชันธมะ (Khantama, 2012 : 71) กล่าวถึงความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ห้องสมุดอุดมศึกษา สามารถจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการสืบเสาะโดยการเรียนการสอนผ่านเว็บ เพื่อพัฒนาความสามารถการศึกษาด้วยตนเอง เนื่องจากลักษณะการจัดการเรียนการสอน 5 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากการค้นพบคำตอบ

ด้วยตนเอง เป็นการส่งเสริมความกระตือรือร้น การเอาใจใส่และการรับผิดชอบในกิจกรรม 2) ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองในการสืบเสาะหาความรู้ และต้องปรึกษาข้อมูล ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเกิดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และได้แนวทางการพัฒนาระบบความคิดได้มากขึ้น 3) ความรู้ที่ได้มาจากประสบการณ์จริง จากการทำกิจกรรมช่วยให้สามารถแก้ปัญหาจากเหตุการณ์จริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองได้ 4) การเรียนการสอนแบบสืบเสาะดีกว่าการสอนแบบบรรยายความรู้เพียงอย่างเดียว เพราะจุดประสงค์การเรียนรู้ที่คาดหวังให้ผู้เรียนรู้จักการสืบค้นหาความรู้จากแหล่งข้อมูล เป็นการเรียนรู้และการตัดสินใจของผู้เรียนเอง 5) การเรียนการสอนแบบสืบเสาะเป็นการออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จริง และปฏิบัติจริงจนเกิดการเรียนรู้ในการตัดสินใจที่ดี

บทสรุป

กระบวนการชุมชนแห่งการสืบเสาะโดยการเรียนรู้ผ่านเว็บเพื่อพัฒนาความสามารถในการศึกษาด้วยตนเอง เน้นการสืบค้นเพื่อค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อเน้นความสำคัญของ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร เวลาเรียน แหล่งเรียนรู้ 4) การวัดประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และ 5) การเผยแพร่องค์ความรู้ ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการเรียนรู้ ขั้นการจัดการเรียนรู้ และขั้นเผยแพร่องค์ความรู้ พิจารณาได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญเป็นอย่างมากและเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ ชุมชนแห่งการสืบเสาะ (Community of inquiry/ COD) เป็นแนวคิดปฏิบัตินิยมและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ประเด็นที่มักจะศึกษาได้แก่ 1) ปัญหาความสามารถในการใช้เหตุผลของเด็กในทฤษฎีพัฒนาการทางารรู้คิด (Theory of Cognitive Development) ของ ฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget) และ 2) ข้อถกเถียงด้านปัญหาในเรื่องการไตร่ตรองร่วมกันเป็นกลุ่ม (Group deliberation) แสดงให้เห็นว่าวิธีชุมชนแห่งการสืบเสาะมีข้อได้เปรียบทางญาณวิทยา วิธีชุมชนแห่งการสืบเสาะจะมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นสำหรับการเรียนในชั้นเรียนโดยประยุกต์การค้นคว้าทั้งแบบรายบุคคล และค้นคว้าร่วมกันเป็นกลุ่มในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความสามารถในการศึกษาด้วยตนเองของผู้เรียน เป็นการเสริมสร้างการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ห้องสมุดอุดมศึกษาได้เป็นอย่างดี

กระบวนการชุมชนแห่งการสืบเสาะสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรด้วยการสร้างความรู้จากความรู้เดิมผสานกับการแสวงหาความรู้ใหม่ แล้วนำความรู้นั้นมาเป็นของตนเอง มีการเปลี่ยนจากเดิมที่เน้นการศึกษาปัจจัยภายนอกมาเป็นการศึกษาสิ่งเร้าภายใน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจหรือกระบวนการรู้คิด (Cognitive Process) ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ จากผลการศึกษาพบว่าสิ่งเร้าภายในมีส่วนช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และความรู้เดิมมีส่วนเกี่ยวข้องและเสริมสร้าง

ความเข้าใจของผู้ร่วมงานที่มีการรวมกลุ่มกันของสมาชิกผ่านเว็บโดยสมาชิกในชุมชนร่วมกัน สะท้อนความคิดเห็นของตนเองในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายเชิงลึก ร่วมกันสร้างปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

References

- Buangam, K. (2015). The Overview of librarians' professional development in academic libraries. **The Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University**, 8 (1), 67-74. [In Thai]
- Bunlikhitsiri, B. (2010). **Development of a knowledge creation process in virtual learning communities for academic in higher education institutions**. (Doctoral Dissertation, Ph.D. in Educational Communications and Technology, Chulalongkorn University, Thailand). [In Thai]
- Charoen-Chim. S., et al. (2012). **The Self-directed learning ability of students teaching professional experience at Faculty of Education and Development Sciences Kasetsart University**. Bangkok: Kasetsart University. [In Thai]
- Garrison, D. R. and Anderson, N. (2008). **Blended learning in higher education : framework, principles, and guidelines**. San Francisco: Jossey-Bass.
- Khantama, T. (2012). **Development of the community of inquiry procedures for web-based instruction**. (Doctoral Dissertation, Ph.D., King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Thailand). [In Thai]
- Khrxng-yuthth, N. (2017). **Epistemological issues in the concept of the quest community of Matthew Lipman**. (Doctoral Dissertation, Ph.D., Chulalongkorn University, Thailand). [In Thai]
- Kongpila, K. (2017). **The Development of the conceptual frameworks using social media**. Retrieve October 22, 2020, from <https://www.gotoknow.org/posts/599442>. [In Thai]
- Laoharatsaeng, T. (2018). **21st century skills for CMU faculty development 21st century skills for lecturer development at Chiang Mai University**. Chiang Mai: Chiang Mai University. [In Thai]

- Lohit-wises, S. (2015). **The Encyclopedia of education in honor of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn The Royal Chakri Sirindhorn on the occasion of the 60th birthday**. Bangkok: Faculty of Education, Srinakharinwirot University. [In Thai]
- Lohit-wises, S. (2020). **The meaning of learning community**. Retrieve April 23, 2020, from <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/ENEDU/article/viewFile/7820/7059>. [In Thai]
- McKerlich, R., et al. (2011). Student perceptions of teaching presence, social presence and cognitive presence in a virtual world. **MERLOT Journal of Online Learning and Teaching**. 7 (3), 324-326.
- Ministry of Education. (2011). **Thailand ICT master plan, 2011-2013**. Retrieve October 22, 2019, from http://www.bict.moe.go.th/event/index.php?option=com_jdownloads&Itemid=0&task=finisf&cid=66&catid=24&m=0. [In Thai]
- The Office of the Education Council. (2005). **The arranging of lifelong learning resources: the science and technology park**. Bangkok: Pimdee. [In Thai]
- Phuvorawan, Y. (2020). **COVID 19 with learn from home: LFH and home base learning: HBL**. Retrieve April 26, 2020, from https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=10219342261084906&id=1162233576. [In Thai]
- Pukkhamdee, P. (2015). **Daily life in a virtual community of people in Chiang Mai the case study of facebook fan page of cm108.com**. (Master's thesis, Chiang Mai University, Thailand). [In Thai]
- Schwier, R. A. (2002). **Shaping the metaphor of community in online learning environments**. Paper Presented to the International Symposium on Educational Conferencing.: 1-8.
- The Skill Development Institute EYE LEVEL THAILAND. (2017). **Self-Directed Learning**. Retrieve March 7, 2017, from <http://www.eyelevel.co.th/การเรียนรู้ด้วยตนเอง-self-directed-learning/>. [In Thai]
- Sirikase, B. (2012). **The theory of Inquiry-based learning (Inquiry Method)**. Retrieve October 2, 2019, from <http://sirikase.blogspot.com/2011/01/inquiry-method.html>. [In Thai]

Thepsuk-iam, S. (2010). **Development of a discovery learning model using information and communication technology based on community of practice participation and learning community to develop problem-solving skills of ninth grade students and community participation.** (Doctoral Dissertation, Ph.D., Chulalongkorn University, Thailand). [In Thai]

Wikipedia, the free encyclopedia. (2020). **Online community.** Retrieve 2020 April 23, URL: <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%8A%E0%B8%B%E0%B8%A1%E0%B8%8A%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B9%84%E0%B8%A5%E0%B8%99%E0%B9%8C>. [In Thai]

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์แบบเปิดด้านทัศนศิลป์ศึกษาเพื่อผู้เรียนวัยผู้ใหญ่

พิสิฐ น้อยวังคลัง¹

บทคัดย่อ

การดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทกับการดำรงชีวิต และโลกมีสภาวะ VUCA World ที่ผันผวนตลอดเวลา ส่งผลให้การดำเนินชีวิตผสมผสานเข้ากับวิถีชีวิตเดิม ในขณะที่เดียวกันก็นำมาหวาดวิตกต่ออนาคตอันผันผวน เมื่อเทคโนโลยีเข้ามาทำหน้าที่แทนมนุษย์ในทุกสาขาอาชีพ มนุษย์จึงต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะ และความคิดสร้างสรรค์จึงพัฒนาตนเองสู่การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed Learning) ปัจจุบันการเรียนทัศนศิลป์ศึกษาในผู้ใหญ่มีผู้สนใจมากขึ้น จากการที่มีการเปิดพื้นที่แสดงงานบนพื้นที่เสมือน และมีหลักสูตรออนไลน์ แต่อุปสรรคต่อความสำเร็จคือความกลัว เช่น กลัววาดไม่สวย กลัววาดไม่เหมือน หลักสูตรยากเกินไปไม่สามารถพัฒนาไปต่อได้ นำมาสู่การล้มเลิกลงกลางทาง ดังนั้นการพัฒนาบทเรียนออนไลน์จึงใช้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรทัศนศิลป์ศึกษาด้วย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนตามแนวทางการเรียนรู้ส่วนบุคคล ใช้เทคโนโลยีเป็นปัจจัยเสริมการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านทัศนศิลป์ศึกษาผ่านบทเรียนออนไลน์สู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

คำสำคัญ: บทเรียนออนไลน์แบบเปิด ศิลปศึกษา ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่

¹ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีเมล: pisit.no@lsed.tu.ac.th

Development of MOOCs in visual arts education for adult learners

Pisit Noiwangklang¹

Abstract

The context of lifestyle has changed when technology is a part of living. When technology comes to disrupt humans, Humans have to face the coming changes. Therefore, to develop advanced thinking skills, develop oneself towards Self-directed Learning to develop knowledge, skills, and creativity. Visual arts education for adults is currently more interested in drawing. Open online course ignites the self-learning of adult learners to study. However, problems that hinder success. That is fear, Such as afraid of not drawing beautiful, afraid of drawing is not the same. The course is too challenging, can not continue to develop, Leading to abandonment on the way Sometimes it may lead to obstructing the way of pursuing knowledge of others with the belief that they cannot do it, others must not. Visual arts education aims not to be an artist. However, students can draw pictures for leisure activities. Therefore, the development of an open online visual arts curriculum, using the Instructional design process to develop the visual arts curriculum by focusing on the concept of personal learning. Support factor in curriculum design. That corresponds to the current and future social context and help promote lifelong learning.

Keywords: Online learning, Art education, Adult learners

¹ Thammasat Secondary School, Faculty of Learning Sciences and Education, Thammasat University Rangsit Campus 12120 E-mail: pisit.no@lsed.tu.ac.th

บทนำ

ในปัจจุบันวิถีชีวิตของประชาคมโลกได้เปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาหรือยุคสมัย จากโลกยุคอุตสาหกรรมถูกแปรเปลี่ยนเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ วิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่ง ได้เข้ามามีบทบาทในการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์มากขึ้น จนทำให้ปัจจุบันสภาพสังคมของประชาชนกลายเป็นสังคมโลกออนไลน์มากยิ่งขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และก่อให้เกิดวิถีชีวิตแบบผสมผสานระหว่างสภาพสังคมเชิงกายภาพ และโลกออนไลน์ขึ้น หากแต่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ส่งผลต่อวิถีชีวิต และการสื่อสาร รวมไปถึงการแพร่กระจายของข้อมูลต่าง ๆ ทำให้ผู้คนสามารถเชื่อมต่อ และเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ถึงกันได้ทั่วทุกมุมโลก เกิดเป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่ไม่จำกัดอยู่แค่ในห้องเรียน

แนวคิดทางการศึกษาในยุคสมัยใหม่กับการเท่าทันโลกยุคดิจิทัล จึงเกิดขึ้นในรูปแบบของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้ของมนุษย์หรือผู้เรียน สำหรับในประเทศไทยเองนั้น จากเดิมที่เคยได้มีการปรับการเรียนการสอนเพื่อให้เท่าทันยุคสมัยโลก โดยเกิดเป็นระบบการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอีเลิร์นนิ่ง (E-Learning) หรือรูปแบบการเรียนการสอนทางไกล ซึ่งมีข้อจำกัดคือเป็นการเรียนที่ผู้สอนสื่อสารทางเดียว แต่ในปัจจุบันเทคโนโลยีดังกล่าว ก็ได้ถูกผลักดัน และพัฒนาขึ้นจนเกิดเป็นระบบการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีขนาดใหญ่มากยิ่งขึ้น และสามารถตอบโจทย์ข้อจำกัดดังกล่าวของอีเลิร์นนิ่งได้ อีกทั้งยังเป็นการเรียนในรูปแบบออนไลน์ที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น และกำลังถูกกล่าวถึงเป็นอย่างมากในปัจจุบัน นั่นก็คือ “การเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิดสำหรับมหาชน หรือที่เรียกว่า MOOCs”

นิยามความหมายของ “MOOCs” (Massive Online Open Courses)

การเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิดสำหรับมหาชน (Massive Online Open Courses : MOOCs) หมายถึง รูปแบบการเรียนการสอนหรือบทเรียนแบบออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเปิดกว้างอย่างอิสระ โดยสามารถให้ผู้คนที่อยู่แห่งใดก็ได้ในโลกสามารถเข้ามาสมัครลงทะเบียนเรียนได้ฟรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ รวมไปถึงยังเป็นระบบการเรียนออนไลน์ที่รองรับผู้เรียนเป็นจำนวนมากอย่างไม่จำกัด และกว้างไกลถึงทั่วโลก การเรียนออนไลน์แบบ MOOCs ยังมีพื้นที่ให้ผู้เรียน และผู้สอนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสนทนาระหว่างกันได้ หรือที่เรียกว่า ฟอรัม (Forum) ซึ่งถือเป็นจุดสำคัญของการเรียนรู้ที่ MOOCs ได้ส่งเสริมให้นักเรียน และผู้สอนมีพื้นที่ในการสื่อสาร และปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ จากการที่ MOOCs หรือการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิดสำหรับมหาชน จึงได้มีเป้าหมายสำคัญในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นลักษณะของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับที่ใหญ่ และเข้าถึงได้ง่าย (Chalermasuk & Satiman, 2019) โดยผ่านการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้มีความน่าสนใจ และตอบโจทย์กับบริบทในยุคสมัยปัจจุบันได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยลดอุปสรรคสำคัญในการศึกษา ที่ปัจจุบันมีคนที่ต้องการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาเกินกว่าที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จะรองรับได้ รวมถึงช่วยลดต้นทุนทางการศึกษาที่มีราคาแพงได้อีกด้วย แต่อย่างไรก็ตาม MOOCs ก็ยังคงมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ เช่น ในเรื่องของมาตรฐานในการเทียบวุฒิ หรือระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หากไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ก็จะทำให้ไม่สามารถเรียนได้ หรืออาจไม่สะดวกกับบุคคลที่ไม่มีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์ แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

MOOCs (Massive Open Online Courses) เป็นการเรียนรู้ซึ่งอยู่ภายใต้แนวคิด Lifelong Learning หรือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่เชื่อว่าทุกคนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาตั้งแต่เกิดจนตาย โดยผ่านการนำเสนอในหลักการที่ว่า “ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ที่ใด หรืออายุเท่าใด ก็สามารถเรียนได้” การเรียนในรูปแบบของ MOOCs มีลักษณะเป็นหลักสูตรออนไลน์ที่ใครก็สามารถเข้าไปเรียนได้โดยไม่ต้องจ่ายเงิน เป็นการจัดการเรียนในรูปแบบที่สูงกว่า E - Learning ในระบบเปิดอย่างเสรีโดยไม่แสวงหาผลกำไร หรืออาจจะมีค่าใช้จ่ายบ้างเล็กน้อย เช่น ค่าสมัครเรียนเพื่อรับใบประกาศนียบัตร เป็นต้น (Natapattara Tinnawas, 2015) โดยการเรียนรู้สามารถเชื่อมต่อเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อเข้าไปร่วมเรียนหรือดูวิดีโอทัศนบรรยายเนื้อหาของคอร์สการเรียนต่าง ๆ เข้าไปทำแบบทดสอบ แบบฝึกหัด หรือรวมไปถึง Assignment ได้ นอกจากนี้ยังสามารถเข้าไปร่วมสนทนากับนักศึกษาหรือผู้เรียนคนอื่น ๆ ในคอร์สเรียนได้อีกด้วย

การเรียนการสอนแบบ MOOCs กับแนวคิดทางด้านการศึกษาในยุคสมัยใหม่ เพื่อให้เท่าทันโลกยุคดิจิทัล ทำให้ MOOCs กลายเป็นห้องเรียนออนไลน์ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจ และมุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วมในคอร์สเรียนระหว่างผู้เรียน และผู้สอน ซึ่งประเด็นดังกล่าวได้มีความสอดคล้องกับ (Panit, 2015 : 3-14) ที่ได้กล่าวถึง “วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21” โดยกล่าวว่า ทักษะพื้นฐานทางด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เมื่อโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว บุคคลที่ด้อยหรือขาดทักษะดังกล่าว ก็จะทำให้ก้าวไม่ทันตามโลกที่ไม่หยุดนิ่ง ครูเพื่อศิษย์ในยุคใหม่จึงต้องออกแบบวิธีการเรียนรู้ให้ศิษย์มีทักษะดังกล่าว คือ เรียนรู้โดยการสร้างความรู้ และเรียนรู้เป็นทีม

ดังนั้น MOOCs จึงเป็นเทรนด์ด้านการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์อื่นเข้ามาประกอบและควบคู่ไปด้วย เช่น ยุทธศาสตร์ด้านสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี การคิดขั้นสูง และการยอมรับนวัตกรรม เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ และนวัตกรรมนั้นมีการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น (Panit, 2015 : 3-14)

สรุป การเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิดสำหรับมหาชน หรือ MOOCs หมายถึงระบบจัดการเรียนการสอนหรือบทเรียนแบบออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์ ซึ่งเปิดกว้างอย่างเสรี สำหรับทุกคนทุกช่วงวัย ที่ใครอยากเรียนก็ได้เรียน โดยสามารถเข้ามาสมัครลงทะเบียนเรียนได้ฟรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ รวมไปถึงยังเป็นระบบการเรียนออนไลน์ที่รองรับผู้เรียนได้เป็นจำนวนมากอย่างไม่จำกัด นอกจากนี้ MOOCs ยังมีพื้นที่ที่เรียกว่าฟอรัม (Forum) ที่สามารถให้ผู้เรียน และผู้สอนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือความรู้ และสนทนาระหว่างกันได้ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน และผู้สอน มีพื้นที่ในการสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากยิ่งขึ้น

การเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดในประเทศไทย

ในปัจจุบันได้มีหน่วยงานภายในประเทศไทยได้เข้าร่วมโครงการพัฒนามหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย หรือ Thailand Cyber University (TCU) จำนวนกว่า 40 แห่ง และหน่วยงานต่างประเทศอีกจำนวน 7 แห่ง มีหลักสูตร 17 หลักสูตร และบทเรียนอีกกว่า 368 บทเรียน ส่วนในด้านของ Thai MOOC ซึ่งอยู่ภายใต้โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย ก็ได้มีหน่วยงานภายในประเทศที่เข้าร่วมจำนวนมากกว่า 50 แห่ง โดยแต่ละหน่วยงานได้ร่วมกันผลิต และพัฒนาเนื้อหาวิชาวิทยามากกว่า 150 รายวิชา โดยทั้งสองแพลตฟอร์มนั้นก็เปิดให้ผู้เรียนได้เรียนฟรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายด้วยเช่นกัน ซึ่งจากที่ได้กล่าวมานั้น ถือเป็นการเปิดตัว MOOCs หรือ ระบบการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ระบบเปิดสำหรับมหาชนในไทยที่ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง

ตัวอย่างการเรียนรูปแบบ MOOCs ในไทยที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเปิดตัวในชื่อว่า “Chula MOOC” ซึ่งถูกสร้าง พัฒนา และออกแบบโดยทีมนักวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายใต้ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้ เนื่องในโอกาสครบรอบ 100 ปีของมหาวิทยาลัย ซึ่งการเปิดตัวคอร์สเรียนดังกล่าว ก็ได้รับกระแสตอบกลับที่ดีเยี่ยม เนื่องจากมีจำนวนผู้สมัครลงทะเบียนเรียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มเป้าหมายที่มาลงทะเบียนเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนวัยทำงาน และรองลงมาก็คือนิสิตนักศึกษา ทั้งนี้ตัวหลักสูตรของ Chula MOOC นั้นจะมีรายวิชาให้เลือกเรียนมากกว่า 30 รายวิชา โดยถูกแบ่งวิชาออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวิชาการบริการธุรกิจ กลุ่มวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ กลุ่มวิชาภาษา และศิลปะ กลุ่มวิชาการพัฒนาตนเอง และกลุ่มสุดท้ายคือสายสุขภาพ

มีเป้าหมายสำคัญคือมุ่งสร้างการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ที่ใครอยู่ที่ไหนก็สามารถเรียนรู้ได้ เพื่อให้ผู้เรียนทุกระดับทุกช่วงวัย ได้นำความรู้ที่ได้เรียนไปปรับใช้ เสริมสร้างทักษะทางวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เนื้อหาในรายวิชาหลักสูตรจะถูกออกแบบให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและแนวทางในการนำไปปรับใช้ เนื้อหาจึงมีความหลากหลายและไม่ทับซ้อนกับรายวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยในระบบปกติ นอกจากนี้ ยังเป็นการเรียนออนไลน์ระบบเปิดที่ใช้แพลตฟอร์มที่เป็นมาตรฐานสากล มีการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนและอาจารย์ได้มีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้ และสนทนาซึ่งกันและกันได้ หรือที่เรียกว่าฟอรัม (Forum) มีแบบทดสอบหลังเรียน และมีใบประกาศนียบัตรให้กับผู้ที่เรียนจบหลักสูตรอีกด้วย

จุดเด่นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งของ Chula MOOC ที่ คือการให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน โดยจะมีการจำกัดจำนวนคนเรียนในแต่ละรายวิชาไม่เกิน 2,000 คน เพื่อให้สามารถดูแลและติดตามผลการเรียนของผู้เรียนรายบุคคลได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น ซึ่งจากผลสำเร็จในการก่อตั้ง Chula MOOC และกระแสตอบรับที่ดีนั้น ได้ทำให้ปัจจุบัน Chula MOOC ขยายโครงการเกี่ยวกับการเรียนการสอนในรูปแบบ MOOCs เพิ่มอีกหนึ่งโครงการ นั่นก็คือ Chula MOOC Achieve ซึ่งเป็นการนำวิชาต่าง ๆ ที่จะช่วยให้เรามีทักษะสำหรับเสริมสร้างการทำงานหรือประกอบวิชาชีพได้ดีขึ้น เช่น ทักษะการนำเสนอ ทักษะการใช้เครื่องมือไอที (IT) เป็นต้น (Lao, 2018)

การออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับผู้เรียนผู้ใหญ่

ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ (Adult Learner) คือผู้เรียนที่อยู่ในช่วงอายุอายุ 21 ถึง 60 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ บุคคลเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงบทบาท (Role Transition) เนื่องจากหน้าที่ และความรับผิดชอบมากขึ้น ปัจจัยที่ชี้ถึงการเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงจากวัยรุ่นสู่ผู้ใหญ่ ได้แก่ การสำเร็จการศึกษา มีอาชีพประจำ การแต่งงาน และการเป็นบิดาหรือมารดา ดังนั้นรูปแบบการดำเนินชีวิต เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้นจึงอยู่ในช่วงของการศึกษาระดับอุดมศึกษา หรือใกล้ที่จะสำเร็จการศึกษา มีการวางแผนในการเลือกอาชีพ เพื่อประกอบอาชีพที่เลี้ยงตนได้ มีความพึงพอใจในงาน และมีวิจรณ์ญาณในการเลือกได้ว่าความรู้ ทักษะทางวิชาชีพด้านไหน มีความเหมาะสมกับรูปแบบงานของตนเอง และทำให้ชีวิตมีความสุข และพร้อมที่จะเผชิญปัญหา และการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน

กระบวนการเรียนการสอนผู้เรียนผู้ใหญ่ในอดีต มุ่งออกแบบหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่อาชีพที่มั่นคง สอดคล้องจากการออกแบบกระบวนการวัด และประเมินผลที่มุ่งผลลัพธ์ที่ขึ้นงาน เรียนรู้จากการใช้ความพยายามในการฝึกฝน อย่างช้า ๆ เป็นลำดับขั้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งจนเกิดเป็นความชำนาญ (Chaemchay, 2015) ภายใต้อาชีพที่สวามิที่เรามองเห็นจะประกอบสร้างขึ้นมามีความพยายาม การฝึกฝนประสบการณ์ หล่อหลอมจนเป็น

ฝีมือ และนำไปสู่ความสำเร็จ ปัจจุบันความต้องการที่มีต่อการเรียนศิลปะเพื่อการดำเนินชีวิตในยุคสมัยใหม่ เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการฝึกสมาธิใช้เวลาว่างเพื่อซาบซึ้งความงามทางศิลปะมากกว่าการฝึกเพื่อนำไปใช้ในเชิงอาชีพ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง Self-directed Learning คือมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Motivation) มีเจตคติต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Attitude) การรับรู้รูปแบบการเรียนรู้ของตนเอง (Learning Style) จึงจะสามารถจัดการการเรียนรู้ของตัวเองได้ (Sriboonpimsuay, 2014) ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีแนวโน้มเป็นผู้ที่มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สำหรับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ประสบการณ์สุนทรียะมีบทบาทในการช่วยบรรเทาอารมณ์ความรู้สึกและเปิดโอกาสให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เสริมสร้างความสุข มีเป้าหมายเพื่อใช้ความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์สำหรับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ได้ศึกษาความงามตามบริบทพื้นที่การเรียนรู้ และแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ เป็นกระบวนการฝึกฝนความงามเพื่อพัฒนาสมรรถนะความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วยความรู้ ทักษะ และเจตคติ ให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำได้ และมีเคารพความแตกต่างหลากหลาย ยึดผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยไม่คำนึงถึง อายุ การศึกษา

การจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ต้องพิจารณาถึงความสำคัญของกระบวนการรับรู้ หรือทัศนคติซึ่งเป็นสิ่งใหม่ เนื่องจากแรงจูงใจของวัยใหญ่มุ่งเน้นไปที่เป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุง พัฒนาระดับฝีมือแรงงาน หรือความรู้ในการประกอบอาชีพ ไปจนถึงเปิดมุมมองที่กว้างขึ้น หรือเท่าทันความรู้ในโลกปัจจุบัน หรือเพื่อเติมเต็มความปรารถนาบางอย่างซึ่งสามารถกลายเป็นแรงบันดาลใจในชีวิตจริงได้ ภายในในกรอบเวลาที่กำหนด เช่นหลังเลิกงาน หรือระหว่างเดินทาง โดยพึ่งความสนใจไปที่การเรียนรู้ หรือแม้แต่การฝึกฝนศิลปะบางอย่างชนิดที่เฉพาะเจาะจง ไม่ใช่ความรู้ด้านกว้างเหมือนกรณีของผู้เรียนวัยรุ่นที่ค้นหาตัวเองอีกต่อไป แต่เป็นการตอบจุดประสงค์ภายใน ของผู้ใหญ่ที่ “ค้นพบ” หาทางที่สามารถพบความรักในศิลปะในแบบของตัวเองไปกับผลงาน ผลิตภัณฑ์ หรือปรากฏการณ์ทางศิลปะ โดยสามารถเลือก และจัดการการเข้าถึงความรู้ได้ด้วยตนเอง กำหนดสถานที่ และช่วงเวลาด้วยตนเองเพราะมีวุฒิที่แจ่มชัดขึ้นตามช่วงวัย

ดังนั้นการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ จึงคำนึงถึงการทำความต้องการเจาะจง และเข้าใจข้อจำกัดพฤติกรรมเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้พัฒนาการผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ สมมุติฐานเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ การเปลี่ยนแปลงในวัยผู้ใหญ่ซึ่งมีผลต่อการออกแบบการเรียนรู้ และเทคนิคในการสอนผู้ใหญ่ เพราะผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่ยาวนานที่สุดสำหรับชีวิตมนุษย์ และการศึกษาคือกระบวนการที่ทำให้คน และสังคมเจริญงอกงาม ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่จึงเป็นช่วงเวลาที่สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้มากที่สุด เพราะฉะนั้นเป้าหมายสำคัญ

ของการศึกษาผู้ใหญ่ คือการทำให้ผู้เรียนดำเนินการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเกิดการเรียนรู้จากภายในตัวผู้เรียนเอง ซึ่งมีลักษณะเป็นนักคิด เป็นนักสร้างสรรค์ และขยายสมรรถภาพการเรียนรู้ไปตลอดชีวิต

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนศิลป์ศึกษา

ทัศนศิลป์ศึกษา หมายถึงศาสตร์การถ่ายทอดความรู้ วิธีในการมองเห็นความงามของมนุษย์ ปรัชญาการดำรงชีวิต สามารถประเมินค่าเพื่อให้ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ได้เห็นถึงคุณค่าของศิลปะในสังคม สืบเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบันที่ทำให้โครงสร้างของความต้องการทางด้านทักษะในตัวบุคคลเปลี่ยนไป ความท้าทายของการจัดโครงสร้างทางการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ควรเปลี่ยนแปลงตามมา ซึ่งรูปแบบการจัดศิลปะแบบบูรณาการหรือพหุศิลป์ศึกษา (Arts Education) เป็นแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษาเพื่อปฏิรูปสังคมและการศึกษาที่บูรณาการแนวคิดบนฐานความสร้างสรรค์และจินตนาการสุนทรียภาพที่สะท้อนถึงตัวตนอันเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน ภูมิปัญญา สังคมและวัฒนธรรม ผ่านการแสดงออกทางสื่อหรือชิ้นงานที่หลากหลายโดยเน้นการสร้างประสบการณ์ตรงของผู้เรียนเป็นหลัก อาทิเช่น สื่อออนไลน์ สื่อวัสดุ สื่อการแสดงออกทางร่างกาย สื่อเสียงหรือภาษา เป็นต้น (Supasith Nampoch, 2017) โดยมีฐานคิดมาจากแนวคิดกลไกของการพัฒนาสภาพทางสังคมแบบองค์รวมทางศาสตร์ต่าง ๆ อย่างครอบคลุม อันได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ พหุศิลป์ศึกษา (Arts Education) จึงเป็นกระบวนการบูรณาการทางการศึกษาด้านความคิดและความสร้างสรรค์ผ่านสื่อที่มีความหลากหลายและร่วมสมัย เพื่อสะท้อนวัฒนธรรม (culture) ภูมิปัญญา (wisdom) และสุนทรียะ (aesthetic) ของปัจเจกบุคคลที่สัมพันธ์กับบริบทพื้นที่ที่อาศัย ประเทศชาติ และสากลโลก กล่าวได้ว่าพหุศิลป์ศึกษานั้นเป็นสหวิทยาการองค์ความรู้ด้านทัศนศิลป์ การแสดง ดนตรีและนาฏศิลป์ ไว้ในหลักสูตรเดียวกัน และเป็นแนวคิดแบบองค์รวมอันเกี่ยวข้องกับปัญญาหรือศักยภาพของมนุษย์ในหลายด้านเช่นกัน พหุศิลป์ศึกษาจึงประกอบด้วย 5 แนวคิด ดังนี้

1. พหุศิลป์ศึกษาเชิงผู้มีความสามารถพิเศษ (Gifted Child Arts Education)
2. พหุศิลป์ศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย (Thai Wisdom Arts Education)
3. พหุศิลป์ศึกษาเชิงศิลปะหลังสมัยใหม่ (Post-Modern Arts Education)
4. พหุศิลป์ศึกษาเชิงพหุปัญญา (Multiple Intelligences Arts Education)
5. พหุศิลป์ศึกษาเชิงแบบแผน (Discipline-Based Arts Education)

กระแสทางการศึกษาช่วงกลางของคริสต์ศตวรรษที่ 20 ว่าเป็นกระแสของพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) อันเป็นปรัชญาของระบบการศึกษาที่ความรู้เกิดจากประสบการณ์ของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล (Pratima Tunyaboontarakun, 2019, pp. 179-

197) ดังนั้นความรู้จึงต้องไม่เป็นความจริงที่ตายตัวและสามารถวิพากษ์และวิจารณ์ได้ซึ่งเข้ากับกับ
 ลัทธิสมัยใหม่ในสังคมการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centered Movement) และการ
 มุ่งเน้นกระบวนการทางการศึกษาที่มีแผนหรือหลักเกณฑ์แทนการแสดงออกเฉพาะตัว (Self-
 expression) (Shotipongviwat, 2017 : 90-98) โดยแนวคิดทางการศึกษาทั้งหมดนี้สอดคล้องกับ
 ทฤษฎีการสอนศิลปศึกษาแบบพหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผน (Discipline-based Art Education) ซึ่ง
 เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่คำนึงถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมตามบริบทสังคม ฝึกการคิดอย่างมี
 วิจัยญาณและเรียนรู้การวิจารณ์ทางศิลปะ จนสามารถฝึกปฏิบัติจนเป็นชิ้นงานอันมีเอกลักษณ์
 ตามประสบการณ์ทางสุนทรียภาพของผู้เรียน

ในการศึกษาศิลปะแขนงใดก็ตามจำเป็นต้องศึกษาคำศัพท์เฉพาะของวิชานั้น ๆ เพื่อทำความเข้าใจลึกซึ้ง ตลอดจนรู้ถึงรายละเอียดของเนื้อหาของศิลปะ ซึ่งมีคำเฉพาะอยู่ทั้งในคำภาษาไทย และ
 คำภาษาต่างประเทศ ซึ่งสำหรับภาษาไทยนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจคำศัพท์
 ภาษาต่างประเทศ และผู้เรียนในแต่ละสถาบันที่ใช้ทักษะทางศิลปะประกอบวิชาชีพก็ยังไม่
 ตรงกันยกตัวอย่างเช่นคำว่า element และ composition ถ้าผู้เรียนมาจากวิชาเอกเคมีก็คงเข้าใจ
 อย่างหนึ่ง เอกศิลปะก็อาจเข้าใจต่างออกไป และเมื่อแปลเป็นภาษาไทยสถาบันศิลปะบางแห่งก็แปลว่า
 “ธาตุปัจจัย” บางแห่งก็ใช้ “ส่วนประกอบศิลปะ” บางแห่งก็ใช้ “องค์ประกอบ” อย่างไรก็ตามคำว่า
 element นี้หลังจากที่ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความเข้าใจระหว่างผู้สอนในสถาบัน
 ศิลปะด้วยกัน ได้ตกลงใช้คำว่าองค์ประกอบ และ composition ให้ใช้คำว่าองค์ประกอบศิลป์

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของประสบการณ์สุนทรียะ ที่ผ่านมา
 ทุกยุคทุกสมัยศิลปกรรมไม่สามารถคงความเป็นลักษณะเฉพาะโดยไม่เปลี่ยนแปลงได้ เนื่องด้วย
 ปัจจัยความคิดคำนิยมของมนุษย์ที่ต้องการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ไปจนถึงปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ
 การเมือง และสังคม จึงนำมาสู่การจัดการศึกษาด้านศิลปกรรม เพื่อศึกษารูปแบบของศิลปะที่รับรู้ได้
 ผ่านการมองเห็น ค้นคว้า ถ่ายทอดความรู้จากการปฏิบัติ จึงได้นำแนวคิดทั้ง 5 ของพหุศิลปศึกษา
 บูรณาการการเรียนการสอนตามปัญญา และศักยภาพเพื่อให้ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและเข้าใจบริบท
 วัฒนธรรมทางศิลปะเรียกว่าทัศนศิลปศึกษา

การจัดการเรียนการสอนทัศนศิลปศึกษาเพื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิด

การออกแบบหลักสูตรสุนทรียะ มีแนวคิดทางทัศนศิลปศึกษา หรือศิลปะที่มองเห็นมี
 หลักการจัดการเรียนการสอนอย่างหลากหลายที่ได้ปรากฏให้เห็นเป็นรูปแบบของผู้สอน และผู้ถูก
 สอนในอดีตในแต่ละสถาบันแนวคิดมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความรู้ความ
 เข้าใจให้กับผู้เรียน มีแนวทางตามแนวคิดและความเชื่อที่แตกต่างกันแต่ละสถาบัน
 (Tunyaboontarakun, 2019) ซึ่งในสภาวะผันผวนและมีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีความ

สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามแนวทางของการศึกษาแบบพัฒนาการนิยม พัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนแบบองค์รวม บูรณาการกับแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการกระตุ้นความคิดและพฤติกรรมมีการให้ผู้เรียนทบทวนและแสวงหาความรู้อย่างมีเหตุผลและแสดงออกอย่างเสรีมีความริเริ่มสร้างสรรค์ความสามารถและสิทธิ์ส่วนบุคคลที่จะแสดงออกถึงความหลากหลายเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคมไทย

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์แบบเปิดด้านทัศนศิลป์ศึกษาด้วย ADDIE model

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis) ประกอบด้วยรายละเอียดแต่ละส่วน ดังนี้

1.1. การกำหนดหัวเรื่อง และวัตถุประสงค์ทั่วไป

1.2. การวิเคราะห์ผู้เรียน วิเคราะห์วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม วิเคราะห์เนื้อหา

2. ขั้นตอนการออกแบบ (Design) ประกอบด้วยรายละเอียดแต่ละส่วน ดังนี้

2.1. การออกแบบบทเรียน ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ได้แก่ วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหา แบบทดสอบก่อนบทเรียน (Pre-test) สื่อภาพและเสียง กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ การนำเสนอ และแบบทดสอบหลังบทเรียน (Post-test)

2.2. การออกแบบผังงาน (Flowchart) และการออกแบบบทดำเนินเรื่อง (Storyboard)(ขั้นตอนการเขียนผังงานและสตอรี่บอร์ดของ ोलาสซี่)

2.3. การออกแบบหน้าจอ (User Interface) การออกแบบหน้าจอภาพ หมายถึง การจัดพื้นที่ของจอภาพเพื่อใช้ในการนำเสนอเนื้อหา ภาพ และส่วนประกอบอื่น ๆ ที่ต้องพิจารณาได้แก่ การกำหนดความละเอียดภาพ (Resolution) การจัดพื้นที่แต่ละหน้าจอภาพในการนำเสนอ และการกำหนดส่วนอื่นๆ ที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้บทเรียน

ลำดับ	ประเภทรูปแบบรายการ	คำอธิบาย
1	GreenScreen+ Insert animation	การทำ green screen และใส่ animation เป็น background
2	Khan Style Video (KSV)	Screen Record และ Voice Over
3	Interview	รูปแบบการสัมภาษณ์
4	Podcast	การอัดไฟล์เสียง
5	Activity	ถ่ายทำกระบวนการเรียนรู้/กิจกรรม
6	Teacher in Small Box + Screen Record	Screen Record และ ถ่ายผู้สอน ตัดต่อเป็นกล่องสี่เหลี่ยมในคลิปวิดีโอ
7	Green Screen + Slide	Green Screen ให้ Background เป็น powerpoint และ เห็นผู้สอน บนสไลด์ Powerpoint
8	Location Shoot	ถ่ายเน้นสถานที่ พูดยกข้อสงสัย ในสถานที่จริง

ตารางที่ 1 ประเภทรูปแบบการถ่ายทำภาพในบทเรียนออนไลน์แบบเปิด

3. ขั้นตอนการพัฒนา (Develop) ขั้นตอนการสร้าง/เขียนโปรแกรมและผลิตเอกสารประกอบการเรียน ประกอบด้วยรายละเอียดแต่ละส่วน ดังนี้

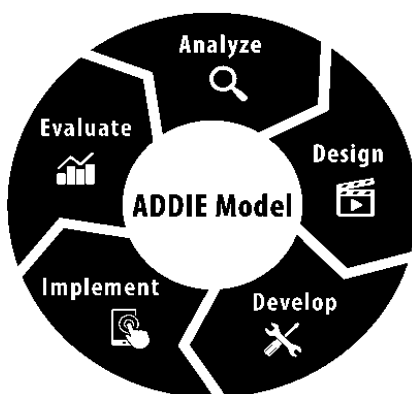
3.1. การเตรียมการ การเตรียมการ เกี่ยวกับองค์ประกอบดังนี้ เตรียมข้อความ เตรียมภาพ เตรียมเสียง เตรียมโปรแกรมจัดการบทเรียน

3.2. การสร้างบทเรียน หลังจากได้เตรียมข้อความ ภาพ เสียง และส่วนอื่น เรียบร้อยแล้วขั้นต่อไปเป็นการสร้างบทเรียนโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์จัดการเพื่อเปลี่ยนสตอรี่บอร์ดให้กลายเป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

3.3. การสร้างเอกสารประกอบการเรียน หลังจากสร้างบทเรียนเสร็จสิ้นแล้วในขั้นต่อไปเป็นการตรวจสอบและทดสอบความสมบูรณ์ขั้นต้นของบทเรียน

4. ขั้นตอนการนำไปใช้ (Implement) นำบทเรียนไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของบทเรียนในขั้นต้น หลังจากนั้น จึงทำการปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายจริง เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียน และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

5. ขั้นตอนการประเมินผล (Evaluate) การเปรียบเทียบกับการเรียนการสอนแบบปกติ โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม เรียนด้วยบทเรียน ที่สร้างขึ้น 1 กลุ่ม และเรียนด้วยการสอนปกติอีก 1 กลุ่ม หลังจากนั้นจึงให้ผู้เรียนทั้งสองกลุ่ม ทำแบบทดสอบชุดเดียวกัน และแปลผลคะแนนที่ได้สรุปเป็นประสิทธิภาพของบทเรียน

แผนภาพที่ 1 ขั้นตอนการพัฒนาตามแนวคิด ADDIE Model

โดยในส่วนของการออกแบบบทเรียนออนไลน์โดยใช้มาตรฐานการผลิตบทเรียนแบบ mooc (Suwannatthachote, 2017) เพื่อสร้างและพัฒนาสื่อ ในลำดับการวิเคราะห์ให้ขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้เพื่อสร้างบทเรียนออนไลน์ โดยประกอบด้วยระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนในแต่ละ

ละบท สิ่งที่ผู้เรียนจะได้รับ หัวข้อบทเรียน และประเภทของกิจกรรมการเรียนรู้ ระยะเวลาการทำกิจกรรม ประเภทของการวัดผล คะแนนการวัดผล กำหนดระยะเวลาในการผลิตสื่อ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างบทเรียนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ

แผนการจัดการเรียนรู้ (วิชา)

สัปดาห์ที่	Learning Outcomes ของรายวิชา	ชื่อหัวข้อ (Section)	ชื่อหัวข้อย่อย (Sub-section)	บทเรียน/Unit									ระยะเวลาเรียน/ทำกิจกรรม (นาที)	ประเภทการวัดผล (HW, Lab, Quiz, Exam, etc)	คะแนนการวัดผล	กำหนดวัน/เดือน/ปี ในการผลิตสื่อ
				ประเภทของกิจกรรมการเรียนรู้												
				ชื่อบทเรียน (Unit Name)	ดูวิดีโอ	อ่านเนื้อหา	ทำแบบฝึกหัด	อภิปราย	ค้นคว้าเพิ่มเติม	วัดผล	แบบสอบถาม	อื่นๆ (ระบุ)				

ภาพที่ 1 มาตรฐานการผลิตบทเรียนแบบ mooc

หลังจากการออกแบบบทเรียนออนไลน์ ในลำดับต่อไปคือการลงมือผลิตสื่อเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพสื่อ และหาคุณภาพของเครื่องมือจึงนำเข้าสู่ระบบบทเรียนออนไลน์แบบเปิด

รูปแบบการสอนด้านทัศนศิลป์ศึกษา

จากปัจจัยซึ่งเป็นข้อจำกัดในการเรียนรู้ในกลุ่มผู้เรียนวัยผู้ใหญ่มาจากภาระความรับผิดชอบตามช่วงอายุเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้วัยผู้ใหญ่ซึ่งเป็นช่วงชีวิตที่ยาวนานที่สุด ต้องหาวิธีการพัฒนาตนเองเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตก่อนก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ปัจจัยประกอบด้วยทั้งในเรื่องการทำงาน วิธีการดำรงชีวิต ค่านิยมในกลุ่มสังคม ไปจนถึงค่าใช้จ่ายทางด้านเศรษฐกิจซึ่งส่งผลให้การจัดการเวลาและทรัพยากรเพื่อพัฒนาตนเองเป็นไปอย่างจำกัด ในขณะที่ในการทำงานเรียบร้อยลักษณะความรู้ใหม่ๆเพื่อใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงานเพื่อเพิ่มผลผลิต ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่จึงต้องปรับตัวและแก้ปัญหา ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงได้เกิดกระบวนการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

การจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ศึกษามีรูปแบบวิธีการออกแบบการเรียนการสอนบน MOOCs มอบประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ 4 รูปแบบได้แก่ ประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) และศิลปะปฏิบัติ (Art Production) การเรียนการสอนศิลป์ศึกษาจึงเน้นการบูรณาการหรือปรับประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน ร่วมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและบริบทในสังคม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีสุนทรียภาพและความเข้าใจศิลปะตามบริบททางสังคม ประยุกต์ศิลปะกับการบูรณาการสาขาวิชาอื่นๆ และการใช้เทคโนโลยี โดยรายละเอียดเนื้อหาในรายวิชาออนไลน์มี 4 ประเภทดังนี้

1. ศิลปะปฏิบัติ (Studio art) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะที่เน้นการปฏิบัติ ผ่านการสร้างประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียนเพื่อการพัฒนาทักษะทางศิลปะ เชื่อมโยงกับการใช้ ความคิดสร้างสรรค์และการจินตนาการผ่านการสร้างชิ้นงานด้วยรูปแบบและวิธีการเฉพาะตน ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ความเข้าใจทางด้านทักษะนี้ไปใช้ในกระบวนการวิเคราะห์แก้ปัญหา ระหว่างการทำงานศิลปะและสามารถสร้างสรรค์งานที่มีเอกลักษณ์ตามทักษะหรือประสบการณ์ที่ ตนมี ในอีกทางหนึ่งแกนศิลปะปฏิบัติจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิด ประสบการณ์เรียนรู้ของตนเอง ผ่านการตัดสินใจ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทาง ศุนทรียศาสตร์ ตามรูปแบบของตน และเกิดความความมุ่งมั่น มั่นใจ ในการทำงานให้ประสบ ความสำเร็จและเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตน

2. ประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art history) เป็นการศึกษาเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ผ่านผลงาน ศิลปะที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นอย่างเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ชิ้นงานอัน ได้แก่ งานจิตรกรรม งาน ประติมากรรม งานสถาปัตยกรรม และงานประณีตศิลป์ ที่มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบันและเกี่ยวข้องถึงความแตกต่างทางงานศิลป์อันเนื่องมาจากจากระบบทางวัฒนธรรม เนื่อง ด้วยจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีโลกทัศน์และมุมมองที่กว้างขึ้น ในการเข้าใจวิถีชีวิต ค่านิยม ความ เชื่อ ที่ปรากฏผ่านหลักฐานชิ้นงานศิลปะ เพื่อการยอมรับในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย และแตกต่างในบริบทสังคมที่กว้างขวาง รวมถึงเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าศิลปวัฒนธรรมในสังคม ของตน ซึ่งการศึกษาเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ศิลป์มีเป้าหมายและความสำคัญด้านการอนุรักษ์ การ สืบทอดวัฒนธรรมหรือหลักฐานทางศิลปวัฒนธรรมของมนุษย์แต่ละยุคสมัย และสามารถนำไปต่อ ยอดความสร้างสรรค์ในผลงานของผู้เรียน

3. ศิลปะวิจารณ์ (Art criticism) เป็นการแสดงความคิดเห็นผ่านทางถ้อยคำหรือการใช้ ภาษาผ่านการบรรยาย วิเคราะห์ ดีความ และการตัดสินคุณภาพผลงานศิลปะอย่างมีเหตุผล รวมทั้ง แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด อารมณ์และความรู้สึกกับบุคคลอื่น แกนศิลปะวิจารณ์เป็นกิจกรรมที่ เหมาะสมกับผู้เรียนในทุกๆระดับชั้น มีจุดประสงค์เพื่อการพัฒนาการสังเกตและวิเคราะห์อย่าง ละเอียดรอบคอบอย่างรอบด้าน รวมไปถึงการพัฒนาทักษะการกล้าแสดงออกทางความคิดอย่างมี เหตุผลและการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งการแสดงความคิดเห็นและการ รับฟังความคิดเห็นนี้สามารถนำมาซึ่งแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงผลงานศิลปะของผู้เรียน อีกด้วย

4. ศุนทรียศาสตร์ (Art aesthetic) เป็นการสะท้อนพฤติกรรมการแสดงออกต่อความงาม ที่แสดงถึงความรู้ และประสบการณ์ต่อการสะท้อนนิยามทางคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึง ผลของการเรียนรู้ผ่านการสอนด้านการรับรู้ต่อสิ่งรอบตัวตามความรู้สึกที่เกิดขึ้น และแสดงออกเป็น

คำพูด การบรรยาย ท่าทาง หรือผลงาน จนเกิดเป็นประสบการณ์ทางความรู้สึกที่ผ่านมาของผู้เรียน และทำให้เกิดความเข้าใจและตระหนักเห็นคุณค่าของงานศิลปะหรือความงดงามในธรรมชาติ ในอีกทางหนึ่งคือประสบการณ์ทางสุนทรียะ (aesthetic experience) รวมถึงการเข้าใจในระเบียบวิธี และความสมเหตุสมผลของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะตามหลักการทางองค์ประกอบอันได้แก่ ความงามของเส้น รูปร่าง รูปทรง พื้นผิวและพื้นที่ว่าง ความคิดของศิลปิน ซึ่งมีแนวทางการฝึกทักษะด้านแก่นนี้ผ่านการปฏิบัติชิ้นงาน หรือการชมผลงานในพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

เพื่อใช้ความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์สำหรับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ได้สร้างองค์ความรู้จากทุนเดิม เพิ่มเติมสิ่งใหม่ (Re-learn) ศึกษาความงามผ่านช่องทางการเรียนรู้ออนไลน์ นำเสนอมิติที่เป็นนามธรรมของศิลปะสะท้อนถึงผู้เรียนผ่านปรากฏการณ์ทางสังคมในแง่ของทัศนคติ และการแลกเปลี่ยนความรู้บนเครือข่ายออนไลน์ ดังนั้นการศึกษาศิลปะจึงเป็นศาสตร์ที่ผสมผสานเข้ากับวิถีชีวิตในทุกช่วงวัย นำไปสู่การเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ เพราะช่วยส่งเสริมให้เกิดการวิพากษ์ ตั้งคำถาม และไตร่ตรอง และประเมินค่า สร้างความหมายค่านิยมใหม่ ๆ ให้กับทัศนศิลปศึกษาผสมผสานกลมกลืนไปกับการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

สรุป

ดังนั้น MOOCs จึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนกับการเรียนรู้ตามอัธยาศัย สร้างสรรค์วิธีปฏิบัติ หรือวิธีการซึ่งแปลกไปจากเดิมอันได้มาจากการค้นพบใหม่ ๆ หรือปรับของเดิมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดกระบวนการและทักษะในการสร้างการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นส่งผลถึงในระดับการก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมทั้งหลาย สามารถขับเคลื่อนระบบการศึกษาไปยังเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งในปัจจุบันนวัตกรรมในการศึกษานั้นถูกใช้อย่างแพร่หลาย อาทิในรูปแบบของการนำสื่อเทคโนโลยีมาผสมผสานในการเรียนรู้ในห้องเรียน การนำรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษามาพัฒนาบูรณาการและประยุกต์ใช้ เป็นต้นและช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการด้านการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ด้านทัศนศิลปศึกษาการนำเอาเทคโนโลยีที่ยอมรับมาใช้งาน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์หรือการเปลี่ยนแปลงแก้ในระดับตัวบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้บุคคลนั้นเกิดประสบการณ์หรือความรู้ รวมไปถึงทักษะในการใช้งานเทคโนโลยี ทั้งนี้ การสอนศิลปศึกษา จึงเป็นแบบแผนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคม และร่างกาย ผ่านการส่งเสริมทักษะทางด้านปฏิบัติที่ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ชิ้นงานที่เชื่อมั่นถึงการเรียนรู้ของตนเองเป็นพื้นฐาน ที่ตัวแบบแผนนั้นมีความชัดเจน สมดุล และสอดคล้องกันทางด้านการเรียนรู้ ซึ่งสามารถส่งเสริมโครงสร้างแบบแผนและการประเมินผลในกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้กับกับผู้เรียนผู้ใหญ่ได้

References

- Chaemchoy, S. (2015). Technology leadership: leading Technology in to 21st Century School. **Journal of Education Naresuan University**, 17 (4), 216-224. [In Thai]
- Chalermasuk, N. & Satiman, A. (2019). Development of integrated instruction model with learning and cloud computing intelligent tool to enhance creative skill and create art work of high school students. **Journal of Education Studies, Chulalongkorn University**. 47 (1), 84-102. [In Thai]
- Lao, S. (2018). **Know “MOOCs” worldwide online university**. Retrieved November 24, 2019, from <https://workpointnews.com/2018/09/14/เจาะตลาด-mooc-มหาวิทยาลัย/> [In Thai]
- Nampoch, S. (2017). Approach to learning and teaching POST-MODERN art in secondary education. **Fine Arts Journal: Srinakharinwirot University**, 20 (2), 69-81. [In Thai]
- National Innovation Agency. (2017). **Innovation diplomacy**. Retrieved November 24, 2019, From <https://www.nia.or.th/diplomacy>
- Panit, W. (2015). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21 Ways to create learning for students in the 21st century. **Walailak Journal of Learning Innovations**, 1(2), 3-14. [In Thai]
- Shotipongviwat, P. (2017). Analysis of the progressivism philosophy. MBU Education **Journal: Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University**. 5(2), p. 90-98. [In Thai]
- Sriboonpimsuay, W. (2014). Factors influencing self-directed learning of nursing students at Boromarajonani College of Nursing, Udon Thani. **Journal of Hematology and Transfusion Medicine**, 7(2), 78-91. [In Thai]
- Suwannatthachote, P. & Sophonhiranrak, S. (2017). **A development of standard of practice in teaching and learning MOOCs**. Bangkok: The Thai Cyber University Project, The Higher Education Commission. [In Thai]

- Takong, A. (2017). **Technology acceptance and e-service quality affecting decision to study via massive online open courses (MOOC) of users in Bangkok.** Independent Studies – Master in M.B.A.. Bangkok University. Retrieved November 24, 2019, from <http://dspace.bu.ac.th/jspui/handle/123456789/2582> [In Thai]
- Thaicyber University. (2017a). **MOOC : who is it suitable for?.** Retrieved November 24, 2019, from <http://lms8.thaicyberu.go.th/> [In Thai]
- Thaicyber University. (2017b). **What is Thai MOOC?.** Retrieved November 24, 2019, from <http://lms8.thaicyberu.go.th/> [In Thai]
- Tinnawas, N. (2015). **The study of massive open online course model for Thai higher education.** (Master's thesis in Educational Technology, Silpakorn University, Thailand). [In Thai]
- Tunyaboontarakun, P. (2019). Effects of organizing visual art course based on discipline based art education. Upon art learning achievement of grade fourth students. **Journal of Education, Silpakorn University**, 17(1), 179-197. [In Thai]

ชุดข้อมูลวิจัยแบบเปิดไวรัสโควิด-19: ข้อมูลเปิดสำหรับชุมชนวิจัยทั่วโลก

น้ำทิพย์ วิภาวิน¹

บทคัดย่อ

บทความนี้กล่าวถึงชุดข้อมูลวิจัยแบบเปิดที่เรียกว่า COVID-19 Open Research Dataset หรือ คอร์ด-19 (CORD-19) ในฐานะข้อมูล Semantic Scholar ที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โมเดลภาษาธรรมชาติ พัฒนาโดยสถาบัน Allen Institute for Artificial Intelligence (AI2) โดย CORD-19 เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างนักวิทยาศาสตร์และนักวิจัยเพื่อหาวิธีการใหม่ในการหาทางแก้ปัญหาโรคระบาดโควิดโดยใช้งานวิจัยด้านปัญญาประดิษฐ์ที่เรียกว่า AI research ในการประมวลผลด้วยภาษาธรรมชาติ ช่วยให้นักวิทยาศาสตร์และนักวิจัยได้เรียนรู้และเข้าใจไวรัสดีขึ้น ดังนั้นการจัดการทรัพยากรทางวิชาการที่เปิดให้เข้าถึงบทความวิชาการแบบเสรี บทความวิจัยและข้อมูลวิจัย เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการประมวลผลภาษาธรรมชาติในการหาข้อค้นพบเพื่อสนับสนุนการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาและการพัฒนาวัคซีน โดยสนับสนุนความพยายามของนักวิทยาศาสตร์และนักวิจัยที่ใช้ CORD-19 เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเพื่อผลิตวัคซีนโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัคซีนดีเอ็นเอ บทความนี้ได้แสดงตัวอย่างงานวิจัยที่ใช้ชุดข้อมูลในการแสดงผลข้อมูลจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

คำสำคัญ: ชุดข้อมูลวิจัยแบบเปิด การเข้าถึงข้อมูลแบบเสรี โรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19

¹ แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช E-mail: namtip.wip@stou.ac.th

COVID-19 Open Research Dataset (CORD-19): Open Data for the Global Research

Community

Namtip Wipawin¹

Abstract

This article has identified the 'COVID-19 Open Research Dataset' or 'CORD-19' from the Semantic Scholar database for open access about using scientific knowledge powered by Artificial Intelligence (AI) technology. Found by the team of researchers and engineers at the Allen Institute for Artificial Intelligence (AI2), CORD-19 is a collaborative work by the number of scientists and researchers to pioneer the resolution to the COVID-19 pandemic. AI research approach was conducted by AI2 with aims of better understanding the virus. Open access scientific literature, such as the academic journals and open research data in Semantic Scholar database, can support the scientists and researchers with information to aspire new knowledge and to develop COVID-19 vaccines, especially the DNA vaccines. This article also shows some examples of dataset as a result of COVID-19 data in dashboards collected during the coronavirus crisis.

Keywords: Open Research Dataset, Open Access, COVID-19.

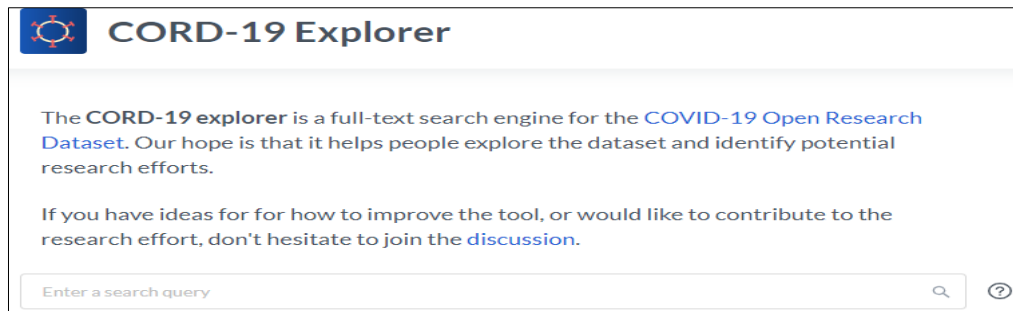
¹Information Science Program, School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University

Email: namtip.wip@stou.ac.th

ชุดข้อมูลวิจัยแบบเปิดไวรัสโควิด-19 : ข้อมูลเปิดสำหรับชุมชนวิจัยทั่วโลก

จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019) หรือเรียกโดยย่อว่า โควิด-19 (COVID-19) ทำให้กลุ่มชุมชนนักวิจัยได้รวมตัวกันกับหลายองค์กรในการเตรียมชุดข้อมูลและเผยแพร่ในรูปแบบชุดข้อมูลวิจัยแบบเปิดที่เรียกว่า COVID-19 Open Research Dataset เรียกสั้นๆว่าคอร์ด-19 (CORD-19) เป็นทรัพยากรทางวิชาการที่เปิดให้เข้าถึงแบบเสรี โดยเป็นบทความวิชาการและบทความวิจัยมากกว่า 51,000 บทความ เป็นบทความฉบับเต็มรูปกว่า 33,000 บทความเกี่ยวกับโควิด-19 และโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา รวมถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับไวรัสเพื่อใช้ในชุมชนวิจัยทั่วโลก ชุดข้อมูล (dataset) เหล่านี้จะช่วยให้นักวิจัยนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการประมวลผลภาษาธรรมชาติในการหาข้อค้นพบ เพื่อสนับสนุนการต่อต้านการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา คลังสารสนเทศดิจิทัลหรือคลังข้อมูลนี้จะเพิ่มข้อมูลงานวิจัยใหม่ๆทุกสัปดาห์ที่ตีพิมพ์ในวารสารที่มีการประเมินคุณภาพบทความ (peer-reviewed journals) และบริการจัดเก็บบทความวิชาการเพื่อเผยแพร่ เช่น คลังสารสนเทศทางชีววิทยา bioRxiv (<https://www.biorxiv.org/>) และคลังสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์ สุขภาพ medRxiv (<https://www.medrxiv.org/>) ที่นักวิจัยหรือนักวิทยาศาสตร์นำเข้าข้อมูลบทความฉบับก่อนตีพิมพ์ (preprint papers) ของงานวิจัยที่ครอบคลุมถึง SARS-CoV2 ซึ่งเป็นชื่อวิทยาศาสตร์ของไวรัสโคโรนา ส่วนโควิด-19 เป็นชื่อวิทยาศาสตร์ของโรค และงานของกลุ่มนักวิจัยเกี่ยวกับโคโรนาไวรัส จึงเป็นแหล่งข้อมูลที่รวบรวมวรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับโรคระบาดที่เกิดขึ้นทั่วโลกที่มีการอัปเดตงานวิจัยใหม่ๆที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เมื่อปี พ.ศ. 2557 พอล อัลเลน (Paul Allen) หนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้งบริษัทไมโครซอฟท์ ได้ริเริ่มก่อตั้งสถาบันการวิจัยที่ไม่แสวงหากำไรชื่อว่า สถาบันอัลเลนเพื่อปัญญาประดิษฐ์ (Allen Institute for Artificial Intelligence : AI2) โดยทีมงาน AI2 ได้พัฒนาโปรแกรมช่วยค้นข้อมูลวิจัยและผลงานวิจัยเกี่ยวกับโควิด-19 ขึ้นในปี พ.ศ.2563 เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักวิจัยในการศึกษาวิจัยเพื่อหาทางแก้ปัญหาโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 เรียกเครื่องมือนี้ว่าโควิด-19 เอ็กพลอเรอร์ (COVID-19 Explorer) ซึ่งเป็นเครื่องมือช่วยค้น (search engine) เนื้อหาเต็มรูปของชุดข้อมูลวิจัยแบบเปิดจากคลังสารสนเทศดิจิทัล

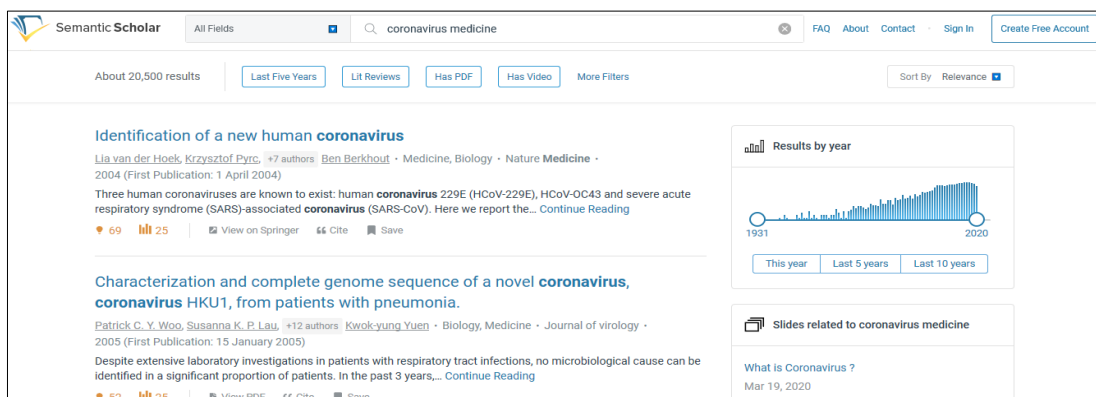

ภาพที่ 1 CORD-19 Explorer

ที่มา : <https://cord-19.apps.allenai.org/>

ฐานข้อมูลนี้เกิดขึ้นตามนโยบายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (White House Office of Science and Technology Policy: OSTP) ของทำเนียบขาว สหรัฐอเมริกา ด้วยความร่วมมือของสามองค์กร ได้แก่ 1. หอสมุดแพทย์แห่งชาติ สถาบันสุขภาพแห่งชาติ (The National Library of Medicine: NLM, National Institutes of Health: NIH) 2. AI2 3. บริษัทไมโครซอฟท์ โดยการใช้ อัลกอริทึม (Algorithm) ซึ่งเป็นแนวคิดอย่างมีเหตุผลที่ผู้พัฒนาโปรแกรม โปรแกรมเมอร์ หรือนักวิเคราะห์ระบบ ใช้ในการอธิบายวิธีการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนตามลำดับ เพื่อการเข้าถึงผลงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์และการค้นพบความเกี่ยวข้อง

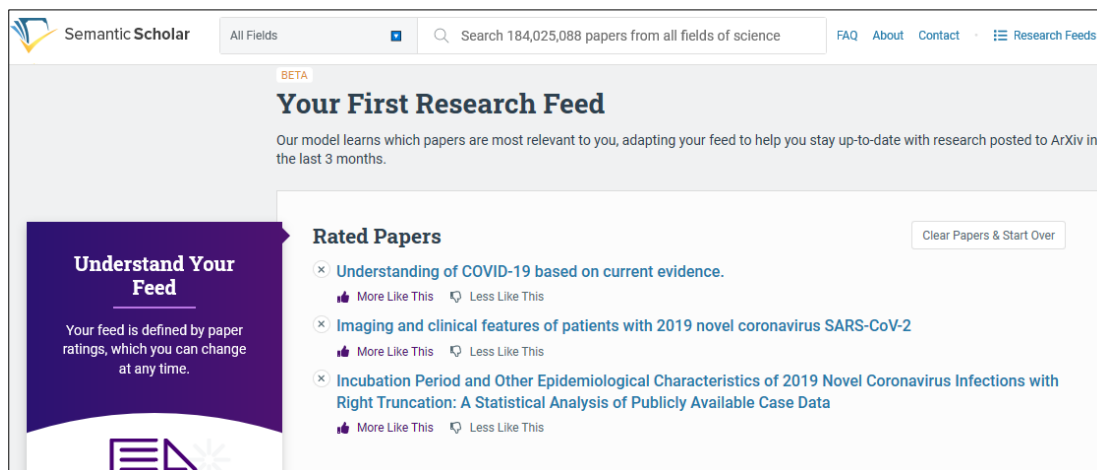
บริษัทไมโครซอฟท์ และ AI2 ได้ร่วมกันแปลงข้อมูลจากเว็บเพจและไฟล์ pdf ให้อยู่ในรูปแบบของข้อมูลแบบมีโครงสร้าง (structured format) ที่สามารถประมวลผลได้ด้วยอัลกอริทึม ฐานข้อมูลนี้สามารถเข้าถึงได้จากเว็บไซต์ AI2's Semantic Scholar (Semantic Scholar, 2020) ฐานข้อมูล Semantic Scholar ประกอบด้วยบทความวิจัยทั่วไปและบทความวิจัยทางวิทยาศาสตร์มากกว่า 180 ล้านรายการ จากคลังสารสนเทศดิจิทัลมากกว่า 187 แห่ง ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 2 แสดงผลการค้นจาก Semantic Scholar

ที่มา : <https://www.semanticscholar.org/search?q=coronavirus%20medicine&sort=relevance>

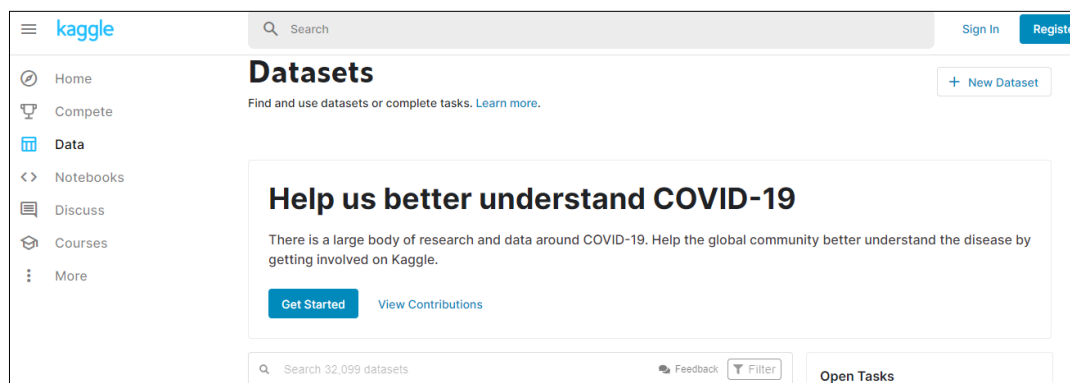
สำหรับนักวิจัยสามารถใช้ประโยชน์จาก Semantic Scholar ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โมเดลภาษาธรรมชาติเช่นเดียวกับโมเดลเอลโม (ELMO) (<https://allennlp.org/elmo>) และ โมเดลเบิร์ต (BERT) เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของแต่ละบทความ ซึ่งนักวิจัยสามารถดึงข้อมูลงานวิจัย (research feed)ตามความสนใจได้ด้วยตนเองจากฐานข้อมูลนี้ (<https://www.semanticscholar.org/feed/create>)

ภาพที่ 3 ข้อมูลงานวิจัย (research feed) คัดเลือกตามความสนใจนักวิจัย

ที่มา : <https://www.semanticscholar.org/feed/create>

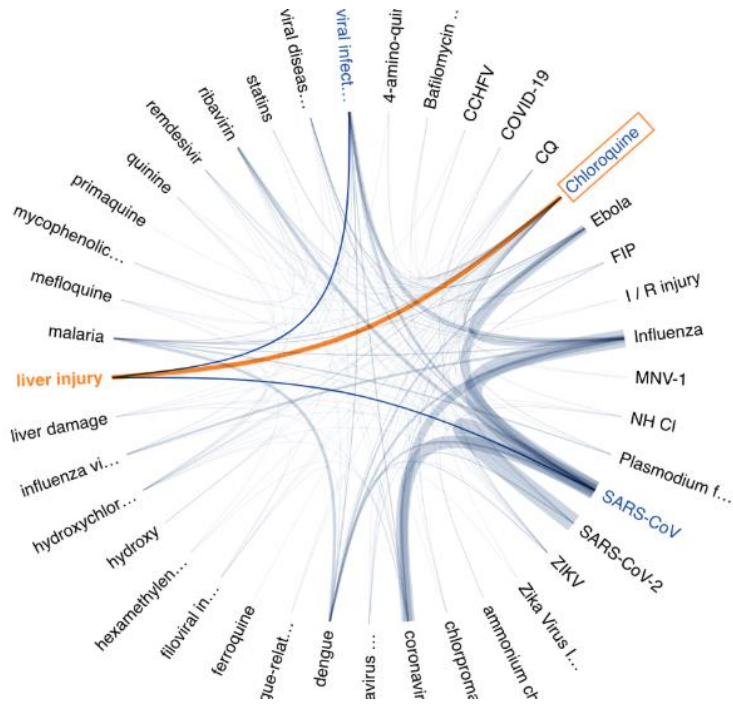
บริษัทเค็กเคิล (Kaggle Data science company) ได้ให้โค้ดการเรียนรู้ของเครื่อง (machine learning code) ผ่านแพลตฟอร์ม Kaggle สำหรับนักวิจัยในการวิเคราะห์ข้อมูลจากชุดข้อมูลวิจัย (dataset) และข้อมูลวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นโอกาสที่นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์และผู้สนใจจะใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาโมเดลหาความรู้และความเชื่อมโยงในการหาคำตอบจากข้อมูลวิจัยเพื่อแก้ปัญหาโรคระบาดโควิดนี้

ภาพที่ 4 แพลตฟอร์ม Kaggle

ที่มา : <https://www.kaggle.com>

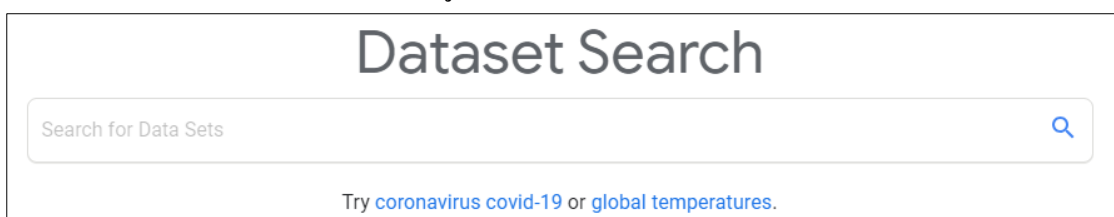
นอกจากนี้ AI2 ยังได้พัฒนาเครื่องมือแสดงผลในรูปกราฟิกเรียกว่าโควิซ (CoViz) ที่ช่วยให้นักวิทยาศาสตร์และนักวิจัยค้นหาข้อมูลจากงานวิจัยเกี่ยวกับ COVID-19 โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลจากห้องปฏิบัติการวิจัยหลายแห่ง (Hope and Borchardt, 2020)

ภาพที่ 5 การแสดงผลในรูปกราฟิกเรียกว่าโควิซ (CoViz)

ที่มา : <https://coviz.apps.allenai.org/>

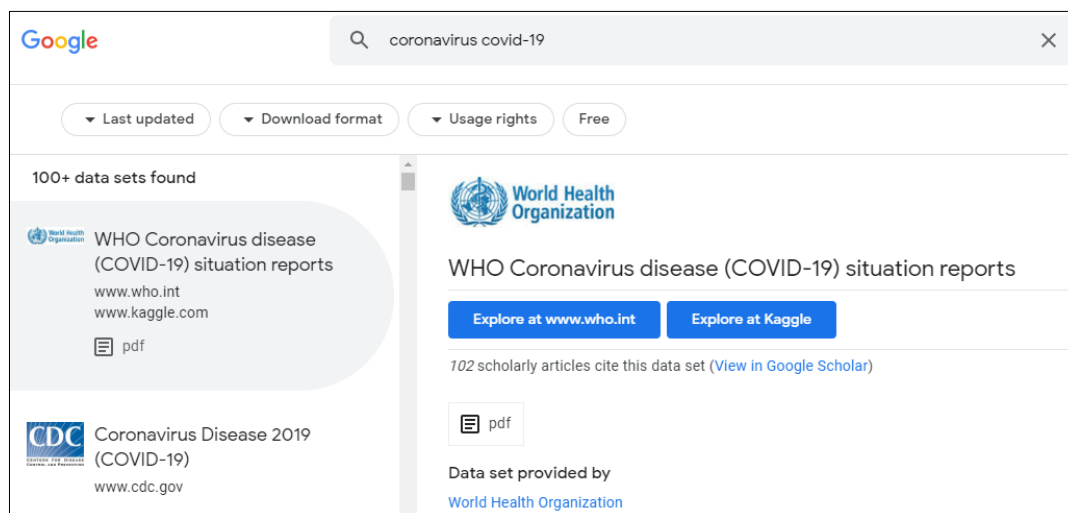
สำหรับการค้นหาชุดข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ โควิด -19 ค้นหาได้จาก Google Dataset Search (<https://datasetsearch.research.google.com/>) ซึ่งสามารถค้นหาข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและคลังสารสนเทศดิจิทัลของมหาวิทยาลัยและศูนย์วิจัยต่าง ๆ ดังนี้

ภาพที่ 6 การค้นหาจาก Google Dataset Search

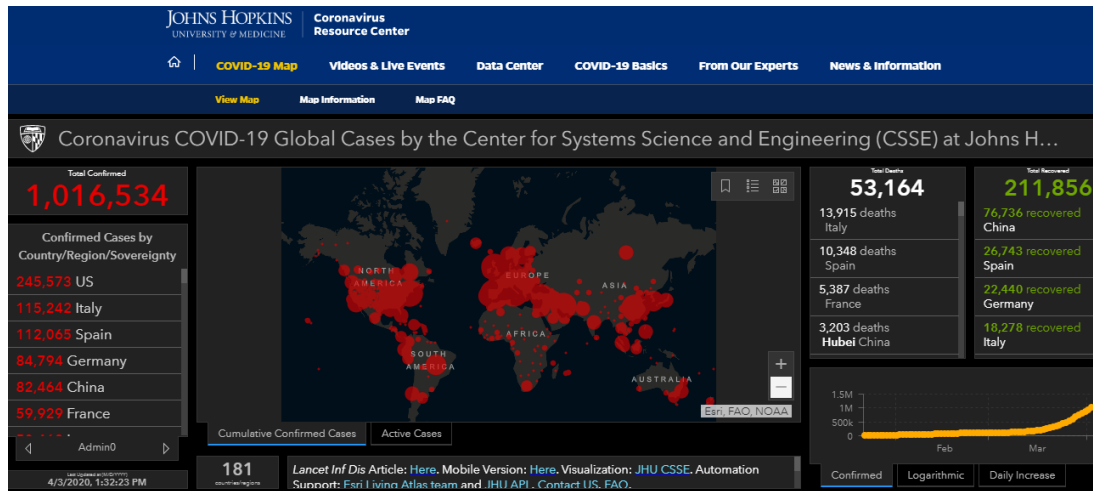
ที่มา : <https://datasetsearch.research.google.com/>

นอกจากนี้สามารถเข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) และศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคระบาด (Centers for Disease Control and Prevention : CDC) เป็นต้น

ภาพที่ 7 การเข้าถึงข้อมูลองค์การอนามัยโลก
ที่มา : <https://datasetsearch.research.google.com/>

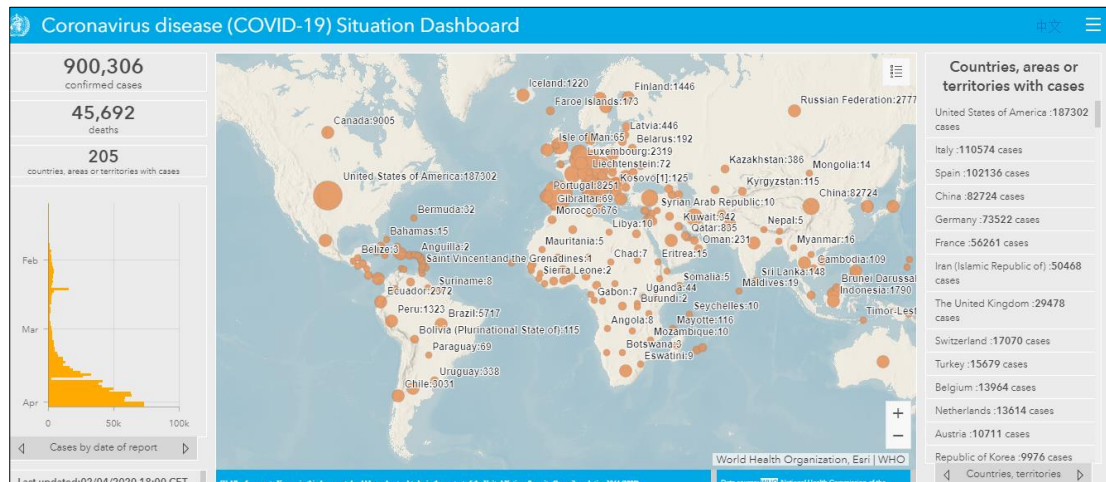
ตัวอย่างงานวิจัยที่ใช้ชุดข้อมูลในการแสดงผลข้อมูลจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาจากการรวบรวมข้อมูลฐานข้อมูลวิจัยและข้อมูลวิจัยแบบเปิดที่ตีพิมพ์ในวารสารเช่น nCoV-2019 (Xu et al. 2020) ที่รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหน่วยงานภาครัฐ สำนักข่าว ฐานข้อมูลวิจัยและคลังสารสนเทศดิจิทัลของวารสารวิจัย ทำให้ได้ข้อมูลที่แสดงผลข้อมูลแบบเรียลไทม์ ในรูปภาพที่เป็นการนำเสนอแผนภาพข้อมูล (data visualization) หรือการนำข้อมูลออกแบบในรูปแบบอินโฟกราฟิก (infographics) หรือแดชบอร์ด(dashboards) ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับการตัดสินใจของผู้บริหารในการกำหนดแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่อสู้กับโรคระบาดโควิด ตัวอย่างแหล่งข้อมูลหน่วยงานภาครัฐ เช่น COVID-19 JHU dashboard มหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ (<https://coronavirus.jhu.edu/map.html>)

ภาพที่ 8 COVID-19 JHU dashboard มหาวิทยาลัยจอห์นฮอปกินส์

ที่มา : <https://coronavirus.jhu.edu/map.html>

การแสดงผลข้อมูลโควิด-19 จากองค์การอนามัยโลก (WHO COVID-19) (<http://www.who.int>) และการใช้ทวีตเตอร์ COVID-19 Tweet IDs โดยใช้ Twitter's API เป็นต้น

ภาพที่ 9 WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard

ที่มา: https://covid19.who.int/?gclid=EAIaIqObChMIneCYqOGF6glVGAKrCh1CNQ2XEAAAYASABEGK40PD_BwE

ดังนั้น ผลจากการจัดเก็บและเผยแพร่ชุดข้อมูลวิจัยแบบเปิด ของคลังสารสนเทศดิจิทัลจากงานวิจัยของมหาวิทยาลัยและศูนย์วิจัย ด้วยความร่วมมือของนักสารสนเทศ นักวิจัยและนักวิทยาศาสตร์จากทั่วโลก จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการนำชุดข้อมูลมาวิเคราะห์และต่อยอดองค์ความรู้ เพื่อแก้ปัญหาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาที่เกิดขึ้นในขณะนี้การจัดการข้อมูลผลงานวิจัยของ

ไทยจึงต้องให้ความสำคัญกับนโยบายข้อมูลวิจัยแบบเปิด เพื่อให้มีการจัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลวิจัยในคลังสารสนเทศดิจิทัลและฐานข้อมูลวิจัยเช่นเดียวกัน

CORD-19 ช่วยสนับสนุนการพัฒนาเพื่อผลิตวัคซีนเพื่อแก้ปัญหาโรคระบาดโควิดได้อย่างไร

CORD-19 เป็นโครงการความร่วมมือกับนักวิทยาศาสตร์และนักวิจัยเพื่อหาวิธีการใหม่ในการหาทางแก้ปัญหาโรคระบาด โดยใช้งานวิจัยด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI research) ในการประมวลผลด้วยภาษาธรรมชาติที่พัฒนาโดยสถาบันอัลเลนเพื่อปัญญาประดิษฐ์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการวิจัยเกี่ยวกับไวรัสโคโรนาอย่างรวดเร็วขึ้น ช่วยให้นักวิทยาศาสตร์ได้เรียนรู้และเข้าใจไวรัสดีขึ้น และมุ่งเน้นไปยังส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการลดกระบวนการของการใช้ข้อมูลในการพัฒนาและคิดค้นวัคซีนป้องกันโรคระบาด สิ่งนี้นักวิทยาศาสตร์สนใจเป็นพิเศษ คือ ดีเอ็นเอวัคซีน (DNA vaccines) โดยการพัฒนาวัคซีนส่วนใหญ่เป็นวัคซีนที่ผลิตขึ้นโดยใช้เชื้อไวรัสเพื่อกระตุ้นภูมิคุ้มกัน แต่ดีเอ็นเอวัคซีนใช้เซลล์ในร่างกายมนุษย์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของดีเอ็นเอเพื่อให้เกิดภูมิคุ้มกัน

กระนั้นก็ตาม วัคซีนดีเอ็นเอยังคงเป็นงานวิจัยในห้องปฏิบัติการ โดยในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 บริษัทซานofi ปาสเตอร์ (Sanofi Pasteur) ซึ่งมีสำนักงานอยู่ที่เมืองลียง ฝรั่งเศส ได้แถลงข่าวความร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุขสหรัฐอเมริกาในการพัฒนา DNA-based vaccine โดยยังไม่ได้ระบุชื่อวัคซีน ทั้งนี้บริษัทได้เคยพัฒนาวัคซีนโรคระบาดซาร์ส (SARS) ที่มีความใกล้เคียงกับโรคระบาดโคโรนาไวรัส ซึ่งอยู่ในกระบวนการทดลองวัคซีน ในคน ในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2563 งานวิจัยไวรัสโคโรนาที่อยู่ในห้องปฏิบัติการ ยังมีวัคซีน BNT162 ที่พัฒนาโดยบริษัทยา Biopharmaceutical giant Pfizer ร่วมกับบริษัทยาของเยอรมนี (BioNTech) และวัคซีน INO-4800 ที่พัฒนาโดยบริษัทอินวิโอ (Inovio) และวัคซีน DNA-based vaccine ที่พัฒนาโดยฝ่ายผลิตวัคซีนของบริษัทซานofi ปาสเตอร์ ปัจจุบันมีบริษัทมากกว่า 40 แห่งที่พัฒนาวัคซีนโควิด-19 ทั้งนี้มีเพียง 3 บริษัทเท่านั้นที่อยู่ในระยะที่ 1 ของการทดลองในคนก่อนที่การผลิตวัคซีนจะสามารถนำมาใช้ได้ (Nunneley, 2020) ได้แก่

1.การผลิตวัคซีน mRNA-1273 ของบริษัทโนสสหรัฐอเมริกา พัฒนาโดยบริษัท Moderna Therapeutics โดยการสนับสนุนของสถาบันโรคมภูมิแพ้และโรคติดเชื้อแห่งชาติ (National Institute of Allergy and Infectious Diseases : NIAID) หลักการของวัคซีน mRNA-1273 เป็นการฉีดพันธุกรรมโมเลกุลเข้าไปในร่างกายเพื่อให้ร่างกายผลิตวัคซีนโปรตีนเพื่อกระตุ้นให้เกิดภูมิคุ้มกันทางได้ทดลองกับกลุ่มอาสาสมัครจำนวน 45 คนในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ที่สถาบันวิจัยในซีแอตเทิล ชื่อ Kaiser Permanente Washington Health Research Institute โดยคาดหวังว่าจะมีวัคซีนในช่วงปลายปี พ.ศ. 2563 และเสร็จสมบูรณ์ในกลางปี พ.ศ. 2564

2.การผลิตวัคซีน Ad5-nCoV บริษัทในสาธารณรัฐประชาชนจีน โดย สถาบันเทคโนโลยีชีวภาพปักกิ่ง(Beijing Institute of Biotech) และบริษัทแคนซิโน ไบโอโลจิกส์ (CanSino Biologics) ซึ่งวัคซีนนี้ได้ผ่านการทดลองกับอาสาสมัครที่มีสุขภาพดีจำนวน 108 คนอายุ 18-60 ปี แบ่งอาสาสมัครออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 36 คน เพื่อให้วัคซีน 3 ขนาด โดยฉีดวัคซีนเข้ากล้ามเนื้อเดลทอยด์ (Deltoid muscle) เพื่อติดตามอาการภายหลังได้รับวัคซีน ที่ศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคมณฑลหูเป่ย์ (Hubei Provincial Center for Disease Control and Prevention) ซึ่งบริษัทดังกล่าวนี้มีประสบการณ์การผลิตวัคซีนโรคติดเชื้อไวรัสอีโบลา (Ebola)

3.การผลิตวัคซีน ChAdOx1 โดยทีมนักวิจัยมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด สหราชอาณาจักร และบริษัทโนวาแวก (Novavax) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล โดยใช้เทคโนโลยีเดียวกับบริษัทแคนซิโน ไบโอโลจิกส์ (CanSino Biologics) สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ทำการทดลองในอาสาสมัครอายุ 18-55 ปี ทั้งในการศึกษาวิจัยระยะ 1 และระยะ 2 จำนวน 510 คน ในสถาบันวิจัยเจนเนอร์ (Jenner) แห่งมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด และกลุ่มวัคซีนออกซฟอร์ด คาดว่าจะเสร็จสมบูรณ์ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2564

องค์การวิจัยทางวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมของหลายประเทศ ได้ให้ความสนใจในการพัฒนาวัคซีนเพื่อการรักษาและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ซึ่งมีมากกว่า 20 ชนิดที่อยู่ในระหว่างการพัฒนาเป็นกระบวนการที่ใช้เวลาประมาณ 12-18 เดือนในการพัฒนาวัคซีน นักวิทยาศาสตร์ได้ตรวจสอบข้อมูลวิจัยเกี่ยวกับโรคระบาด และที่เกี่ยวข้องในการศึกษารักษาโรคและวัคซีนที่เกี่ยวข้องกับโรคระบาดจากงานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลของยารักษาโรคและวัคซีนจะช่วยให้ นักวิทยาศาสตร์ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ นำไปพัฒนาต่อยอดความรู้ และหาทางรักษาโรคหรือผลิตวัคซีนเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาได้ บริษัทที่ทำงานด้านการวิจัยและพัฒนา ร่วมกับสถาบันวิจัยและสถาบันการศึกษาจึงมีความร่วมมือกันเพื่อหาทางพัฒนาวัคซีนใหม่และการรักษาโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสโควิด-19

References

- Data and COVID-19.** (2020). Retrieved March 28, 2020, from <https://www.unsdsn.org/data-and-covid-19>
- Google AI Blog. (2018). **Open sourcing BERT:State-of-the-Art Pre-Training Natural Language Processing.** Retrieved March 28, 2020, from <https://ai.googleblog.com/2018/11/open-sourcing-bert-state-of-art-pre.html>
- Hope, T. and Borchardt, J. (2020). **CoViz: Helping scientists visualize and explore COVID-19 literature with AI.** Retrieved March 28, 2020, from <http://shorturl.at/jtvyO>
- Junker, A. (2020). **COVID-19: Edmonton company developing DNA-based vaccine.** Retrieved March 28, 2020, from <https://edmontonjournal.com/news/local-news/covid-19-edmonton-company-developing-dna-based-vaccine/>
- Kaggle.Com. (2020). **Help us better understand COVID-19.** Retrieved March 28, 2020, from <https://www.kaggle.com/>
- Nunneley, C.E. (2020). **COVID-19 vaccine candidates: 6 front-runners.** Retrieved March 28, 2020, from <https://abcnews.go.com/Health/covid-19-vaccine-candidates-front-runners/story?id=69881230>
- Over 24,000 coronavirus research papers are now available in one place. (2020). **MIT Technology Review.** Retrieved March 28, 2020, from <https://www.technologyreview.com/s/615367/coronavirus-24000-research-papers-available-open-data/>
- Pouloupoulos, D. (2020). **5 datasets about COVID-19 you can use right now.** Retrieved March 28, 2020, from <https://towardsdatascience.com/5-datasets-about-covid-19-you-can-use-right-now-46307b1406a>
- Semantic Scholar. (2020). **COVID-19 Open Research Dataset (CORD-19).** Retrieved March 28, 2020, from <https://pages.semanticscholar.org/coronavirus-research>
- Xu, B. et.al. (2020). **Epidemiological data from the COVID-19 outbreak, real-time case information.** Retrieved March 28, 2020, from <https://www.nature.com/articles/s41597-020-0448-0>

การเพิ่มและการเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงตามรูปแบบของ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7

หัตถพันธ์ วงชารี¹

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ เรื่อง “การเพิ่มและการเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงตามรูปแบบของ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7” นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการอ้างอิงตามรูปแบบของสมาคมจิตวิทยาแห่งสหรัฐอเมริกา (American Psychological Association-APA) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 ปี ค.ศ.2020 โดยครอบคลุมเนื้อหา 6 ประเด็น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงผู้เขียนในเนื้อหา การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงผู้เขียนในเอกสารอ้างอิง การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงสถานที่พิมพ์ในเอกสารอ้างอิง การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิง DOI ในเอกสารอ้างอิง การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงเอกสารออนไลน์ในเอกสารอ้างอิง และการเพิ่มการอ้างอิงสื่อสังคม ซึ่งผู้เขียนหวังว่าบทความฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และช่วยเป็นแนวทางในการอ้างอิงตามรูปแบบใหม่ของสมาคมจิตวิทยาแห่งสหรัฐอเมริกา ในการลงอ้างอิงในเนื้อหาและการลงรายการอ้างอิงท้ายงาน

คำสำคัญ: การอ้างอิง รายการอ้างอิง รูปแบบ สื่อสังคม APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7

¹ กลุ่มวิชาชีพทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน

อีเมล: hattaphanpsy@gmail.com

Received: 7 Mar 2020 ; Revised: 15 April 2020; Accepted: 5 May 2020

The Additions and Changes in the APA Style 7th Edition

Hattaphan Wongcharee ¹

Abstract

The Additions and Changes in the APA Style 7th Edition is an academic article which aimed to present the American Psychological Association (7th edition) guidelines of in-text citations and references at the end of work. This paper provided six issues that were added and changed in 2020. They are the changes of authors citation in text, authors citation in references, publication location citation in references, DOI citation in references, online documents citation in references, and the additions of social media citation. The author hopes that this article is useful and helpful for guiding how to write in-text citations and references correctly according to APA style.

Keywords: In-text citation, References, Pattern, Social media, APA 7th edition

¹Department of General Education, Faculty of Science and Technology, Pathumwan Institute of Technology. Email: hattaphanpsy@gmail.com

บทนำ

การเขียนบทความวิชาการ งานวิจัย รายงานสรุปผล โครงการวิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ เอกสารประกอบการสอน เอกสารประกอบคำสอน หนังสือ และตำรา จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่มาที่มีความน่าเชื่อถือ (Sirorojsakul, 2013 : 59) ซึ่งกระบวนการอ้างอิงถึงแหล่งที่มาของข้อมูลก็เป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่มีความจำเป็นเป็นอย่างมาก เนื่องจากการอ้างอิงจะแสดงถึงการได้มาซึ่งข้อมูลของแหล่งที่อ้างอิง อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้ผู้ที่สนใจในประเด็นนั้นๆ สามารถค้นคว้ากลับไปยังแหล่งที่มาของข้อมูลได้

ปัจจุบันรูปแบบการอ้างอิงที่นิยมใช้ และถูกพบเห็นได้มีหลายรูปแบบ อาทิ Chicago Style, Harvard Style, Vancouver Style, MLA Style (Modern Language Association) และ APA Style (American Psychological Association) (Pimjanna, 2019 : 236) APA เป็นรูปแบบที่นิยมใช้กันในงานวิชาการด้านการศึกษามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ อีกทั้งวารสารวิชาการหลายๆ ฉบับก็นิยมใช้การอ้างอิงในรูปแบบของ APA วิธีการอ้างอิงแบบ APA นี้ ถูกนำเสนอและตีพิมพ์เป็นหนังสือในชื่อ Publication manual of the American Psychological Association ตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ.1929 โดย American Psychological Association (Sirichote, 2013 : 117) ซึ่งทาง American Psychological Association ได้มีการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และเพิ่มเติมรูปแบบการอ้างอิงตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความทันสมัยและก้าวทันกับลักษณะของข้อมูลที่น่ามาอ้างอิง ปัจจุบันหนังสือ Publication manual of the American Psychological Association ได้รับการปรับปรุงฯ และจัดพิมพ์เป็นฉบับล่าสุดในปี ค.ศ.2020 เป็นฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (American Psychological Association, 2020) ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง และเพิ่มเติมหลายจุด

การเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมของ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 นี้ มีทั้งจุดที่เปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยและจุดที่เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก โดยจุดที่เปลี่ยนแปลงเล็กน้อย ได้แก่ การยกเลิกการใส่ประเภทของหนังสือ e-book การบังคับให้ใส่ฉบับที่พิมพ์ของวารสาร และการอนุญาตให้ใช้ลิงก์รูปแบบสั้นจาก Bitly (Bitly คือบริการการย่อลิงก์หรือ URL ให้มีตัวอักษรที่สั้นลง บนเว็บไซต์ <https://bitly.com/>) (Bitly, 2020) เป็นต้น จุดที่เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ได้แก่ การเพิ่มจำนวนชื่อผู้เขียนให้สามารถลงในรายการอ้างอิงได้มากถึง 20 คน การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงเอกสารออนไลน์ และการเพิ่มการอ้างอิงสื่อสังคม เป็นต้น จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการอ้างอิงตามรูปแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 มีการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมในหลายประเด็น ผู้เขียนจึงเลือกและยกประเด็นที่น่าสนใจจากการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมเหล่านั้น มาเขียนเป็นบทความวิชาการฉบับนี้ ซึ่งมีทั้งหมด 6 ประเด็น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงผู้เขียนในเนื้อหา การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงผู้เขียนในเอกสารอ้างอิง การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงสถานที่พิมพ์ในเอกสารอ้างอิง การ

เปลี่ยนแปลงการอ้างอิง DOI ในเอกสารอ้างอิง การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงเอกสารออนไลน์ในเอกสารอ้างอิง และการเพิ่มการอ้างอิงสื่อสังคม โดยผู้เขียนหวังว่าบทความ เรื่อง “การเพิ่มและการเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงตามรูปแบบของ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7” นี้จะเป็นประโยชน์และช่วยเป็นแนวทางในการอ้างอิงตามรูปแบบใหม่ของสมาคมจิตวิทยาแห่งสหรัฐอเมริกา (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7) ในการลงอ้างอิงในเนื้อหาและการลงรายการอ้างอิงท้ายงาน

การเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมในการอ้างอิงตามรูปแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 จำนวน 6 ประเด็น มีรายละเอียด ดังนี้

1.การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงผู้เขียนในเนื้อหา

การลงอ้างอิงผู้เขียนในเนื้อหาของ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (Massey University, 2020) มีความแตกต่างกัน ดังนี้

1.1 การอ้างอิงผู้เขียนในเนื้อหาตาม APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 (American Psychological Association, 2010) แบ่งออกเป็น 3 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 มีผู้เขียนจำนวน 1-2 คน ให้ลงชื่อผู้เขียนทุกคนพร้อมปี ทุกครั้งที่อ้างอิงในเนื้อหา ตัวอย่างเช่น

ทุกครั้ง	Plotnik and Kouyoumdjian (2014) หรือ (Plotnik & Kouyoumdjian, 2014)
ทุกครั้ง	สุขสันต์ หอพิบูลสุข และ รุ่งลาวัลย์ ราชัน (2554) หรือ (สุขสันต์ หอพิบูลสุข และ รุ่งลาวัลย์ ราชัน, 2554)

กรณีที่ 2 มีผู้เขียน 3-5 คน ให้ลงชื่อผู้เขียนทุกคนในครั้งแรก ครั้งต่อ ๆ ไป ให้ลงเฉพาะผู้เขียนคนแรก ตามด้วยคำว่า “et al.” หรือ “และคณะ” ตัวอย่างเช่น

ครั้งแรก	Watakakisol, Suttiwan, Wongcharee, Kish, and Newcombe (2019) หรือ (Watakakisol, Suttiwan, Wongcharee, Kish, & Newcombe, 2019)
ครั้งต่อไป	Watakakisol et al. (2019) หรือ (Watakakisol et al., 2019)
ครั้งแรก	อาทิตย์ ศรีแก้ว, ธนัชชัย กุลวรวานิชพงษ์, และ ประโยชน์ คำสวัสดิ์ (2554)
หรือ	(อาทิตย์ ศรีแก้ว, ธนัชชัย กุลวรวานิชพงษ์, และ ประโยชน์ คำสวัสดิ์, 2554)

ครั้งต่อไป อาทิตย์ ศรีแก้ว และคณะ (2554) หรือ (อาทิตย์ ศรีแก้ว และคณะ, 2554)

กรณีที่ 3 มีผู้เขียนตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป ให้ลงชื่อคนแรก ตามด้วยคำว่า “et al.” หรือ “และคณะ” และปี ทุกครั้งที่อ้างอิงในเนื้อหา ตัวอย่างเช่น

ทุกครั้ง Wasserstein et al. (2005) หรือ

(Wasserstein et al., 2005)

ทุกครั้ง จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ (2554) หรือ

(จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ, 2554)

1.2 การอ้างอิงผู้เขียนในเนื้อหาตาม APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (American Psychological Association, 2020) แบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 มีผู้เขียนจำนวน 1-2 คนให้อ้างอิงเช่นเดิม โดยลงชื่อผู้เขียนทุกคนพร้อมปี ทุกครั้งที่อ้างอิงในเนื้อหา ตาม APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 ตัวอย่างเช่น

ทุกครั้ง Plotnik and Kouyoumdjian (2014) หรือ

(Plotnik & Kouyoumdjian, 2014)

ทุกครั้ง สุขสันต์ หอพิบูลสุข และ รุ่งลาวัลย์ ราชัน (2554) หรือ

(สุขสันต์ หอพิบูลสุข และ รุ่งลาวัลย์ ราชัน, 2554)

กรณีที่ 2 มีผู้เขียนตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ให้ลงชื่อคนแรก ตามด้วยคำว่า “et al.” หรือ “และคณะ” และปี ทุกครั้งที่อ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งจุดนี้เป็นจุดที่แตกต่างจาก APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 ตัวอย่างเช่น

ทุกครั้ง Finkelhor et al. (2019) หรือ

(Finkelhor et al., 2019)

ทุกครั้ง พรชิตา อุปถัมภ์ และคณะ (2562) หรือ

(พรชิตา อุปถัมภ์ และคณะ, 2562)

2. การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงผู้เขียนในเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงผู้เขียนในเอกสารอ้างอิงของ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (Massey University, 2020) มีความแตกต่างกัน ดังนี้

2.1 การอ้างอิงผู้เขียนในเอกสารอ้างอิงตาม APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 (American Psychological Association, 2010) แบ่งออกเป็น 3 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 มีผู้เขียน 1 คน ให้ลงชื่อผู้เขียน ตามด้วยรูปแบบการอ้างอิงตามประเภทของเอกสารนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น การอ้างอิงหนังสือ

Bowlby, J. (1982). *Attachment* (2nd ed.). New York, NY: Basic Book.

นพมาศ อึ้งพระ. (2551). *ทฤษฎีบุคลิกภาพและการปรับตัว* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ, ประเทศไทย: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กรณีที่ 2 มีผู้เขียน 2-7 คน ให้ลงชื่อผู้เขียนทุกคน ใส่เครื่องหมายจุลภาค (,) หลังชื่อทุกคนยกเว้นคนสุดท้าย โดยก่อนชื่อของคนสุดท้ายให้ใส่เครื่องหมาย Ampersand (&) หรือ “และ” (ถ้าเป็นภาษาไทย) ตามด้วยรูปแบบการอ้างอิงตามประเภทของเอกสารนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น การอ้างอิงหนังสือ

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis* (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson.

จิรพร สุเมธีประสิทธิ์, มัทธนา พิพิธเนาวรัตน์, และ กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ. (2556). *การบริหารความเสี่ยงอย่างมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ, ประเทศไทย: แมคกรอ-ฮิล.

กรณีที่ 3 มีผู้เขียนตั้งแต่ 8 คนขึ้นไป ให้ลงชื่อผู้เขียน 6 คนแรก ใส่เครื่องหมายจุลภาค (,) หลังชื่อทุกคนของ 6 คนแรก ตามด้วยจุด 3 จุด “...” หน้าชื่อผู้เขียนคนสุดท้าย (“...” หมายถึงการละไว้ โดยหน้าและหลังของแต่ละจุดให้เว้น 1 ระยะ) แล้วตามด้วยรูปแบบการอ้างอิงตามประเภทของเอกสารนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น การอ้างอิงบทความวารสาร

Owe, E., Vignoles, V. L., Becker, M., Brown, R., Smith, P. B., Lee, S. W. S., . . . Jalal, B. (2012). Contextualism as an important facet of individualism-collectivism: Personhood beliefs across 37 national groups. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 44(1), 24-45. doi:10.1177/002202 2111430255

บุษยา อยู่เย็น, กชกร ชำนาญกิตติชัย, ณัฏฐนิช สิริสัจจานุรักษ์, แวนแก้ว ลิ้มพิงธรรม, จิระ จิตสุภา, ศศิพร ต่ายคำ, . . . รวีวรรณ เอี่ยมชาศรี. (2559). การพัฒนาความรู้ความสามารถทั่วไป: กรณีศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. *วารสารวิจัย มสค สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 12(2), 1-18.

2.2 การอ้างอิงผู้เขียนในเอกสารอ้างอิงตาม APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (American Psychological Association, 2020) แบ่งออกเป็น 3 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 มีผู้เขียน 1 คน ให้ลงชื่อผู้เขียน ตามด้วยรูปแบบการอ้างอิงตามประเภทของเอกสารนั้น ๆ เหมือน APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 ตัวอย่างเช่น การอ้างอิงหนังสือ

Bowlby, J. (1982). *Attachment* (2nd ed.). New York, NY: Basic Book.

นพมาศ อึ้งพระ. (2551). *ทฤษฎีบุคลิกภาพและการปรับตัว* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ, ประเทศไทย: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กรณีที่ 2 มีผู้เขียน 2-20 คน ให้ลงชื่อผู้เขียนทุกคน ใส่เครื่องหมายจุลภาค (,) หลังชื่อทุกคนยกเว้นคนสุดท้าย โดยก่อนชื่อของคนสุดท้ายให้ใส่เครื่องหมาย Ampersand (&) หรือคำว่า “และ” (ถ้าเป็นภาษาไทย) ตามด้วยรูปแบบการอ้างอิงตามประเภทของเอกสารนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น การอ้างอิงบทความวารสาร

Buss, A. H., & Perry, M. (1992). The aggression questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(3), 452-459. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.63.3.452>

หัตถพันธ์ วงขาริ, เรวดี วัฒนโกศล, พรรณระพี สุทธิวรรณ, และ สักพัฒน์ งามเอก. (2562).

ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อที่ผิดเกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายกับแนวโน้มการใช้การลงโทษทางร่างกาย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 45(1), 341-365.

กรณีที่ 3 มีผู้เขียนตั้งแต่ 21 คนขึ้นไป ให้ลงชื่อผู้เขียน 19 คนแรก ใส่เครื่องหมายจุลภาค (,) หลังชื่อทุกคนของ 19 คนแรก ตามด้วยจุด 3 จุด “...” หน้าชื่อผู้เขียนคนสุดท้าย (“...” หมายถึงการละไว้ โดยหน้าและหลังของแต่ละจุดให้เว้น 1 ระยะ) แล้วตามด้วยรูปแบบการอ้างอิงตามประเภทของเอกสารนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น การอ้างอิงบทความวารสาร

Owe, E., Vignoles, V. L., Becker, M., Brown, R., Smith, P. B., Lee, S. W. S., Easterbrook, M., Gadre, T., Zhang, X., Gheorghiu, M., Baguma, P., Tatarko, A., Aldhafri, S., Zinkeng, M., Schwartz, S. J., Des Rosiers, S. E., Villamar, J., Mekonnen, K. H., Regalia, C., . . . Jalal, B. (2012). Contextualism as an important facet of individualism-collectivism: Personhood beliefs across 37 national groups. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 44(1), 24-45. <https://doi.org/10.1177/0022022111430255>

*ไม่สามารถหาตัวอย่างการอ้างอิงภาษาไทยในกรณีดังกล่าวได้

3. การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงสถานที่พิมพ์ในเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงสถานที่พิมพ์ในเอกสารอ้างอิง ระหว่างรูปแบบของ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (Massey University, 2020) มีความแตกต่างกัน ดังนี้

3.1 การอ้างอิงหนังสือในรูปแบบของ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 นั้นจำเป็นต้องระบุสถานที่พิมพ์ของสำนักพิมพ์นั้น ๆ (American Psychological Association, 2010) โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 เมืองที่พิมพ์ไม่ใช่เมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ใส่ ชื่อเมือง เครื่องหมายจุลภาค (,) เว้น 1 ระยะ และตามด้วยชื่อประเทศ ตัวอย่างเช่น

Geen, R. G. (2001). *Human aggression* (2nd ed.). Milton Keynes, England: Open University Press.
นพมาศ อึ้งพระ. (2551). *ทฤษฎีบุคลิกภาพและการปรับตัว* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ, ประเทศไทย: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กรณีที่ 2 เมืองที่พิมพ์เป็นเมืองที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ใส่ ชื่อเมือง เครื่องหมายจุลภาค (,) และรหัสอักษรแทนรัฐในอเมริกา ตัวอย่างเช่น

Skinner, B. F. (1965). *Science and human behavior*. New York, NY: Free Press.

*ไม่สามารถหาตัวอย่างการอ้างอิงภาษาไทยในกรณีดังกล่าวได้

3.2 การอ้างอิงหนังสือในรูปแบบของ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 นั้นไม่จำเป็นต้องระบุสถานที่พิมพ์ของสำนักพิมพ์นั้น ๆ (American Psychological Association, 2020) ตัวอย่างเช่น

Skinner, B. F. (1965). *Science and human behavior*. Free Press.

นพมาศ อึ้งพระ. (2551). *ทฤษฎีบุคลิกภาพและการปรับตัว* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

4. การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิง DOI ในเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิง DOI ในเอกสารอ้างอิง ระหว่างรูปแบบของ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (Massey University, 2020) มีความแตกต่างกัน ดังนี้

4.1 การอ้างอิง DOI ในเอกสารอ้างอิงตามรูปแบบของ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 (ในกรณีที่มีเลข DOI) นั้นจำเป็นต้องลงคำว่า “doi:” ตามด้วยหมายเลข DOI (American Psychological Association, 2010) ตัวอย่างเช่น การอ้างอิงบทความวารสาร

Taylor, C. A., McKasson, S., Hoy, G., & DeJong, W. (2017). Parents' primary professional sources of parenting advice moderate predictors of parental attitudes toward corporal punishment. *Journal of Child and Family Studies*, 26(2), 652–663. doi:10.1007/s10826-016-0586-3

ชลธิชา ชุนสอาด. (2562). กระบวนการกลุ่มร่วมกับการชี้แนะเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนและจัดระบบของนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*, 12(2), 28-37. doi:10.14416/j.faa.2020.02.003

4.2 การอ้างอิง DOI ในเอกสารอ้างอิงตามรูปแบบของ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 นั้น ให้ละการเขียนหมายเลข DOI และให้ลง DOI ลิงก์ได้ทันที (American Psychological Association, 2020) ตัวอย่างเช่น การอ้างอิงบทความวารสาร

Taylor, C. A., McKasson, S., Hoy, G., & DeJong, W. (2017). Parents' primary professional sources of parenting advice moderate predictors of parental attitudes toward corporal punishment. *Journal of Child and Family Studies*, 26(2), 652–663. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0586-3>

ชลธิชา ชุนสอาด. (2562). กระบวนการกลุ่มร่วมกับการชี้แนะเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนและจัดระบบของนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์* *ประยุกต์*, 12(2), 28-37. <https://doi.org/10.14416/j.faa.2020.02.003>

5. การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงเอกสารออนไลน์ในเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงเอกสารออนไลน์ในเอกสารอ้างอิง ระหว่างรูปแบบของ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (Massey University, 2020) มีความแตกต่างกัน ดังนี้

5.1 การอ้างอิงใน APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 ของเอกสารออนไลน์ในเอกสารอ้างอิง ให้ลงรายการตามรูปแบบการอ้างอิงตามประเภทของเอกสารนั้น ๆ ตามด้วย “Retrieved from <https://xxxxxx>” (American Psychological Association, 2010) หรือคำว่า “สืบค้นจาก <https://xxxxxx>” (ถ้าเป็นภาษาไทย) (ยกเว้นเอกสารที่มี DOI เช่นบทความวารสารออนไลน์ ให้ใส่ “doi:เลข DOI” ต่อท้ายได้ทันที) ตัวอย่างเช่น การอ้างอิงบทความวารสารที่ไม่มีเลข DOI

Sillick, T. J., & Schutte, N. S. (2006). Emotional intelligence and self-esteem mediate between perceived early parental love and adult happiness. *E-Journal of Applied Psychology*, 2(2), 38-48. Retrieved from <https://trove.nla.gov.au/work/236493964?q&versionId=263255841>

ชนนัท ธนารัษฏะภูมิ. (2563). การใช้ประโยชน์จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน. *วารสารครุศาสตร์*, 48(1), 63-82. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/240831/163783>

5.2 การอ้างอิงใน APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 ของเอกสารออนไลน์ในเอกสารอ้างอิง ให้ลงรายการตามรูปแบบการอ้างอิงตามประเภทของเอกสารนั้น ๆ ตามด้วย URL โดยไม่ต้องใส่คำว่า “Retrieved from” หรือ “สืบค้นจาก” (ถ้าเป็นภาษาไทย) หน้า URL-ตัวอย่างเช่น การอ้างอิงบทความวารสารที่ไม่มีเลข DOI

Sillick, T. J., & Schutte, N. S. (2006). Emotional intelligence and self-esteem mediate between perceived early parental love and adult happiness. *E-Journal of Applied Psychology*, 2(2), 38-48. <https://trove.nla.gov.au/work/236493964?q&versionId=263255841>

ธนันท์ ธนารัษตะภูมิ. (2563). การใช้ประโยชน์จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้
พื้นฐาน. วารสารครุศาสตร์, 48(1), 63-82. [https://so02.tci-
thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/240831/163783](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/240831/163783)

6. การเพิ่มการอ้างอิงสื่อสังคม

APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 เพิ่มการอ้างอิงสื่อสังคม (Social Media) ภายใต้หัวข้อออนไลน์มีเดีย (Online Media) (American Psychological Association, 2020) เนื่องจากในปัจจุบันสื่อสังคมเข้ามามีอิทธิพลในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก อีกทั้งสำนักข่าว รายการทีวี และนักวิชาการหลายคนได้นำข่าวสาร ข้อมูล หรือสื่อลักษณะต่างๆ มาโพสต์และเผยแพร่ในสื่อสังคมมากขึ้น ดังนั้นการนำข้อมูลหรือข่าวสารมาใช้ในการเขียนบทความและงานวิจัยจึงจำเป็นต้องอ้างอิงให้ถูกต้อง คู่มือ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 จึงได้เพิ่มรูปแบบการอ้างอิงสื่อสังคมเข้ามา โดยมีรูปแบบการอ้างอิงหลักในรายการอ้างอิง ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางการอ้างอิงข้อความ ภาพ วิดีทัศน์จากสื่อสังคมในรายการอ้างอิง

ผู้เขียน/ผู้แต่ง	วันที่	ชื่อเรื่อง	แหล่งที่มา	
			ชื่อของสื่อสังคม	URL*
Twitter and Instagram ชื่อบุคคล/ชื่อผู้เขียน [@username]. ชื่อกลุ่ม [@username].	(2020, March 1). (1 มีนาคม 2563).	เนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก. เนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก [รูปแบบของเนื้อหา].	ชื่อสื่อสังคม.	รูปแบบที่ 1 https://xxxxxx
Facebook and others ชื่อบุคคล/ชื่อผู้เขียน. ชื่อกลุ่ม. ชื่อกลุ่ม [username]. Username.	(n.d.). (ม.ป.ป.).	 [รูปแบบของเนื้อหา].		รูปแบบที่ 2 Retrieved March 5, 2020, from https://xxxxxx สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2563, จาก https://xxxxxx

*การลง URL มี 2 รูปแบบ ซึ่งวิธีการเลือกแต่ละรูปแบบขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหา หากเป็นเนื้อหาที่เกิดขึ้นใหม่ได้ตลอดเวลา และไม่นิยมที่จะเปลี่ยนแปลง เช่น โพสต์ในเฟซบุ๊กหรือทวิต ให้เลือกใช้การลง URL รูปแบบที่ 1 (<https://xxxxxx>) หากเป็นเนื้อหาที่ระบุข้อมูลของบัญชีผู้ใช้ (Account) และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เช่น ข้อมูลในโปรไฟล์ทวิตเตอร์หรือหน้าเพจเฟซบุ๊ก ให้เลือกใช้การลง URL รูปแบบที่ 2 (Retrieved March 5, 2020, from <https://xxxxxx> หรือ สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2563, จาก <https://xxxxxx> (ถ้าเป็นภาษาไทย))

สื่อสังคมที่นักวิจัยหรือผู้เขียนนำมาอ้างอิงนั้น อาจประกอบด้วยข้อความ ภาพและวิดีโอ หรือข้อความที่มีภาพหรือวิดีโอประกอบ หากสิ่งที้นำมาอ้างอิงมีข้อความปรากฏอยู่ ให้อ้างข้อความนั้นไม่เกิน 20 คำแรก และนำมาใส่ในส่วนแรกของชื่อเรื่อง (หากมีไม่ถึง 20 คำ ให้ใส่ข้อความนั้นทั้งหมด) และหากมีภาพหรือวิดีโอประกอบได้โพสต์ ให้ระบุประเภทของภาพหรือวิดีโอในเครื่องหมายวงเล็บเหลี่ยมด้วย แล้วจึงใส่รูปแบบของเนื้อหา ตัวอย่างเช่น

คำที่1 คำที่2 คำที่3 คำที่4 คำที่5 คำที่6 คำที่7 คำที่8 คำที่9

Gaiman, N. (2018, March 22). *100,000+ Rohingya refugees could be at serious risk during*
คำที่10 คำที่11 คำที่12 คำที่13 คำที่14 คำที่15 คำที่16 คำที่17 คำที่18 คำที่19 คำที่20
Bangladesh's monsoon season. My fellow UNHCR Goodwill Ambassador Cate
Blanchett is [Image attached] [Status update]. Facebook. <http://bit.ly/2JQxPAD>

ในการโพสต์หรือเผยแพร่ในสื่อสังคมนั้นอาจมี

- การใช้ตัวสะกดที่ผิดหรือไม่เป็นทางการเช่น มั้ย ออลไลน์ คิสมาก เป็นต้น
- การใช้ตัวพิมพ์เล็ก ตัวพิมพ์ใหญ่ที่ไม่ถูกต้อง เช่น HuMan LoVE relationShip เป็นต้น
- การใส่แฮชแท็ก (Hashtags) ลิงก์ (Links) และอีโมจิ (Emoji)

หากพบการใช้ลักษณะนี้ ห้ามปรับเปลี่ยนหรือแก้ไขคำสะกด การใช้ตัวพิมพ์เล็ก ตัวพิมพ์ใหญ่ และให้คงไว้ซึ่งแฮชแท็กและลิงก์ ในส่วนของอีโมจิ หากเป็นไปได้ให้คัดลอกหรือแสดงอีโมจิตามต้นฉบับ หากไม่สามารถคัดลอกหรือแสดงอีโมจิตามต้นฉบับได้ ให้ระบุชื่ออีโมจิในเครื่องหมายวงเล็บเหลี่ยม เช่น

อีโมจินี้ให้ระบุว่า [upside-down face emoji] หรือ
[อีโมจิน้ำกลับหัว]

อีโมจินี้ให้ระบุว่า [thinking face emoji] หรือ
[อีโมจิน้ำกำลังคิด]

ที่มาของรูปภาพ จาก Unicode (2020)

รายชื่อเต็มของแต่ละอีโมจิสามารถสืบค้นได้จากเว็บไซต์ Unicode Consortium (<http://Unicode.org/emoji/charts/index.html>) ในหมวดรายชื่ออีโมจิ (Emoji List) โดยให้ค้นอีโมจิเป็น 1 คำ ใน 20 คำแรกด้วย

ใน APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 ได้นำเสนอตัวอย่างการอ้างอิงในรายการอ้างอิงถึง 7 รูปแบบหลักๆ ได้แก่ ทวิต (Tweet) โปรไฟล์ทวิตเตอร์ (Twitter profile) โพสต์ในเฟซบุ๊ก (Facebook post) เพจเฟซบุ๊ก (Facebook page) รูปภาพหรือวิดีโอในอินสตาแกรม (Instagram photo or video) ไฮไลต์อินสตาแกรม (Instagram highlight) และโพสต์ออนไลน์ฟอรัมหรือกระทู้ออนไลน์ (Online forum post) (American Psychological Association, 2020) โดยมีรูปแบบการอ้างอิง ดังนี้

6.1 รูปแบบที่ 1 ทวิต มีรูปแบบการอ้างอิงในรายการอ้างอิงดังนี้

ชื่อผู้เขียน [@username]. (วันที่). เนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก [รูปแบบของเนื้อหา]. ชื่อสื่อสังคม.
URL รูปแบบที่ 1

ตัวอย่างเช่น

Badlands National Park [@BadlandsNPS]. (2018, February 26). *Biologists have identified more than 400 different plant species growing in @BadlandsNPS #DYK #biodiversity* [Tweet].
Twitter. <https://twitter.com/BadlandsNPS/status/968196500412133379>
กรมควบคุมโรค [@ddc_riskcom]. (20 เมษายน 2563). รายงาน โควิด19 (COVID-19) วันนี้ 20/04/63 ผู้ติดเชื้อเพิ่ม 27 ราย รวมผู้ติดเชื้อทั้งหมด 2,792 [ทวิต]. ทวิตเตอร์.
https://twitter.com/ddc_riskcom/status/1252108069699383296?s=20

โดยมีตัวอย่างการอ้างอิงในเนื้อหา ดังนี้

Badlands National Park (2018) หรือ (Badlands National Park, 2018)
กรมควบคุมโรค (2563) หรือ (กรมควบคุมโรค, 2563)

6.2 รูปแบบที่ 2 โปรไฟล์ทวิตเตอร์ มีรูปแบบการอ้างอิงในรายการอ้างอิงดังนี้

ชื่อคนหรือชื่อกลุ่ม [@username]. (วันที่). Tweets หรือ ทวิต [Twitter profile หรือ โปรไฟล์ทวิตเตอร์]. ชื่อสื่อสังคม. URL รูปแบบที่ 2

ตัวอย่างเช่น

APA Style [@APA_Style]. (n.d.). *Tweets* [Twitter profile]. Twitter. Retrieved January 25, 2020, from https://twitter.com/APA_Style
กระทรวงการคลัง [@mofthailand]. (ม.ป.ป.). ทวิต [โปรไฟล์ทวิตเตอร์]. ทวิตเตอร์. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2563, จาก <https://twitter.com/mofthailand>

โดยมีตัวอย่างการอ้างอิงในเนื้อหา ดังนี้

APA Style (n.d.) หรือ (APA Style, n.d.)

กระทรวงการคลัง (ม.ป.ป.) หรือ (กระทรวงการคลัง, ม.ป.ป.)

หมายเหตุ * หากไม่ทราบวันตั้งโปรไฟล์ให้ใส่ (n.d.) หรือ (ม.ป.ป.) (ถ้าเป็นภาษาไทย) แทนในส่วนของ (วันที่)

** เหตุผลที่ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 ให้ระบุ Retrieved หรือสืบค้นเมื่อ (ถ้าเป็นภาษาไทย) (URL รูปแบบที่ 2) เนื่องจากเนื้อหาของเพจหรือโปรไฟล์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา จึงจำเป็นที่จะต้องระบุว่าสืบค้นเมื่อไร

6.3 รูปแบบที่ 3 โพสต์ในเฟซบุ๊ก มีรูปแบบการอ้างอิงในรายการอ้างอิงดังนี้

ชื่อผู้เขียน. (วันที่). เนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก [รูปแบบของเนื้อหา]. ชื่อสื่อสังคม. URL รูปแบบที่ 1

ตัวอย่างเช่น

National Institute of Mental Health. (2018, November 28). *Suicide affects all ages, genders, races, and ethnicities. Check out these 5 action steps for helping someone in emotional pain* [Infographic]. Facebook. <http://bit.ly/321Qstq>

สำนักข่าวไทย. (20 เมษายน 2563). กทม.ขอความร่วมมือผู้ประสงค์ตั้งโรงงาน แจกสิ่งของ แจ้างเขตพื้นที่ล่วงหน้า พร้อม [แนบภาพ] [โพสต์เนื้อหา]. เฟซบุ๊ก. <https://bit.ly/2Vl61uY>

โดยมีตัวอย่างการอ้างอิงในเนื้อหา ดังนี้

National Institute of Mental Health (2018) หรือ (National Institute of Mental Health, 2018)
สำนักข่าวไทย (2563) หรือ (สำนักข่าวไทย, 2563)

หมายเหตุ *สามารถใช้เป็นรูปแบบการอ้างอิงของ *Tumblr LinkedIn* และอื่นๆ ได้

6.4 รูปแบบที่ 4 เพจเฟซบุ๊ก มีรูปแบบการอ้างอิงในรายการอ้างอิงดังนี้

ชื่อคนหรือชื่อกลุ่ม. (วันที่). *Home* หรือ *หน้าหลัก* [Facebook page หรือ เพจเฟซบุ๊ก]. ชื่อสื่อสังคม.
URL รูปแบบที่ 2

ตัวอย่างเช่น

Billboard. (n.d.). *Home* [Facebook page]. Facebook. Retrieved March 4, 2020, from <https://www.facebook.com/billboard/>

โรงพยาบาลจุฬารัตน์. (ม.ป.ป.). *หน้าหลัก* [เฟซบุ๊ก]. เฟซบุ๊ก. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2563, จาก
<https://facebook.com/chulabhornhospital/>

โดยมีตัวอย่างการอ้างอิงในเนื้อหา ดังนี้

Billboard (n.d.) หรือ (Billboard, n.d.)

โรงพยาบาลจุฬารัตน์ (ม.ป.ป.) หรือ (โรงพยาบาลจุฬารัตน์, ม.ป.ป.)

หมายเหตุ *ในส่วนของ *Home* หรือ *หน้าหลัก* สามารถเปลี่ยนเป็นหน้าอื่นๆของโปรไฟล์ได้ เช่น
Timeline หรือ *ไทม์ไลน์* *About* หรือ *เกี่ยวกับ* และ *Photos* หรือ *รูปภาพ* เป็นต้น

6.5 รูปแบบที่ 5 รูปภาพหรือวิดีโอในอินสตาแกรม มีรูปแบบการอ้างอิงในรายการอ้างอิง
ดังนี้

ชื่อคนหรือชื่อกลุ่ม [@username]. (วันที่). เนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก [รูปแบบของเนื้อหา]. ชื่อสื่อ
สังคม. URL รูปแบบที่ 1

ตัวอย่างเช่น

Grande, A. [@arianagrande]. (2020, February 24). *Maybe getting back up again is what falls are
for love tonight @shokidding* [Video]. Instagram.

<https://www.Instagram.com/p/B87VCzRITJR/>

ตุ๋ ภพธร [@2popetorn]. (17 เมษายน 2563). *เอาจริงๆข้าวเปล่าๆโรยน้ำพริกกากหมูสูตรของน้องพอใจก็อร่อยแล้ว @porjai_masterchef* ของ [วีดิทัศน์]. อินสตาแกรม.

https://www.instagram.com/p/B_DIru9Johm/

โดยมีตัวอย่างการอ้างอิงในเนื้อหา ดังนี้

Grande (2020) หรือ (Grande, 2020)

ตุ๋ ภพธร (2563) หรือ (ตุ๋ ภพธร, 2563)

6.6 รูปแบบที่ 6 ไฮไลต์อินสตาแกรม มีรูปแบบการอ้างอิงในรายการอ้างอิงดังนี้

ชื่อคนหรือชื่อกลุ่ม [@username]. (วันที่). *เนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก* [Highlight หรือ ไฮไลต์]. ชื่อสื่อสังคม. URL รูปแบบที่ 2

ตัวอย่างเช่น

Manny The Frenchie [@Manny_the_frenchie]. (n.d.). *Zymox fun!* [Highlight]. Instagram. Retrieved

March 5, 2020, from <https://www.instagram.com/stories/highlights/17968589146121973/>

สำนักงาน ป.ป.ส. [@oncb.th]. (ม.ป.ป.). *บำบัดรักษา [ไฮไลต์]*. อินสตาแกรม. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2563, จาก <https://www.instagram.com/stories/highlights/17983955173094452/?hl=th>

โดยมีตัวอย่างการอ้างอิงในเนื้อหา ดังนี้

Manny The Frenchie (n.d.) หรือ (Manny The Frenchie, n.d.)

สำนักงาน ป.ป.ส. (ม.ป.ป.) หรือ (สำนักงาน ป.ป.ส., ม.ป.ป.)

6.7 รูปแบบที่ 7 โพสต์ออนไลน์ฟอรัมหรือกระทู้ออนไลน์ มีรูปแบบการอ้างอิงในรายการอ้างอิงดังนี้

ชื่อคนหรือชื่อกลุ่ม [Username]. (วันที่). *เนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก* [Online forum post หรือ กระทู้ออนไลน์]. ชื่อสื่อสังคม. URL รูปแบบที่ 1

ตัวอย่างเช่น

National Aeronautics and Space Administration [nasa]. (2018, September 12). *I'm NASA*

astronaut Scott Tingle. Ask me anything about adjusting to being back on earth after my

first spaceflight! [Online forum post]. Reddit. https://www.reddit.com/r/IAmA/comments/9fagqy/im_nasa_astronaut_scott_tingle_ask_me_anything/

บลูเพลนเที่ยว [บลูเพลนเที่ยว]. (20 เมษายน 2563). *คล้ายเครียดเบาๆ กับเกมทายทริป "หมด COVID-19 เพื่อนๆ จะได้ไป ..." กันเถอะ! ก๊อก ก๊อก ...* [กระทู้ออนไลน์]. Pantip. <https://pantip.com/topic/39823534>

โดยมีตัวอย่างการอ้างอิงในเนื้อหา ดังนี้

National Aeronautics and Space Administration (2018) หรือ

(National Aeronautics and Space Administration, 2018)

บลูเพลนเที่ยว (2563) หรือ (บลูเพลนเที่ยว, 2563)

บทสรุป

การเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมของ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 มีการเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงเชิงรายละเอียดค่อนข้างมาก อาทิ การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงผู้เขียนในเนื้อหา การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงสถานที่พิมพ์ในเอกสารอ้างอิง การเปลี่ยนแปลงการอ้างอิงเอกสารออนไลน์ในเอกสารอ้างอิง เป็นต้น ซึ่งกฎการเปลี่ยนแปลงนี้ มีส่วนช่วยให้การลงการอ้างอิงของเอกสารวิชาการในประเทศไทย มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการลงการอ้างอิงจากเว็บไซต์ ซึ่งปัจจุบันเว็บไซต์ในประเทศไทยนิยมตั้งชื่อ URL ที่ปรากฏให้เป็นภาษาไทยซึ่งง่ายต่อการค้นหา แต่เมื่อคัดลอก URL และวางในรายการอ้างอิงบางครั้งแล้ว กลับทำให้ URL มีจำนวนตัวอักษรที่ยาวและยากต่อการสืบค้นในภายหลัง แต่ด้วยกฎการอ้างอิงตามรูปแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 ที่อนุญาตให้ใช้ลิงก์รูปแบบสั้นจาก Bitly เข้ามาแทนที่ลิงก์ที่ยาวได้นั้น ก็ช่วยแก้ไขปัญหของการสืบค้นภายหลังได้เป็นอย่างดี

อีกหนึ่งประเด็นที่น่าสนใจเป็นอย่างมากในการปรับเปลี่ยนครั้งนี้คือการเพิ่มการอ้างอิงสื่อสังคม อาทิ เฟซบุ๊ก อิน스타그램 ทวิตเตอร์ ซึ่งสื่อสังคมเหล่านี้มีบทบาทในชีวิตประจำวันของหลาย ๆ คน ทั้งตัวผู้บริโภครองที่ปรับเปลี่ยนจากการติดตามข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์ หรือรายการทีวี มาติดตามข่าวผ่านสื่อสังคมแทน และตัวสำนักข่าวหรือรายการทีวีเองที่หันมาเผยแพร่หรือโพสต์ในสื่อสังคมมากขึ้น ทำให้พฤติกรรมของบุคคลในยุคปัจจุบันปรับเปลี่ยนไปค่อนข้างมาก ซึ่งในการศึกษา วิจัย หรืออ้างอิงสื่อสังคมเหล่านี้ รูปแบบการอ้างอิงของ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 จะเป็นเครื่องมือที่เข้ามาช่วยเติมเต็มให้กระบวนการศึกษา วิจัย หรืออ้างอิงมีบรรทัดฐานและทันต่อยุคสมัยมากขึ้น

References

- American Psychological Association. (2010). **Publication manual of the American Psychological Association (6th ed.)**. Washington, D.C.: Author.
- American Psychological Association. (2020). **Publication manual of the American Psychological Association (7th ed.)**. Washington, D.C.: Author.
- Bitly. (2020). **Why Bitly: Bitly 101 an introduction to Bitly's features**. Retrieved April 16, 2020, from <https://bitly.com/pages/why-bitly/bitly-101>
- Massey University. (2020). **APA 6th vs. 7th edition**. Retrieved January 20, 2020, from <https://owll.massey.ac.nz/referencing/apa-6th-vs-7th-edition.php>
- Pimjanna, K. (2019). The citation and reference according to APA style, 6th edition. **Journal of Politics and Governance**, 9(3), 233-248. [In Thai]
- Sirichote, P. (2013). APA sixth edition's citation style. **Journal of Information Science**, 31(3), 116-125. [In Thai]
- Sirorojsakul, S. (2013). The APA referencing style. **Thai Journal of Nursing**, 62(3), 59-66. [In Thai]
- Unicode. (2020). **Emoji list v13.0**. Retrieved February 14, 2020, from <https://Unicode.org/emoji/charts/emoji-list.html>

**เล่าเรื่องการประชุม คณะกรรมการบริหารสถาบันราชภัฏเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ครั้งที่ 18
(ครั้งที่ 1)**

พิมพ์ราไพ เปรมสมิทธิ์¹

บทคัดย่อ

แนะนำสถาบันราชภัฏเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประชุมสามัญ และ ธรรมนูญสถาบันราชภัฏเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เล่าถึงการประชุมคณะกรรมการบริหารสถาบันราชภัฏเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ 18 เพื่อเตรียมการสำหรับการประชุมสามัญ โครงการและแผนงานสำหรับการฉลองครบ 50 ปี สถาบันราชภัฏเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คำสำคัญ: สถาบันราชภัฏเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การประชุมคณะกรรมการบริหาร

¹ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อีเมล:

pimphot.s@chula.ac.th

Received: 30 Mar 2020 ; Revised: 14 April 2020; Accepted: 7 May 2020

Recounting the 1st Executive Board Meeting of CONSAL XVIII

Pimrumpai Premsmi¹

Abstract

Gives an introduction on the Congress of Southeast Asia Libraries (CONSAL), describing the general conferences and CONSAL constitution. Narrates on the 1st Executive Board Meeting to prepare the CONSAL XVIII conference. The projects for the celebration the 50th anniversary of CONSAL are included.

Keywords: Congress of South East Asia Librarian, Executive Broad Meeting.

¹Department of Library Science, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. Email: pimphot.s@chula.ac.th

บทนำ

การประชุมคณะกรรมการบริหารสภาบรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้(CONSAL – Congress of Southeast Asia Librarian) ครั้งที่ 18 (ครั้งที่ 1) จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 21-22 มิถุนายน 2562 เพื่อเป็นการเตรียมการสำหรับการประชุมที่ ประเทศกัมพูชาจะเป็นเจ้าภาพ ในปี พ.ศ.2564 (ค.ศ. 2021) ผู้เขียนในขณะนั้นได้เป็นตัวแทนของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ เดินทางไปกับ ศาสตรเมธี สุวคนธ์ ศิริวงศ์วัฒน นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ

คณะกรรมการบริหารสภาบรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประกอบด้วยผู้แทนจาก ประเทศสมาชิกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ บรูไน ดารุสซาลาม (Brunei Darussalam), กัมพูชา (Cambodia), สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republic of Indonesia), สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (Lao People's Democratic Republic), สหพันธรัฐมาเลเซีย (Federation of Malaysia), สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ (Republic of the Union of Myanmar.), สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of the Philippines), สาธารณรัฐสิงคโปร์ (Republic of Singapore), สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Vietnam) และ ประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยผู้แทนประกอบด้วย นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ผู้แทนจากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ และ ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ ก่อนที่จะเล่าเรื่อง การประชุมคณะกรรมการบริหาร คงต้องกล่าวถึง สภาบรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้ง การจัดการประชุมเสียก่อน

สภาบรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สภาบรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จัดตั้งขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2513 (ค.ศ. 1970) ที่ประเทศ สิงคโปร์ ที่ประกอบด้วยผู้แทนจากประเทศสมาชิกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เสริมสร้างความสัมพันธ์ ระหว่าง บรรณารักษ์ ห้องสมุด โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ สมาคม ห้องสมุด และองค์กรที่เกี่ยวข้อง 2) ส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ งานเอกสารและสารสนเทศ รวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง 3) ร่วมมือกับสมาคม ระดับภูมิภาคและ นานาชาติอื่น ๆ ในการสนับสนุนการดำเนินงานของ สภาบรรณารักษ์เอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ 4) เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ในประเด็นทาง บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ งานเอกสารและสารสนเทศ รวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง (Ramachandran, 2003) อาจจะกล่าวได้ว่า สภาบรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นสมาคมวิชาชีพ ทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เดียวในระดับภูมิภาคของกลุ่มประเทศ ASEAN และมี บทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือ และการวางกลยุทธ์การพัฒนาวิชาชีพของภูมิภาคนี้

การประชุมสามัญ

สภาบรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จัดการประชุมสามัญ ทุกสามปี ประเทศสมาชิกจะหมุนเวียนเป็นเจ้าภาพ ในระหว่างการประชุมสามัญแต่ละครั้ง ประเทศเจ้าภาพในครั้งต่อไป ก็จะจัดการประชุมคณะกรรมการบริหารปีละครั้ง จนถึงการประชุมสามัญ คณะกรรมการบริหารประกอบด้วยผู้แทนประเทศสมาชิก ประเทศละ -3 คน มีหน้าที่ในการกำกับกำกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ พิจารณาโครงการใหม่ ทบทวน หรือ ประเมินการดำเนินงานของกิจกรรมที่ผ่านมา

การประชุมสามัญครั้งแรก จัดที่ ประเทศสิงคโปร์ เมื่อ พ.ศ.2513 (ค.ศ. 1970) ในหัวข้อ New Prospects for Southeast Asian Cooperation สำหรับประเทศไทยเคยเป็นเจ้าภาพการประชุมครั้งที่ 4 เมื่อ พ.ศ. 2521 (ค.ศ. 1978) ในหัวข้อ Regional Cooperation for the Development of National Information Services ครั้งที่ 9 เมื่อ พ.ศ.2536 (ค.ศ.1993) ในหัวข้อ Future Dimensions and Library Development (Nasir, 2005) และ ครั้งที่ 16 พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ในหัวข้อ ASEAN Aspirations: Libraries for Sustainable Advancement (The 16th Congress of Southeast Asian Librarians meeting and general conference (CONSAL XVI), 2015)

หัวข้อการประชุม มักจะได้รับการเสนอจากประเทศเจ้าภาพ และได้รับการพิจารณาหรือเสนอแนะเพิ่มเติมจากคณะกรรมการบริหารสภาบรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากการประชุมที่ผ่านมา หัวข้อการประชุมมีหลากหลาย แต่มักเป็นการมุ่งเน้นในเรื่องความร่วมมือ การพัฒนาความท้าทายของห้องสมุด และการฉายภาพอนาคต โดยทั่วไปมักมีหัวข้อ/ประเด็นย่อย ที่ต้องการนำเสนอ หรือ อภิปรายอีกด้วย

ธรรมนูญสภาบรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (CONSAL Constitution)

การดำเนินงานของสภาบรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีธรรมนูญ ซึ่งได้รับการแก้ไขปรับปรุงหลายครั้ง ฉบับที่ใช้อยู่ปัจจุบัน เป็นฉบับแก้ไข ประกาศใช้ เมื่อ 13 มีนาคม พ.ศ. 2549 มีฉบับที่แปลเป็นภาษาไทย โดย ประจักษ์ วัฒนานุสิต (Wattananusit, 2012)) ธรรมนูญระบุเรื่องต่าง ๆ อาทิ วัตถุประสงค์ สมาชิก สิทธิและ ความรับผิดชอบ คณะกรรมการบริหาร การประชุมสามัญ

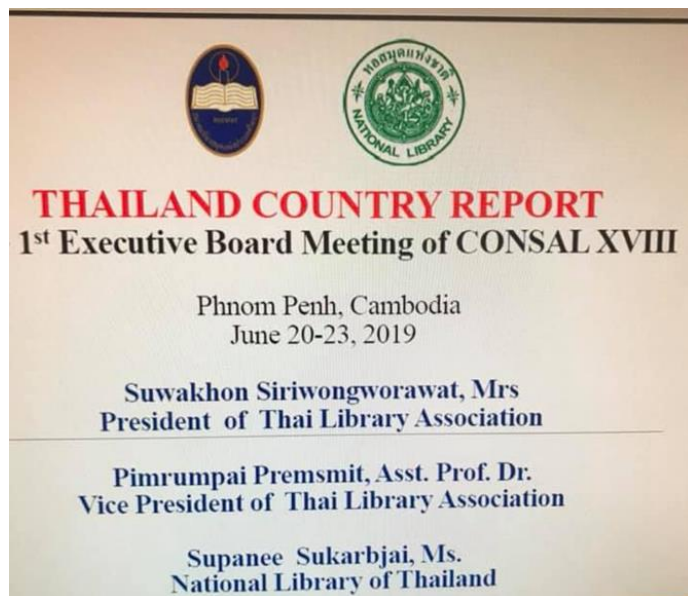
สำหรับเรื่องคณะกรรมการบริหาร อยู่ใน มาตราที่ 5 องค์ประกอบของคณะกรรมการ คือ ผู้แทนจากประเทศสมาชิก ประเทศละ 3 คน ประกอบด้วย นายกสมาคมห้องสมุดของประเทศสมาชิก ผู้อำนวยการหรือผู้แทนทางการของผู้บริหารหอสมุดแห่งชาติ และ เจ้าหน้าที่ทางการของสมาคมห้องสมุด คณะกรรมการจะดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของสภาบรรณารักษ์เอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้ จัดประชุมปีละครั้ง มีหน้าที่ พิจารณาข้อสรุป ข้อเสนอแนะ จัดลำดับ แผนงาน โครงการและกิจกรรม รวมทั้ง ประเมินผล โครงการ แผนงานและกิจกรรมด้วย คณะกรรมการชุดนี้ เป็นผู้แต่งตั้งเลขาธิการโดยปรึกษากับประเทศสมาชิกที่เป็นเจ้าภาพในการประชุม ที่สำคัญคือ พิจารณาแก้ไขปรับปรุงธรรมนูญ

การประชุมคณะกรรมการบริหารครั้งที่ 1

คณะกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ ชุดปัจจุบัน (พ.ศ. 2562-2563) ได้รับการติดต่อ เพื่อเตรียมการไปประชุมคณะกรรมการบริหารสหภาพบรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ครั้งที่ 18 (ครั้งที่ 1) และได้มีมติให้ นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ คือ ศาสตรเมธี สุวคนธ์ และผู้เขียน เป็นตัวแทนไปประชุม พร้อมด้วยผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ หรือ ผู้แทนทางการ ในครั้งนี้ ผู้แทนที่ไปร่วมการประชุม คือ นางสุภาณี สุขอาบใจ

สิ่งแรกที่ต้องส่งสำหรับเป็นเอกสารการประชุม คือ รายงานประเทศ (Country Report) ของ ประเทศไทย ทางประเทศเจ้าภาพ คือ ประเทศกัมพูชา ได้ส่งโครงเรื่องตามหัวข้อมาให้ทางผู้แทน สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ และหอสมุดแห่งชาติได้ร่วมกันจัดทำรายงานประเทศ ประกอบด้วย 8 หัวข้อ คือ 1) General Overview. 2) Relationship to Government. 3) Key Facts and Figures. 4) New Infrastructures. 5) New Innovation in Creating, Building, and Managing Collections. 6) New Innovation in Providing Access to Resources and Services. 7) Library Education and Training. 8) New Collaboration with other Institutions and Professional Associations. อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมกรรมการบริหาร มีมติให้ปรับปรุงโครงเรื่องของรายงาน ประเทศในครั้งต่อไป โดยขอให้เห็นภาพรวมของห้องสมุด และ ประเด็นที่เกี่ยวข้องในวิชาชีพ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของทั้งประเทศ และควรมีการอธิบายสั้นๆว่า ในหัวข้อ ย่อยนั้นต้องการข้อมูลอะไร ด้านใด เพื่อที่จะได้เข้าใจตรงกัน

ภาพที่ 1 รายงานประเทศไทย

การประชุมคณะกรรมการบริหาร จัดขึ้นในวันที่ 20-21 มิถุนายน พ.ศ. 2562 ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา ให้เป็นไปตามธรรมเนียม และเป็นการเตรียมงานสำหรับการประชุม CONSAL ครั้งที่ 18 ในวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ.2562 เป็นการประชุมในสถานที่ คือ โรงแรม Sunway ซึ่งเป็นที่พักของผู้แทนที่มาประชุมจากประเทศสมาชิกด้วย ส่วนวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2562 เป็นการทัศนศึกษา และเยี่ยมชมห้องสมุด

การประชุมในวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ.2562 เริ่มต้นด้วย พิธีเปิด โดย รัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมของประเทศกัมพูชาเป็นประธาน พร้อมแขกผู้เกียรติจากภาครัฐและเอกชน เมื่อเสร็จพิธีแล้วได้เริ่มการประชุม โดยมี Mr. Sothik Hok นายกสมาคมห้องสมุดกัมพูชา กล่าวต้อนรับ และ Mrs. Kolap Mao อุปนายกสมาคมห้องสมุดกัมพูชา เป็นผู้ดำเนินการประชุม

ภาพที่ 2 พิธีเปิดการประชุม

กำหนดการเริ่มด้วยการแนะนำผู้เข้าร่วมประชุม และการรับรองรายงานการประชุม คณะกรรมการบริหารสภาบรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ครั้งที่ 17 (ครั้งที่ 3) เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2561 ที่ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ เจ้าภาพการประชุมครั้งที่แล้ว

ภาพที่ 3 ผู้แทนจากประเทศไทย

ที่ประชุมพิจารณาเตรียมการสำหรับการประชุมสภาบรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ 18 ดังนี้

- ที่ประชุมกำหนดวันประชุม ว่าอาจจะเป็น ช่วงสัปดาห์ที่สาม หรือ สัปดาห์ที่สี่ ของเดือน พฤษภาคม กำหนดวันที่แน่นอนจะติดต่อสื่อสารต่อไป สำหรับสถานที่จัดการประชุมสภาบรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ครั้งที่ 18 พ.ศ.2564 (ค.ศ.2021) นั้น ยังไม่ได้กำหนด

- หัวข้อปาฐกถา นำ และผู้บรรยาย ที่ประชุมเห็นว่ายังเร็วเกินไปที่จะกำหนด และจะพิจารณาในการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ 2

- สถานที่จัดประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ 2 ที่ประชุมเสนอ เมืองเสียมราฐ (Siem Riep)

- หัวข้อการประชุม (Conference Theme) คือ

Libraries for All: Opportunities for Change

- หัวข้อย่อย (Sub Theme) ประกอบด้วย

Social inclusion in library services

Collection to Connection

Preservation of Heritage

Redefining the Roles of the National Library-

Culture diversity and identity of local contents

Regional cooperation: empowering and transforming

Leveraging the digital

Communication and ICT for development

Library 4.0

Professional development and education

Standard Competency

Encouraging Learning Opportunity

Leadership for Young librarians

Knowledge economy

Knowledge creation

Knowledge and information based society

Literacy and Reading

Innovative approaches to promote literacy and reading

Develop habit of reading

Media and Information Literacy (- Fake news)

Informed and transformed (transformed a community)

Data and information governance and advocacy

Data privacy and freedom of information

Information management

สำหรับรายละเอียดต่างๆ จะมีการติดต่อขอให้ผู้แทนบางท่านเข้าร่วมเป็นอนุกรรมการพิจารณาอีกครั้ง
หนึ่ง

- สัญลักษณ์ (Logo) การประชุมครั้งที่ 18 พ.ศ.2564 (ค.ศ.2021)
- ได้มีการออกแบบ เป็นพระพิฆเนศ ถือ หนังสือ มือถือ tablet หรือ ลูกโลก
- การฉลอง ครบรอบ 50 ปี สถาบรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ที่ประชุมยังได้พิจารณาเรื่องกิจกรรมการฉลอง ครบรอบ 50 ปี สถาบรรณารักษ์
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และตกลงว่าจะทำสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ เกี่ยวกับความทรงจำของสภ
บรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในภาพรวมและแต่ละประเทศสมาชิก ที่สำคัญคือ เชิญผู้
ร่วมก่อตั้ง มาร่วมในการประชุมครั้งที่ 18

กิจกรรมอื่น ๆ คือ การสร้างเฟซบุ๊ก สำหรับการส่งเสริมการประชุม และ
ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ การมอบเกียรติบัตรสำหรับผู้ที่ได้ทำงานด้านการบริการห้องสมุดมา

50 ปี และการจัดทำวิทัศน์ เกี่ยวกับงานด้านกิจกรรมและโครงการด้านห้องสมุดของประเทศสมาชิก และภูมิภาค

การจัดกิจกรรมฉลองครบ 50 ปี เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ.2020) จนถึงการประชุมสามัญ ในปี พ.ศ.2564 (ค.ศ.2021)

-การเสนอรายงานประเทศ ให้เวลา ประเทศละ 5 นาที เพื่อเสนอ เรื่องเด่นในเรื่องพัฒนาการห้องสมุด

ภาพที่ 4 เสนอรายงานประเทศ

- การแก้ไขธรรมนูญ ที่ประชุมมีมติให้ตั้งคณะกรรมการแก้ไขและปรับปรุงธรรมนูญ มี Michel Pinto จากสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ เป็นประธาน และมีกรรมการอีก 3 คน จากสาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และ จากสหพันธรัฐมาเลเซีย

- การเข้าเป็นองค์กรภายใต้ ASEAN ที่ประชุมได้อภิปรายอย่างกว้างขวาง ถึงความเป็นไปได้ของการอยู่ภายใต้การดำเนินงานของ ASEAN ประเด็นนี้จะได้รับการพิจารณาอีกครั้งในช่วงการแก้ไขธรรมนูญ

- โครงการที่ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม ได้แก่

คลังเอกสารสภาพรรณารักษ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (CONSAL Document Repository) ทีมจากสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เป็นผู้รับผิดชอบ

เว็บไซต์ ทีมจากกัมพูชาเป็นผู้รับผิดชอบ

เฟซบุ๊ก ไลน์ที่มีอยู่

ข้อมูลสถาบันการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์ ใน ASEAN ทีมจากสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เป็นผู้รับผิดชอบ

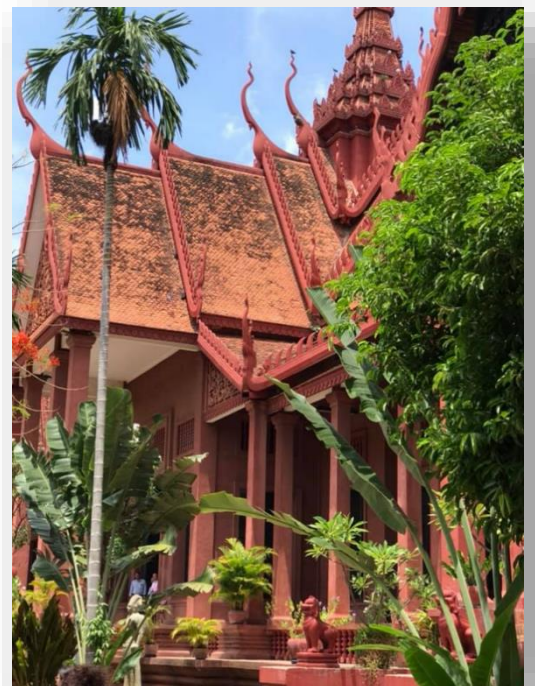
การทัศนศึกษาและดูงาน

การทัศนศึกษาและดูงานเป็นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สำคัญเช่นกัน เจ้าภาพได้จัดให้ไปชมสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรมของกัมพูชา คือ พระราชวัง (Royal Palace) ด้านหน้าเปิดให้ชม ส่วนด้านหลังเป็นที่ประทับของพระเจ้านโรดมสีหามณี ในพระราชวังมีวัดพระแก้ว มีพระแก้วมรกต ที่ระเบียงมีจิตรกรรมฝาผนังรามเกียรติ์ นอกจากนั้นยังได้ไปชม พิพิธภัณฑ์แห่งชาติ ที่จัดอย่างสวยงาม

ภาพที่ 5 รูปหมู่ที่หน้าพระราชวัง

สำหรับการดูงานห้องสมุด ทางเจ้าภาพจัดให้ไปเยี่ยมชม 2 แห่ง คือ หอสมุดแห่งชาติกัมพูชา และ Hun Sen Library, Royal University of Phnom Penh หอสมุดแห่งชาติ ขณะที่ได้ไปอยู่ในช่วงของการปรับปรุงอาคารด้านนอก เอกสารโบราณค้นบบัวตัวเขียนน่าสนใจมาก ส่วน Hun Sen Library กว้างขวาง มีที่น่าสนใจคือ การใช้ลูกแก้ว เป็นเครื่องมือนับจำนวนผู้ใช้บริการ สามารถจำแนกผู้ใช้ได้ด้วย

ภาพที่ 6 ด้านหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

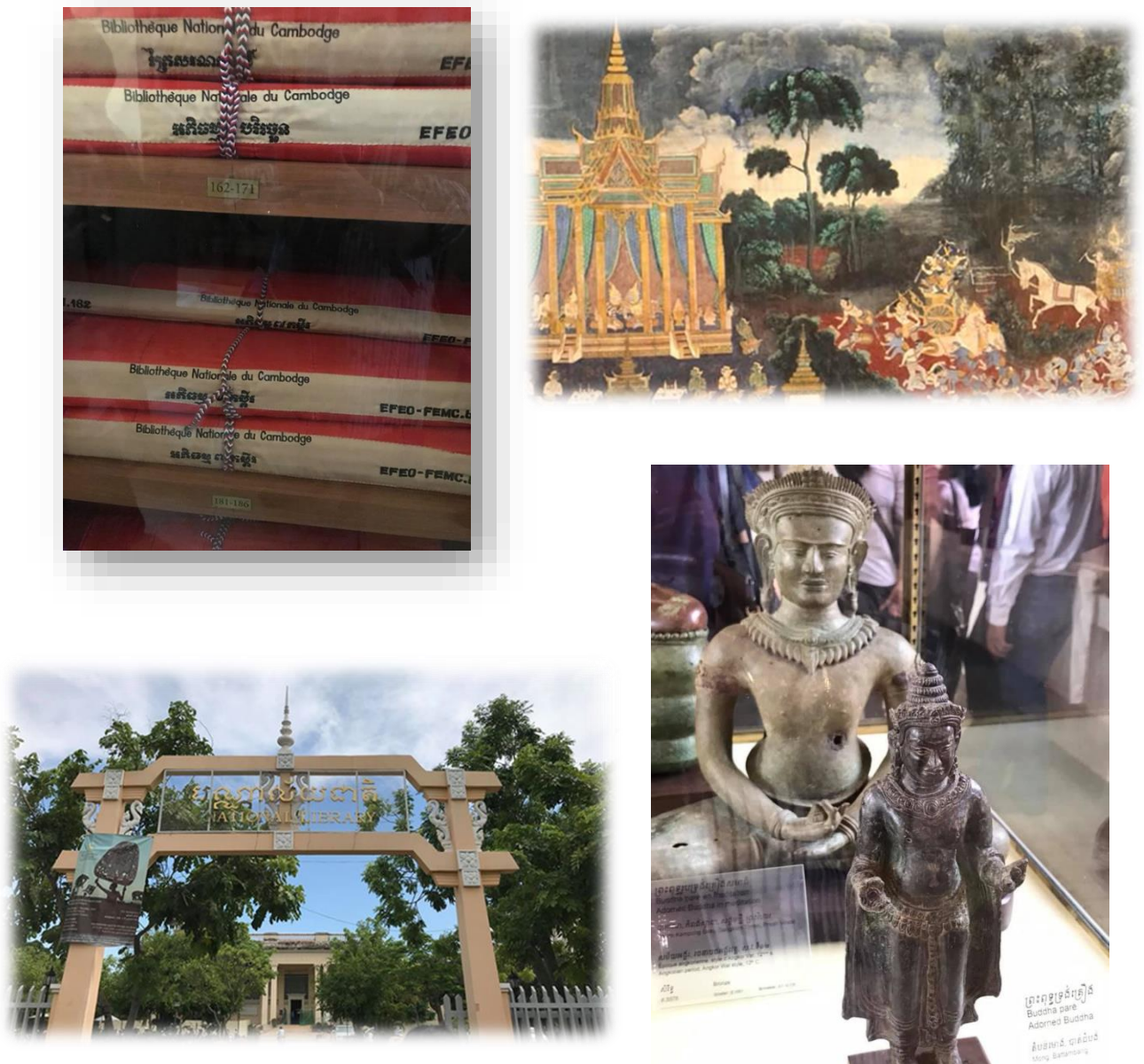
ความส่งท้าย

การไปประชุมกรรมการบริหารฯ ครั้งนี้ ทำให้ได้มีโอกาสทำงานร่วมกับกรรมการที่เป็นเพื่อนร่วมวิชาชีพในระดับภูมิภาค ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องห้องสมุดของแต่ละประเทศ ที่สำคัญเป็นการเสริมสร้างเครือข่ายในระดับภูมิภาคซึ่งเป็นประโยชน์กับวงวิชาชีพของไทย การประชุมสามัญครั้งต่อไป จะจัดขึ้นในปี พ.ศ. 2564 (ค.ศ. 2021) จะเป็นโอกาสอันดีสำหรับนักวิชาชีพสารสนเทศ ที่จะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาความร่วมมือ สร้างเครือข่าย ที่จะประโยชน์ต่อตนเอง ต่อองค์กร และต่อชุมชนในอนาคต

ภาพที่ 7 รูปหมู่ด้านหน้าหอสมุดแห่งชาติกัมพูชา

ภาพที่ 8, 9 เอกสารโบราณและภาพฝาผนังภายในพิพิธภัณฑสถาน

ภาพที่ 10, 11 ประติมากรรมแห่งชาติ และภาพวัตถุโบราณที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถาน

References

- The 16th Congress of Southeast Asian Librarians meeting and general conference
(CONSAL XVI). (2015). ASEAN aspirations: libraries for sustainable advancement,
10–13 June 2015, Bangkok International Trade and Exhibition Centre (BITEC),
Bangkok, Thailand: **List of papers**. Bangkok: CONSAL XIV. (Call no.: RSEA
025.210959 CON- [LIB])
- Nasir, Heirwin Md. (2005). **Congress of Southeast Asia Libraries**. Retrieved March 25, 2020,
from https://eresources.nlb.gov.sg/infopedia/articles/SIP_319_2005-01-24.html
- Ramachandran, R. (2003). **Congress of Southeast Asia Libraries (CONSAL)**. Retrieved
March 25, 2020, from http://www.cdn1.info/sites/default/files/docs/2003_14consal.pdf
- Wattananusit, Prachark (Translator). (2012). Statute of Congress of Southeast Asia Libraries
(CONSAL) (Revised ed.) **TLA Bulletin**, 56 (1), 70-78. [In Thai]

บทบาทของห้องสมุดอุดมศึกษาในการจัดการข้อมูลวิจัย เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ของ

มหาวิทยาลัย :

การประชุมวิชาการ ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ.

วันที่ 20 ธันวาคม 2562

ระเบียบ แสงจันทร์¹ และ พิมลอร ดันหัน²

บทคัดย่อ

ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ร่วมกับสำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดการประชุมวิชาการประจำปี 2562 เรื่อง “บทบาทของห้องสมุดอุดมศึกษาในการจัดการข้อมูลวิจัย เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย (The academic library’s role in research data management to support university strategies)” เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2562 ณ ห้องประชุมชั้น 7 สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้รับความรู้และการพัฒนาตน ให้เท่าทันบริบทของผู้ใช้บริการ บทความนี้ผู้เขียนได้นำเสนอเนื้อหาและสาระสำคัญของการประชุมวิชาการที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดกับการจัดการข้อมูลวิจัย ใน 4 ด้านได้แก่ 1) Research Data คืออะไร ทำไมต้อง Management 2) บริบทของผู้ให้ทุนกับนโยบาย Research Data Management 3) RDM Activities and Services in Nanyang Technological University และ 4) เจาะลึก Perpetua by Arkivum : Long-Term Digital Preservation and Archiving Solution for your Research Data นอกจากนี้ยังได้นำเสนอข้อมูลการออกบูธแนะนำผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ของบริษัทร้านค้าที่สนับสนุนการจัดการประชุมวิชาการ และผลการประเมินผลจากผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการตลอดจนบทสรุปข้อคิดเห็นที่ได้รับจากการประชุมวิชาการ

คำสำคัญ: ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา, การจัดการข้อมูลวิจัย

¹บรรณารักษ์ สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Email: rabiab.s@car.chula.ac.th

²อาจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Email:

pimtanhan@gmail.com

Received: 17 Jun 2020; Revised: 21 June 2020; Accepted: 25 June 2020

**The academic library's role in research data management Support University Strategies :
Academic Librarian Group, Thai Library Association Annual Conference.**

20 December 2019.

Rabiab Sangchantr¹ and Pimolorn Tanhan²

Abstract

The Higher Education Institution Librarian's Group, Thai Library Association and Office of Academic Resources Chulalongkorn University held on the Academic Conference 2019 in "The Academic Library's Role in Research Data Management to Support University Strategies" on Friday, December 20, 2019 at the meeting room, 7th floor, Office of Academic Resources. Chulalongkorn University. The objective of this conference disseminated about the role of librarian in research data management service to the participants for keep up this service the library.

The objective of this article to present the importance contents of the academic conference in 2019 : The Higher Education Institution Librarian's Group, related to the library and research data management in 4 areas 1) What is Research Data? Why Management?. 2) The context of the funders and research data management policies 3) RDM activities and services in Nanyang Technological University. 4) In-depth Perpetua by Arkivum : Long-term digital preservation and archiving solution for your research data . In addition, the conference has provided exhibition for introducing new products and services for supporting library and information services.

Keywords: Academic libraries, Research data management

¹ Librarian. Center of Academic Resources, Chulalongkorn University. Email:
rabiab.s@car.chula.ac.th

² Lecturer. The Department of Library Science, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University,
E-mail: pimtanhan@gmail.com

บทนำ

ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา (ช.บ.อ.) สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การพัฒนาวิชาชีพและวิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จึงเห็นความสำคัญให้มีการจัดประชุมวิชาการอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยในปี 2562 นี้ ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา ได้จัดการประชุมวิชาการในเรื่อง “บทบาทของห้องสมุดอุดมศึกษาในการจัดการข้อมูลวิจัย เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย (The academic library’s role in research data management to support university strategies)” จัดโดยร่วมกับ สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวันศุกร์ที่ 20 ธันวาคม 2562 เวลา 8.30 – 16.00 น. ณ ห้องประชุมชั้น 7 สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้รับความรู้และการพัฒนาตน ให้เท่าทันบริบทของผู้ใช้บริการ และได้จัดการประชุม Pre-Conference เพื่อการพัฒนาวิชาชีพ ห้องสมุด เรื่อง “ความเป็นไปได้ในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย” (ไม่มีค่าลงทะเบียน) ในวันพฤหัสบดีที่ 19 ธันวาคม 2562 เวลา 13.00 – 15.30 น. โดยกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร/บรรณารักษ์/บุคลากรในวงการสารนิเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ ผู้สนใจทั่วไป

สำหรับรายละเอียดของโครงการการประชุมวิชาการและกำหนดการ ดังภาพที่ 1 และ ภาพที่ 2 ดังนี้

อัตราค่าลงทะเบียน

> ค่าลงทะเบียนการประชุมวิชาการประจำปี 2562
สมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ 1,000 บาท
บุคคลทั่วไป 1,300 บาท
นักศึกษา และ ผู้เขียนอาชีวงาน 800 บาท
(กรุณาส่งใบเสร็จรับเงิน)

ลงทะเบียนและส่งหลักฐานการโอนเงิน

URL : <http://www.tla.or.th/i-regist/>
หรือ ทางอีเมล dowrat.v@rsu.ac.th
หรือ โทรสาร 02-254-8757

> ค่าลงทะเบียนประชุม Pre-Conference
ไม่มีค่าลงทะเบียน

ลงทะเบียนได้ที่ : shorturl.at/tL569

ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์
ขอเชิญร่วมประชุมวิชาการประจำปี 2562

เรื่อง “บทบาทของห้องสมุดอุดมศึกษาในการจัดการข้อมูลวิจัย เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย”

ในวันศุกร์ที่ 20 ธันวาคม 2562 เวลา 8.30 – 16.00 น.

และ การประชุม Pre-Conference เพื่อการพัฒนาวิชาชีพห้องสมุด

เรื่อง “ความเป็นไปได้ในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย”

ในวันพฤหัสบดีที่ 19 ธันวาคม 2562 เวลา 13.00 – 15.30 น.

ณ ห้องประชุมชั้น 7 อาคารสำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดโดย ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา ร่วมกับ สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 1 ประกาศเชิญเข้าร่วมการประชุมวิชาการชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา (ชบอ.)

ประจำปี 2562

(Academic Librarian Group, Thai Library Association. (2019) Announcement)

	
โครงการประชุมวิชาการ ประจำปี 2562 ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา เรื่อง บทบาทของห้องสมุดอุดมศึกษาในการจัดการข้อมูลวิจัย เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย	
กำหนดการ	
8.30-9.00 น.	ลงทะเบียน
9.00-9.15 น.	พิธีเปิด โดย รองศาสตราจารย์ ดร. ขนิษฐา พุดหอม รองผู้อำนวยการสำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
9.15-10.30 น.	การบรรยายเรื่อง “Research Data คืออะไร ทำไมต้อง Management” โดย อาจารย์ ดร.วิชารณม์ คลังอนุรัตน์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
10.30-10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.45-12.00 น.	การเสวนาเรื่อง “บริบทของผู้ให้ทุน กับนโยบาย Research Data Management” โดย นายสำนวน ธีรอุวงษ์ ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา (UniNet) และ นายเอก บำรุงกิจ ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศทางกายภาพ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ดำเนินรายการโดย นางสาวจันทร์งาม ชูตระกูล สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
12.00-13.00 น.	อาหารกลางวัน
13.00-15.00 น.	การบรรยายเรื่อง “RDM Activities and Services in Nanyang Technological University” โดย Ms. Caroline Pang Director, Office of Information, Knowledge and Library Services ดำเนินรายการโดย นางสาวจันทร์นิต ฤกษ์น้อย สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
15.30-15.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
15.45-16.00 น.	การบรรยายเรื่อง “เจาะลึก Perpetua by Arkivum : Long-Term Digital Preservation and Archiving Solution for your Research Data” โดย นางสาวนันท์รัตน์ นนทิวัฒน์วิเศษ Library Service Engineer บริษัท EBSCO ประเทศไทย

ภาพที่ 2 กำหนดการประชุมวิชาการชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา (ชบอ.) ประจำปี 2562

(Academic Librarian Group, Thai Library Association. (2019) Schedule)

จากกำหนดของการประชุมวิชาการชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา (ชบอ.) ประจำปี 2562 เรื่อง “บทบาทของห้องสมุดอุดมศึกษาในการจัดการข้อมูลวิจัย เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย (The academic library’s role in research data management to support university strategies)” ข้างต้น ผู้เขียนสามารถสรุปเนื้อหาและสาระสำคัญที่ได้รับจากการประชุมวิชาการดังกล่าวออกเป็น 5 ประเด็นหลักดังนี้

1. พิธีเปิดการประชุมวิชาการประจำปี 2562 ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา

โดย รองศาสตราจารย์ ดร. ขนิษฐา พุดหอม

รองผู้อำนวยการสำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร. ขนิษฐา พุดหอม เป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมวิชาการประจำปี 2562 ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ เรื่อง “บทบาทของห้องสมุดอุดมศึกษาในการจัดการข้อมูลวิจัย เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย : โดยประธานฯ ได้กล่าวถึงปัจจุบันการวิจัยเป็นภารกิจสำคัญของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ แต่ละขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย นับตั้งแต่ก่อนเริ่มต้นโครงการ จนกระทั่งได้ผลงานวิจัย มีข้อมูลและเอกสารจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเกิดขึ้น หากมีการจัดการข้อมูลวิจัย (Research Data management – RDM) ที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยลดความเสี่ยงของการสูญหายของข้อมูล ช่วยอำนวยความสะดวกในแบ่งปันข้อมูลและการใช้ข้อมูลซ้ำในอนาคต รวมทั้งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูลชุดเดิม ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการข้อมูล เพิ่มความโปร่งใสเกี่ยวกับกระบวนการและ

ผลงานวิจัยฯ ทำให้การจัดการข้อมูลวิจัยที่มีประสิทธิภาพเป็นข้อกำหนดหนึ่งของหน่วยงานวิจัย และหน่วยงานที่ให้ทุนการวิจัยหลายแห่ง ทั้งนี้ การจัดการข้อมูลวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพมีประเด็น ที่ควรคำนึงถึงหลากหลายประเด็นตลอดเส้นทางของการวิจัย

บทบาทที่สำคัญอย่างหนึ่งของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา คือการสนับสนุนการเรียนการสอนและการวิจัยของคณาจารย์ บุคลากร และนิสิต ประกอบกับห้องสมุดเป็นหน่วยงานที่มีทักษะ ด้านมาตรฐานการลงรายการ การจัดเก็บและค้นคืนข้อมูล ซึ่งเป็นทักษะที่ใช้กับการจัดการข้อมูลวิจัย ได้เป็นอย่างดี การจัดการประชุมในด้านการจัดการข้อมูลวิจัย จึงจะเป็นแนวทางให้ห้องสมุดได้ เตรียมพร้อมเพื่อบทบาทในสนับสนุนการจัดการข้อมูลวิจัย

ซึ่งในวันนี้ นับเป็นโอกาสดีที่ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา(ชบอ.) สมาคมห้องสมุด แห่งประเทศไทยฯ และสำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดการประชุมวิชาการ เรื่องนี้ โดยได้เชิญผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ และแนวปฏิบัติที่ ดีแก่ทุกท่าน ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมจะได้รับความรู้ต่าง ๆ หลายด้าน ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการ ประชุมวิชาการประจำปีในครั้งนี้ และขอให้การจัดประชุมบรรลุวัตถุประสงค์ และประสบสำเร็จ ด้วยดี และขอขอบคุณวิทยากรทุกท่าน ที่ได้มาบรรยายความรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ขอขอบคุณ บริษัทห้างร้านที่มาร่วมออกบูธเพื่อสนับสนุนการจัดประชุม พร้อมทั้งขอขอบคุณคณะกรรมการ ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษาที่ได้จัดประชุมวิชาการที่ดีต่อวงการห้องสมุด

2. การบรรยายเรื่อง “Research Data คืออะไร ทำไมต้อง Management”

วิทยากรโดย อาจารย์ ดร. วชิราภรณ์ คลังธนบูรณ์

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารประกอบการบรรยาย

อาจารย์ ดร.วชิราภรณ์ คลังธนบูรณ์ (Wachiraporn Klungthanaboon, 2019) ได้บรรยายในหัวข้อ Research Data Management: 5W1H ด้วย การกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาคือการวิจัย ห้องสมุดใน สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องให้ความสนใจการจัดการข้อมูลการวิจัย เพื่อให้ข้อมูลเหล่านี้สามารถเข้าถึงในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่การเข้าถึง ได้แบบเสรี งานวิจัยฉบับสมบูรณ์ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เปิดให้

สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการทำวิจัยได้อย่างเสรีซึ่งเป็นไปตามนโยบายของแหล่งทุนการวิจัย เนื่องจากแนวคิดที่ว่า Research Data ควรเป็นข้อมูลที่ควรเปิดเผยในแบบสาธารณะ กล่าวคือ ควรให้ ทุกคนมีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยและสามารถนำข้อมูลนั้นไปใช้เพื่อต่อยอดการทำวิจัยได้

ในแนวคิดนี้ยังสามารถนำความรู้ที่เกิดจากการทำวิจัยมาพัฒนาเป็นความรู้ใหม่ แต่ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำวิจัยหรือในส่วนของผู้ที่ทำวิจัยยังมีความกังวลว่าการเปิดเผย Research Data ผู้สาธารณะนี้อาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับ การคัดลอกผลงานวิจัย และความไม่เท่าเทียมกันในการทำวิจัย

การจัดการข้อมูลวิจัยจึงมีความสำคัญเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการทำวิจัย การทำวิจัยที่สอดคล้องการข้อกำหนดของแหล่งทุนวิจัย รวมถึงการตีพิมพ์บทความวิจัย เพื่อค้นหาข้อมูลได้รวดเร็วขึ้นโดยนักวิจัยจัดการข้อมูลที่น่ามาใช้ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการทำวิจัย สามารถค้นหาได้เพื่อให้สามารถต่อยอดการวิจัยต่อไปได้ การจัดการข้อมูลการวิจัยยังสามารถลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล

เมื่อมีการจัดการข้อมูลวิจัยจึงเกิด FAIR :

Findable ค้นหาข้อมูลได้

Accessible เข้าถึงข้อมูลได้

Interoperable แลกเปลี่ยนข้อมูลได้

Reuseable ข้อมูลกลับมาใช้ซ้ำได้

การจัดการข้อมูลการวิจัยไม่ได้ทำให้เกิด Open Data ทั้งหมด แต่ทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยนั้นพร้อมนำไปใช้ตามนโยบายของผู้ให้ทุนการวิจัย บทบาทบรรณารักษ์เพื่อให้บริการข้อมูลการวิจัย แต่เดิมที่บรรณารักษ์มีบทบาทในตอนค้นหาข้อมูลวิจัยเท่านั้น เมื่อมีการจัดการข้อมูลการวิจัยบรรณารักษ์จึงมีบทบาทตั้งแต่เริ่มโครงการวิจัย ระหว่างการดำเนินโครงการ และหลังปิดโครงการ ดังนี้ ในช่วงเริ่มโครงการบรรณารักษ์ให้ความข้อมูลเกี่ยวกับจริยธรรมในการทำวิจัย ให้ความช่วยเหลือการวางแผนการจัดการข้อมูล ช่วยการวางแผนระบบเพิ่มข้อมูล รูปแบบการจัดการเพิ่มข้อมูลที่จะเปิดในส่วนการทำวิจัย ในระหว่างการดำเนินโครงการนั้นบรรณารักษ์สามารถช่วยนักวิจัยวางแผนการจัดทำเอกสาร การทำสำรองข้อมูล (Back up) และการจัดเก็บข้อมูลที่มีมาตรฐานการแบ่งปันข้อมูล (Sharing) การตรวจสอบการเขียนการจัดการ รวมถึงให้คำแนะนำเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล และหลังปิดโครงการ บรรณารักษ์สามารถช่วยแนะนำนักวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์ข้อมูล การเข้าถึงข้อมูล การแบ่งปันข้อมูลและการนำข้อมูลกลับมาใช้อีกครั้ง นอกจากนี้การทำวิจัยทำให้เกิดข้อมูลต่อไปนี้

Research Data คือข้อมูลที่เกิดจากการที่ผู้วิจัยรวบรวม ค้นคว้าอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ใช้ในการวิจัยให้มีความถูกต้อง สมเหตุสมผล ข้อมูลนี้รวบรวมได้จากทรัพยากรสารสนเทศหลากหลายทั้ง เอกสาร รูปภาพ เสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

Research Record เอกสารประกอบการทำวิจัย ประกอบด้วย ข้อเสนอการทำวิจัย เอกสารประกอบโครงการวิจัย แบบขอทุนการวิจัย รายงานวิจัย เป็นต้น

Research Output ผลการวิจัย คืองานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ผลที่เกิดจากการทำวิจัย ที่เผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความวิจัย รายงานการนำเสนอ เป็นต้น

เมื่อเกิดการจัดการข้อมูลวิจัย บทบาทหน้าที่ของบรรณารักษ์เปลี่ยนไป ห้องสมุดจึงต้องปรับเปลี่ยนเพื่อเตรียมความพร้อมการจัดบริการข้อมูลการวิจัย โดยในส่วนนโยบาย ห้องสมุดความศึกษาส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการข้อมูล เช่น กฎหมาย ข้อกำหนดด้านจริยธรรม ข้อบังคับต่าง ๆ ในการทำวิจัย เป็นต้น ในส่วนอุปกรณ์เทคโนโลยีที่สนับสนุนการจัดการข้อมูลวิจัย เช่น การดูแลอนุรักษ์ข้อมูลในรูปดิจิทัลในส่วนการให้บริการข้อมูลการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ (Wachiraporn Klungthanaboon, 2019)

จากการบรรยายของอาจารย์ ดร.วชิรภรณ์ คลังธนบูรณ์ ในครั้งนี้ทำให้มองเห็นภาพบทบาทของบรรณารักษ์ในการให้บริการข้อมูลเพื่อการวิจัยที่ชัดเจนมาก สามารถนำข้อมูลจากการบรรยายนี้ไปใช้เป็นแนวทางวางแผนการจัดบริการข้อมูลเพื่อการวิจัยในห้องสมุดต่อไป

3. การเสวนาเรื่อง “บริบทของผู้ให้ทุน กับนโยบาย Research Data Management”

วิทยากรโดย นายสำนวน หิรัญวงษ์

ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

สำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา (UniNet)

และนายเอนก บำรุงกิจ ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศทางการวิจัย

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

ดำเนินรายการโดย นางสาวจันทร์งาม ชูตระกูล

บรรณารักษ์ P7 สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารประกอบการบรรยาย

สำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา (UniNet) มีหน้าที่และบทบาทสำคัญในการรวบรวมข้อมูลระบบเครือข่ายระบบห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ที่รู้จักกันในชื่อ โครงการพัฒนาเครือข่ายระบบห้องสมุดในประเทศไทย (ThisLIS) โดยดำเนินการเชื่อมโยง

เครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลาง กับเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (Pulinet) โดยในขณะนี้กำลังพัฒนา iThesis เพื่อให้มหาวิทยาลัยทุกแห่งในประเทศไทยสามารถเข้าถึง

วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ที่เป็นรวบรวมผลงานจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หรืออาจเรียกว่าเป็นฐานข้อมูลกลาง ซึ่งมหาวิทยาลัยในประเทศไทยสามารถเข้าถึงได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย (Somenuan Hiranwong, 2019)

ในส่วนของสำนักงานวิจัยแห่งชาติ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยในประเทศไทย โดยมีหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับการวิจัย เมื่อมีการจัดตั้งกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้จัดตั้งหน่วยงานที่ดูแลเรื่องการวิจัยและดูแลเกี่ยวกับทุนสนับสนุนการวิจัย 7 หน่วยงาน (ข้อมูลเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2562) โดยใช้ระบบบริหารการจัดการวิจัยแห่งชาติ (National Research Management System: NRMS) โดยใช้ระบบออนไลน์ การจัดการทุนข้อมูลการวิจัย แบ่งฐานข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ (1) ฐานข้อมูลด้านอุดมศึกษา และ (2) ฐานข้อมูลวิจัยวิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม ฐานข้อมูลทั้งสองส่วนนี้ถูกนำมาจัดการร่วมกันเพื่อใช้ข้อมูลสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (Anek Bamrungrkit, 2019)

สำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา และสำนักงานวิจัยแห่งชาติมีบทบาทร่วมกันในส่วนของการจัดข้อมูลการวิจัยของงานวิจัยในประเทศไทยในบทบาทของผู้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยโดยจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยที่ให้ผู้ทำวิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลงานวิจัยทั้งหมดในประเทศไทย เมื่อรวมกับการพัฒนา iThesis ทำให้สามารถจัดการข้อมูลวิจัยที่เกิดในมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศไทยให้สามารถเข้าถึงได้จากที่เดียว

4. การบรรยายเรื่อง “RDM Activities and Services in Nanyang Technological University”

วิทยากร โดย Ms. Caroline Pang.

Director, Office of Information, Knowledge and Library Services

ดำเนินรายการโดย นางสาวฉันทันติ เกตุน้อย

เจ้าหน้าที่บริการสารสนเทศ P7 สำนักงานวิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารประกอบการบรรยาย

ในประเทศสิงคโปร์ Research Management Data (การจัดการข้อมูลการวิจัย) เป็นส่วนหนึ่งของ Research Integrity Policy โดยเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 2010 ได้ดำเนินการจัดทำความร่วมมือระหว่างรัฐบาลหรือหน่วยงานที่ทุนสนับสนุนการวิจัย และผู้ทำวิจัย ซึ่งผู้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในประเทศสิงคโปร์

ต่างเห็นความประโยชน์ของการแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัย ไม่เฉพาะกับข้อมูลงานวิจัยในประเทศเท่านั้นแต่ยังรวมถึงข้อมูลงานวิจัยในต่างประเทศด้วย ในปี ค.ศ. 2017 Nanyang Technological University จัดตั้งหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลการวิจัย และจริยธรรมการวิจัย

การจัดการข้อมูลการวิจัยนี้ Nanyang Technological University ไม่ได้ให้ความสำคัญเฉพาะการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อให้บริการแต่ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาบรรณารักษ์เพื่อทำหน้าที่ให้บริการข้อมูลเพื่อการวิจัยด้วย โดยในปี ค.ศ. 2014 ได้กำหนดกรอบการทำงานเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลการวิจัยอย่างชัดเจน นอกจากนี้ Nanyang Technological University, Research Data Policy ได้กำหนด Librarian's Role ซึ่งได้ข้อมูลจากการสำรวจความสัมพันธ์การใช้บริการ (Pang, Caroline, 2019)

ทักษะของบรรณารักษ์ที่ให้บริการข้อมูลงานวิจัยนอกจากต้องมีความรู้เฉพาะในสาขาวิชางานวิจัยนั้นแล้ว ยังต้องมีทักษะที่จำเป็นที่อยู่ในลักษณะ Soft Skill โดยการพัฒนาทักษะด้านการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักวิจัยกับบรรณารักษ์ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาทักษะการนำเสนอด้วยการพูด และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการนำเสนอ ส่วนทักษะอื่นที่ยังจำเป็นคือทักษะความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์

5. การบรรยายเรื่อง “เจาะลึก Perpetua by Arkivum : Long-Term Digital Preservation and Archiving Solution for your Research Data”

วิทยากรโดย นางสาวนันท์รัตน์ นนทวัฒน์นิช

Library Service Engineer, บริษัท EBSCO ประเทศไทย

เอกสารประกอบการบรรยาย

วิทยากรนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ของ Arkivum ได้แก่ **Perpetua** ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ และการให้บริการสำหรับการเก็บรักษาแบบดิจิทัล และการจัดการข้อมูลแบบถาวร สำหรับสถาบันอุดมศึกษา สถาบันทางการแพทย์ ห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์ สำหรับการจัดการข้อมูลเพื่อการวิจัย Perpetua เป็นเครื่องมือที่ช่วยการจัดเก็บข้อมูลได้อย่างดี เนื่องจาก Perpetua ช่วยการจัดเก็บข้อมูลได้

จำนวนมาก สามารถปรับปรุงรูปแบบไฟล์ข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ และสามารถรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้โดยอัตโนมัติ นอกจากนี้ยังมีโซลูชันที่ให้สิทธินักวิจัยเจ้าของผลงานสามารถระบุสิทธิการเข้าถึงข้อมูลงานวิจัยได้ และโซลูชันค้นหาข้อมูลงานวิจัยที่มีในปัจจุบันและที่จะมีในอนาคตได้ ห้องสมุดที่สนใจข้อมูลเกี่ยวกับ Perpetua สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <https://arkivum.com/product/> (Nantarat Nontiwatwanit, 2019)

6. การออกบูธแนะนำผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ที่สนับสนุนการจัดบริการของห้องสมุด

การจัดการประชุมวิชาการประจำปี ของชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา (ช.บ.อ.) สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ นอกเหนือจากสาระความรู้ที่ได้รับจากการประชุมวิชาการแล้ว การออกบูธแนะนำผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ของบริษัทห้างร้านที่เป็นพันธมิตรของห้องสมุด ยังเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการของห้องสมุดยุคใหม่ ให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุม อันจะเป็นแนวทางในการสร้างนวัตกรรมและบริการใหม่ๆ ของห้องสมุดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ ยุคใหม่ และการออกบูธยังช่วยเพิ่มสีสันและคุณค่าให้การประชุมวิชาการมีชีวิตชีวาอีกด้วย สำหรับการประชุมวิชาการครั้งนี้ มีบริษัทต่างๆ ให้ความสนใจมาร่วมออกบูธแนะนำผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ที่เป็นจำนวนมาก แต่ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ในการจัดแสดง ทำให้ผู้จัดสามารถรับผู้สนับสนุนการจัดประชุมได้เพียง 4 บูธเท่านั้น โดยบริษัทและร้านค้าที่สนับสนุนมาร่วมออกบูธในครั้งนี้ได้แก่

- MacroCare Co., Ltd. : MacroCare ในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้าน Pro AV และโซลูชันการสื่อสารข้อมูลได้นำเสนอเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาพและเสียงเพื่อใช้สามารถประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีในการสื่อสาร โดยสามารถรองรับการออกแบบแอปพลิเคชันที่หลากหลาย เช่น ห้องประชุม ห้องควบคุมห้องประชุม ห้องฝึกอบรม ห้องเรียนศูนย์ข้อมูลศูนย์ปฏิบัติการเครือข่าย ศูนย์เฝ้าระวัง การแพร่ภาพโทรทัศน์ เป็นต้น ผู้สนใจสามารถเยี่ยมชมเทคโนโลยีทันสมัยเหล่านี้เพิ่มเติมได้ที่ <https://www.mc.co.th/eshop/content/63-visual-product>

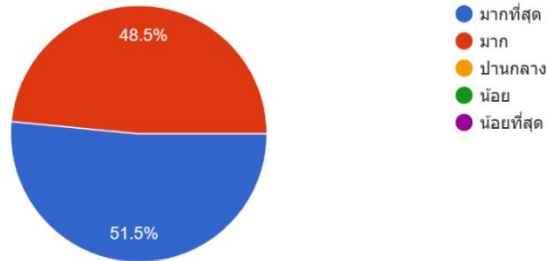
- GLOBE Publication Pub.LTD : ผู้ให้บริการวารสารและฐานข้อมูลออนไลน์จากต่างประเทศ ครอบคลุมในสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งในด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ การแพทย์ พยาบาล ผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <http://www.globepub.com/>
- Book Promotion & Service Co., Ltd. ผู้ให้บริการข้อมูลทั่วประเทศไทย โดยนำเสนอวารสารและฐานข้อมูลออนไลน์ใหม่ๆ ในสาขาวิชาต่างๆ จากทั่วโลก ผู้สนใจสามารถดูผลิตภัณฑ์และบริการสารสนเทศได้ที่ <http://www.book.co.th/>
- Trace On : เป็นผู้รวบรวมและผู้ให้บริการโซลูชันสำหรับผลิตภัณฑ์ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์นวัตกรรมบริการและโซลูชันอัจฉริยะเพื่อการบริหารของห้องสมุด โลก ผู้สนใจสามารถดูผลิตภัณฑ์และบริการสารสนเทศได้ที่ <https://www.traceon.co.th/>

การประเมินผลจากผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการ

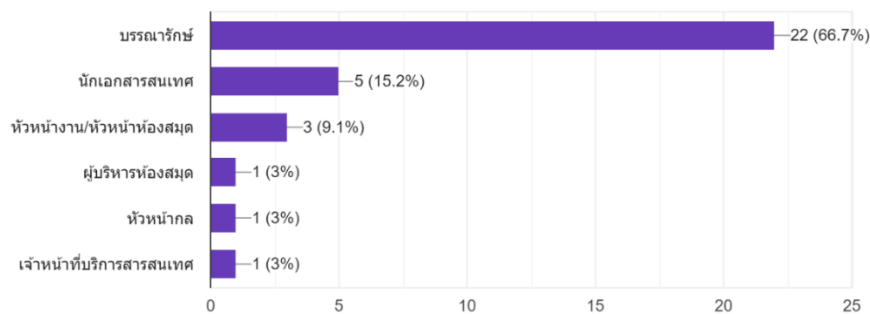
จากการส่งแบบประเมินผลให้กับผู้เข้าร่วมการประชุมวิชาการชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา (ช.บ.อ.) ประจำปี 2562 เรื่อง “บทบาทของห้องสมุดอุดมศึกษาในการจัดการข้อมูลวิจัย เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย” จำนวนทั้งสิ้น 87 คน มีผู้ตอบกลับแบบประเมินทั้งสิ้น 33 คน คิดเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 37.93 สำหรับผลการประเมินการจัดกิจกรรมมีดังนี้

- ความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อการจัดการประชุมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.50 รองลงมาพึงพอใจในระดับมาก (ร้อยละ 48.50)
- สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนมากที่สุด 22 คน (ร้อยละ 66.70) เป็นบรรณารักษ์ รองลงมา จำนวน 3 คน (ร้อยละ 9.10) รองลงมาจำนวน 5 คน เป็นนักเอกสารสนเทศ (ร้อยละ 15.20)

ความพึงพอใจโดยรวม
33 responses

สถานะภาพ
33 responses

บทสรุป-ข้อคิดเห็น

จากการประชุม “บทบาทของห้องสมุดอุดมศึกษาในการจัดการข้อมูลวิจัย เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย” ครั้งนี้ ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการข้อมูลเพื่อการวิจัยที่ชัดเจนจากมุมมองของนักวิชาการ อาจารย์ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่มีความรู้และประสบการณ์การจัดการข้อมูลเพื่อการวิจัย ได้รับทราบแนวทางของการจัดการข้อมูลเพื่อการวิจัยจากผู้ให้ทุนการวิจัยในประเทศไทย ได้รับฟังประสบการณ์การทำงานของบรรณารักษ์ที่เกี่ยวกับการจัดการข้อมูลเพื่อการวิจัยในประเทศสิงคโปร์ จากเนื้อหาที่ได้รับฟังจากวิทยากรทั้งหมดนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการจัดบริการการจัดการข้อมูลเพื่อการวิจัยให้กับห้องสมุดอุดมศึกษาต่าง ๆ เนื่องจากห้องสมุดมีภารกิจหลักที่ต้องสนับสนุนการทำวิจัยของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

สำหรับการจัดประชุมวิชาการห้องสมุดอุดมศึกษาในครั้งต่อไปควรนำเรื่องการจัดการข้อมูลเพื่อการวิจัยมากล่าวซ้ำอีกครั้งโดยนำห้องสมุดในประเทศไทยที่ได้บริการการจัดการข้อมูลเพื่อการวิจัยในห้องสมุดแล้ว มานำเสนอ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทำให้เห็นประโยชน์จากการจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้ด้วย โดยอาจจัดเป็นส่วนหนึ่งก่อนการบรรยายในหัวข้อใหม่ที่กำหนดในครั้งต่อไป

References

- Academic Librarian Group, Thai Library Association. (2019). **Announcement : the academic library's role in research data management to support the strategy of university.** Academic Librarian Group, Thai Library Association : Annual Conference. 20 December 2019. Retrieved April 20, 2020, from <https://www.tla.or.th/index.php/th/news-and-events/news-and-events/activities-2562/292-tla-pre-conference2562-3> [In Thai]
- Academic Librarian Group, Thai Library Association. (2019). **Schedule : the academic library's role in research data management to support the strategy of university.** Academic Librarian Group, Thai Library Association : Annual Conference. 20 December 2019. Retrieved April 20, 2020, from https://www.tla.or.th/attachments/article/292/TLA_Conference%202562_CHULA.pdf [In Thai]
- Bamrunakit, A. (2019). **“Context of funders and the research data management.”** The academic library's role in research data management support university strategies : Academic Librarian Group, Thai Library Association : Annual Conference. 20 December 2019. Retrieved April 20, 2020, from <https://drive.google.com/drive/folders/1KFEj6HmDyhGQm444NfhSqyLZGdidYdCz> [In Thai]
- Nontiwatwanit, N. (2019). **“Perpetua by Arkivum : manage research data and special collections with Perpetua.”** The academic library's role in research data management Support University Strategies : Academic Librarian Group, Thai Library Association : Annual Conference. 20 December 2019. Retrieved April 20, 2020, from https://drive.google.com/drive/folders/1Ej6NrQIt4QnF8bb1UyRa6ByH_chVE_n2
- Pang, C. (2019). **“Academic library’s role in research data management to support university strategies-NTU’s experience.”** The academic library's role in research data management Support University Strategies : Academic Librarian Group, Thai Library Association : Annual Conference. 20 December 2019. Retrieved April 20, 2020, from https://drive.google.com/drive/folders/1RF2sHp98iwhBLzqde7_hd6WH32RfEuiV

- Hiranwong, S. (2019). “**Thai library integrated system (ThaiLIS).**” The academic library's role in research data management Support University Strategies : Academic Librarian Group, Thai Library Association : Annual Conference. 20 December 2019. Retrieved April 20, 2020, from <https://drive.google.com/drive/folders/1qGEYMhRqnacR3LBFkzVACma9FQIvKi4V> [In Thai]
- Klungthanaboon, W. (2019). “**Research data management: 5W1H**” The academic library's role in research data management to support the strategy of university Academic Librarian Group, Thai Library Association : Annual Conference. 20 December 2019. Retrieved April 20, 2020, from https://drive.google.com/file/d/12g7CfgR_v95xCWNujZONsnkv69znJXSq/view [In Thai]

แนวทางการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย
บทสรุปจากการเสวนาเรื่อง “ความเป็นไปได้ในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย”
ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา, 19 ธันวาคม 2562.

สมปอง มิสิตตะ¹ และ กนกวรรณ บัวงาม²

บทคัดย่อ

จากการประชุม Pre-Conference เพื่อการพัฒนาวชิชีพห้องสมุดในเรื่อง “ความเป็นไปได้ในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย” โดยเปิดเวทีให้ผู้บริหารห้องสมุด บรรณารักษ์ อาจารย์ทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงการแนวทางการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ ต้องประกอบด้วย 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1. บรรณารักษ์/นักสารสนเทศ และผู้ประกอบการในวิชาชีพ ยังจำเป็นต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานในวิชาชีพ และพัฒนาทักษะด้านที่จำเป็นด้านการปฏิบัติงาน อาทิ การวิเคราะห์ข้อมูล การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล 2. ห้องสมุด/องค์กรที่ให้บริการสารสนเทศ ต้องการบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคาดหวังถึงบุคลากรในวิชาชีพบรรณารักษ์ ว่ามีความเป็นวิชาชีพ เทียบเท่ากับวิชาชีพอื่น ๆ 3. สถาบันการศึกษา ส่วนใหญ่พัฒนาหลักสูตรเน้นความรู้ทางด้านเทคโนโลยี คาดหวังให้สมาคมวิชาชีพเป็นแกนกลางกำหนดมาตรฐานวิชาชีพในอนาคต 4. สมาคมวิชาชีพ จำเป็นต้องกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์เพื่อเป็นกรอบพื้นฐานในการจัดทำมาตรฐานวิชาชีพ การกำหนดมาตรฐานของห้องสมุดในแต่ละระดับ และผลักดันให้เกิดการรับรองมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์เทียบเท่าวิชาชีพอื่น ๆ ประสานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากสมาคม/องค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกัน อาทิ นักจดหมายเหตุ ภัณฑารักษ์ เป็นต้น

คำสำคัญ: มาตรฐานวิชาชีพ บรรณารักษ์ไทย การพัฒนาอาชีพ

¹บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้าหอสมุด พระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อีเมล: missita_s@su.ac.th

²บรรณารักษ์ปฏิบัติการ หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีเมล: bkanokwan1977@gmail.com

**Guidelines for Developing Professional Standards for Librarians:
From “The Possibility of Developing Professional Standards for Thai Librarians”:
Thai Academic Librarian Group Seminar, 19 December 2019.**

Sompong Missita¹ and Kanokwan Buangam²

Abstract

Summarizing the preconference on "The Possibility of Developing Professional Standards for Thai Librarians," opinions were exchanged about guidelines for developing professional standards for librarians from library administrators, librarians, and information science lecturers, who emphasized four points: 1) Librarians and information professionals must develop basic professional skills and operations skills, including data analysis and data security; 2) libraries and organizations providing information services require efficiently operating organizational personnel and should be expected to employ certified library professionals; 3) educational institutions should develop curricula focused upon technological knowledge, and may be expected by professional associations to serve as centers for professional standards; 4) professional associations must specify librarian core competencies as bases for establishing professional standards and defining library standard levels to motivate professional certification of librarians as well as coordinating and creating a network from related associations and professional organizations, including archivists and curators.

Keywords: Professional standards, Thai librarianship, Professional development

¹Librarian, Sanamchandra Palace Library, Silpakorn University. E-mail: missita_s@su.ac.th

²Librarian, Thammasat University Library, Thammasat University. E-mail:
bkanokwan1977@gmail.com

บทนำ

ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา (ช.บ.อ.) สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ ตระหนักถึงบทบาทสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพและวิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จึงได้จัดการประชุม Pre-Conference เพื่อการพัฒนาวิชาชีพห้องสมุด เรื่อง “ความเป็นไปได้ในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย” ในวันพฤหัสบดีที่ 19 ธันวาคม 2562 เวลา 13.00 – 16.30 น. โดยความร่วมมืออย่างดีจากแผนกมาตรฐานวิชาชีพ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ และสำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมการเสวนาครั้งนี้ จำนวนกว่า 90 คน ได้แก่ ผู้บริหารห้องสมุด บรรณารักษ์ อาจารย์และบุคลากรในวงการบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนและให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพให้แก่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ได้นำไปจัดทำแนวทางการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์และผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดในอนาคต อีกทั้ง เพื่อกระตุ้นผู้ประกอบการในสาขาวิชาชีพบรรณารักษ์ รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้หันมาให้ความสนใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งในวิชาชีพบรรณารักษ์ ด้วยการผลักดันให้เกิดมาตรฐานวิชาชีพอย่างเป็นรูปธรรม

ภาพที่ 1 และ 2 บรรยากาศการเสวนา เรื่อง “ความเป็นไปได้ในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย”
วันที่ 19 ธันวาคม 2562 ณ สำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

สำหรับการเสวนาในครั้งนี้ มีวิทยากรผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้เกียรติมาร่วมในการเสวนา 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรภรณ์ จันทรสูตร อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และอาจารย์ทิพภา ปลื้มจินดา อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาสารสนเทศศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีนางเพ็ญสุวรรณส์ นาคะปรีชา ประธานแผนกมาตรฐานวิชาชีพ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เป็นผู้ดำเนินรายการ

รูปแบบของการเสวนาจะแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกเป็นการบรรยายเพื่อนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องสำหรับการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ จากผลงานการวิจัยของวิทยากรได้แก่

1. การวิจัยการพัฒนารูปแบบมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย โดย อาจารย์ ดร.ศรีหทัย เวลล์ และ อาจารย์ทิพภา ปลีหะจินดา มหาวิทยาลัยบูรพา นำเสนอโดย อาจารย์ทิพภา ปลีหะจินดา

2. งานวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับนักวิชาชีพสารสนเทศของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาด้วยชุดฝึกอบรมอิเล็กทรอนิกส์ นำเสนอโดย รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรารณ จันทรสูตร

ส่วนช่วงที่ 2 เป็นการแลกเปลี่ยนและเสนอความคิดเห็นในหัวข้อการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยของผู้เข้าร่วมการเสวนา อาทิ ผู้บริหารห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษา บรรณารักษ์วิชาชีพผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุด รวมทั้งอาจารย์ประจำสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ในสถาบันการศึกษาอุดมศึกษา เป็นต้น ดำเนินรายการโดย นางเพ็ญสุวรรณ นาคะปรีชา ประธานแผนกมาตรฐาน สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ

ช่วงที่ 1 การบรรยายเพื่อนำเสนอประเด็น

การบรรยายเรื่อง “การพัฒนารูปแบบมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย” โดย อาจารย์ทิพภา ปลีหะจินดา ได้นำเสนอถึงประเด็นสำคัญของการ “ความเป็นวิชาชีพ (Professional) ต้องประกอบไปด้วย

1. มีความรู้ ทักษะและสมรรถนะ (Competency)
2. มีการรับรองมาตรฐานวิชาชีพ
3. มีการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพโดยองค์กรรับรองวิชาชีพ
4. มีองค์กรวิชาชีพที่มีอำนาจกำหนดการเข้ามาประกอบอาชีพของบุคคล
5. มีจรรยาบรรณวิชาชีพ

ประมวลอาชีพที่มีมาตรฐานวิชาชีพของไทยนั้นส่วนใหญ่เป็นวิชาชีพเฉพาะ ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล สัตวแพทย์ เกษตรกร นักเทคนิคการแพทย์ นักกายภาพบำบัด นักวิทยาศาสตร์ หนายความ สถาปนิก นักบัญชี วิศวกร นักขายประกันชีวิต ครูและบุคลากรทางการศึกษา ยกเว้นบรรณารักษ์ที่ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ในขณะที่ต่างประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย พบว่า ได้มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ สำหรับในประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของวิชาชีพบรรณารักษ์และความเข้มแข็งของหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องในวิชาชีพของประเศนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

ในประเทศไทย ถึงแม้ยังไม่มีข้อกำหนดมาตรฐานวิชาชีพกลางที่ใช้เป็นกรอบสำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ที่ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ หรือ ผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดก็ตาม แต่พบว่าการกำหนดมาตรฐานสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่

- 1.มาตรฐานด้านคุณบรรณารักษ์ของกระทรวงศึกษาธิการ
- 2.มาตรฐานการกำหนดตำแหน่งบรรณารักษ์ของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)
- 3.จรรยาบรรณ บรรณารักษ์ พุทธศักราช 2552 ประกาศโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ผลสรุปจากวิจัย “การวิจัยการพัฒนารูปแบบมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย” โดย อาจารย์ ดร.ศรียุทธ เวลล์ และ อาจารย์ทิพา ปลีหะจินดา มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า จากจำนวนประชากรที่เก็บข้อมูล (ประชากรตัวอย่าง) จากบรรณารักษ์ห้องสมุด 5 ประเภท คณาจารย์ผู้สอนและผู้ทรงคุณวุฒิ รวมจำนวน 576 คน โดยใช้การสอบถาม การสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งได้ข้อสรุปดังนี้ ประชากรที่เก็บข้อมูล(ประชากรตัวอย่าง)เห็นถึงความจำเป็นและต้องการให้มีมาตรฐานวิชาชีพที่มีผลบังคับใช้ได้จริง ในระดับมากที่สุด และความคาดหวังต่อมาตรฐานวิชาชีพว่า มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยคุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพบรรณารักษ์ มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรกำกับดูแลทั้งมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพและมาตรฐานห้องสมุด นอกจากนี้ยังเห็นว่า บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวัง คือ สร้างขวัญกำลังใจให้บรรณารักษ์ มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพ ทำให้สังคมเชื่อมั่นในคุณภาพบัณฑิตมากยิ่งขึ้น

โดยรูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับบรรณารักษ์ไทย ควรมีสภาวิชาชีพ บรรณารักษ์ มีพระราชบัญญัติวิชาชีพบรรณารักษ์ที่มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการ และมีมาตรฐานวิชาชีพเหมือนวิชาชีพอื่น ๆ โดยมาตรฐานวิชาชีพ ประกอบด้วย สมรรถนะหลักของวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพ มาตรฐานห้องสมุด โดยสมรรถนะหลักมาจาก สถาบันผู้ผลิตบัณฑิต หน่วยงานผู้ใช้บัณฑิตนั่นเอง

การบรรยายเรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับนักวิชาชีพสารสนเทศของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาด้วยชุดฝึกอบรมอิเล็กทรอนิกส์” โดย รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรภรณ์ จันทรสัตร์ ได้นำเสนอถึงความสำคัญของ สมรรถนะ (Competency) อันหมายถึงทักษะ หรือ ความรู้ที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพทั้งบรรณารักษ์และนักวิชาชีพสารสนเทศ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการพัฒนาตนเอง คือ มีทักษะด้านความรู้พื้นฐานด้านบรรณารักษศาสตร์ โดยมีสมรรถนะย่อยที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็น งานเทคนิค งานบริการ มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งการสร้างเว็บไซต์ การเขียนโปรแกรม การจัดการฐานข้อมูล รวมไปถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และยังต้องมีความรู้ในเรื่องการรู้สารสนเทศ การรู้เครือข่ายสารสนเทศ การเข้าใจพฤติกรรมผู้ใช้ การสืบค้นสารสนเทศ

2. ด้านการพัฒนาอาชีพ หรือ ทักษะด้านหน้าที่การงาน มีสมรรถนะย่อยที่สำคัญ ได้แก่ มีจิตใจให้บริการ และการบริการที่ดี การบริหารจัดการสารสนเทศ การจัดการความรู้ มีความรู้แหล่งทรัพยากรสารสนเทศ ความผูกพันกับงาน ความเข้าใจในงานและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

3. ด้านการบริหารผลการปฏิบัติงาน อันหมายถึงมีทักษะการบริหารตนเอง มีสมรรถนะย่อยที่สำคัญ ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ สังเกตความเชี่ยวชาญในงานหรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การมีทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ ความสามารถในการเชื่อมโยง ใฝ่รู้และเรียนรู้ตลอดเวลา

4. ด้านการพัฒนาองค์กร หรือ มีทักษะด้านการบริหารงาน มีสมรรถนะย่อยที่สำคัญ คือ มีหลักการคิดเชิงระบบ มองภาพแบบองค์รวม มีภาวะผู้นำ กล้าตัดสินใจ และการทำงานเป็นทีม

ขณะเดียวกันจากความเจริญก้าวหน้าของนวัตกรรมเทคโนโลยี และเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้สมรรถนะของนักวิชาชีพสารสนเทศเปลี่ยนไปด้วย โดยเฉพาะบทบาทใหม่ของนักวิชาชีพสารสนเทศ ทั้งในด้านการจัดการสารสนเทศ การจัดการทรัพยากร การรู้และเข้าถึงแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ การเข้าใจภาษาและทักษะการสื่อสาร ทักษะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และเทคโนโลยีการสื่อสารต่อการปฏิบัติงานการจัดการและบริการสารสนเทศ ตลอดจนการจัดการความรู้ทั้งในรูปแบบ ความรู้ที่แฝงเร้นอยู่ในตัวคน (Tacit knowledge) และความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit knowledge) ที่มีอยู่อย่างมหาศาลและเป็นจำนวนมาก

โดยสรุปแล้วเห็นว่า บรรณารักษ์ ตลอดจนนักวิชาชีพสารสนเทศในปัจจุบันต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีทักษะด้านความรู้พื้นฐานในวิชาชีพเพื่อเป็นรากฐานอันมั่นคงของวิชาชีพ มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ เข้าใจพฤติกรรมของผู้ใช้สารสนเทศในสังคม มีทักษะการสืบค้น มีจิตใจบริการที่ดี มีทักษะการสื่อสาร มีมนุษยสัมพันธ์สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี สนใจการเรียนรู้ตลอดเวลา

ช่วงที่ 2 เป็นการเสนอความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการเสวนา

ดำเนินรายการโดย โดย นางเพ็ญสุวรรณ นาคะปรีชา ประธานแผนกมาตรฐาน สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ สำหรับเวทีการเสวนาได้มีผู้เสนอความคิดเห็น ดังนี้

นายทศพร อินทรบำรุง บรรณารักษ์จากวิทยาลัยชุมชน จากสหรัฐอเมริกา

“ในสหรัฐอเมริกาคนที่ทำงานเป็นบรรณารักษ์ได้ต้องจบในระดับปริญญาโท จึงจะได้ใบรับรองมาตรฐานวิชาชีพ จากสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association) บทบาทของบรรณารักษ์ทำหน้าที่สอนให้นักเรียนที่จบไปแล้วสามารถค้นหาข้อมูลเพื่อประโยชน์ของตนเองได้ สำหรับเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพจะได้รับสวัสดิการจากหน่วยงานทั้งในเรื่องของการศึกษาและค่าตอบแทน”

นายยุทธนา เสมอจิตร บรรณารักษ์ประจำห้องสมุดคณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

“การรับสมัครบรรณารักษ์ นอกจากจะระบุวุฒิตรงสาขาแล้วยังระบุไว้ว่า "และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง" จึงมีผู้จบสาขาอื่นเข้ามาสมัคร รวมทั้งพบว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาอื่นจะได้มาทำงานในห้องสมุดโรงเรียน ขอเสนอให้องค์กรวิชาชีพจัดสอบมาตรฐานความรู้และให้ใบรับรองเพื่อประกอบการสมัครงาน ส่วนผู้ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษ์ไม่ควรรับเข้ามาในตำแหน่งบรรณารักษ์ อาจรับเป็นผู้ช่วยบรรณารักษ์ได้โดยต้องผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ช่วยบรรณารักษ์ที่จัดโดยองค์กรวิชาชีพ”

นางสาววรารักษ์ พัฒนเกียรติพงศ์ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

“อาชีพของบรรณารักษ์มีความเสี่ยง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้มาตรฐานวิชาชีพ แต่ก่อนที่จะทำมาตรฐาน ควรทำกรอบสมรรถนะก่อนเพื่อพัฒนาคนและใช้ในการทดสอบ ทำอย่างไรจึงจะมีสมรรถนะก่อนแล้วค่อยไปสู่มาตรฐาน เพราะอย่างไรเรื่องมาตรฐานก็ต้องมีเรื่องสมรรถนะอยู่แล้ว”

ภาพที่ 3 นางสาวสุกฤตา จงสมจิตต์

นางสาวสุกฤตา จงสมจิตต์

หัวหน้าหอสมุดคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล
มหาวิทยาลัยมหิดล

“ขณะนี้ยุทธศาสตร์ของคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล กำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความเป็น วิชาชีพ จึงถูกตั้งคำถามว่า “บรรณารักษ์” มีสิ่งที่แสดงถึงความเป็นวิชาชีพหรือไม่ มีอะไรบอกได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถใน

วิชาชีพจริงนอกจากใบปริญญา มีการสอบวัดความรู้ในมาตรฐานการทำงานหรือไม่ อีกทั้งตัวชี้วัดคุณภาพงานและ คุณภาพการปฏิบัติงานของคน จะมีอะไรเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ในการอ้างอิง

การทำงานท่ามกลางบุคลากรทางการแพทย์ซึ่งมีมาตรฐานและใบประกอบวิชาชีพคงหลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบลักษณะนี้ไม่ได้

การทำความเข้าใจของบรรณารักษ์ให้ชัดเจนเพื่อใช้เป็นแหล่งอ้างอิงในการทำงาน และเพื่อให้วิชาชีพพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ วันนี้บรรณารักษ์หอสมุดคณะแพทยฯ ยังไม่มีคำตอบให้กับผู้บริหารฯ หากเป็นเช่นนี้ต่อไปอาชีพบรรณารักษ์จะยังมีพื้นที่ยืนในสังคมหรือไม่ ในขณะที่ความนิยมในทรัพยากรดิจิทัลกำลังรุกไล่มาทุกขณะ”

ดร.มลิวัลย์ ประดิษฐ์ธีระ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต

“ตราใบใดที่งานบรรณารักษ์เป็นนักวิชาชีพ สมาคมวิชาชีพหรือสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ต้องมีบทบาทในการกำหนดและนิยามมาตรฐานวิชาชีพให้ชัดเจน ในปัจจุบัน มีหลักสูตรหลายหลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาชีพและมีกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ (Thailand Qualification Framework- TQF: HEEd) เช่น ครุศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ แพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ กายภาพบำบัด บัญชี คอมพิวเตอร์ เป็นต้น หากสมาคมวิชาชีพ พัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ให้ชัดเจนและสำเร็จ จะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ที่เป็นมาตรฐานของประเทศได้ และเป็นโอกาสให้เกิดการรับรองคุณภาพหลักสูตรโดยสมาคม วิชาชีพในอนาคต และขณะเดียวกัน มาตรฐานวิชาชีพก็อาจนำไปใช้ในการทดสอบและรับรองโดย สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์กรมหาชน) ได้ เพื่อการแข่งขันในตลาดงานในระดับภูมิภาคและนานาชาติ”

ภาพเปลี่ยนแปลงในสังคม แฉิดกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร

อย่างยิ่งต่อ “การดำรงอยู่” ของวิชาชีพสารสนเทศ

ภาพที่ 4 ดร.รุจเรขา วิทยาธุกุล

ดร.รุจเรขา วิทยาธุกุล ผู้อำนวยการหอสมุดและคลังความรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล

“ในฐานะผู้จ้างงาน มีความเห็นว่า “ทักษะวิชาชีพ” ที่ไม่มีใครแย่งคือในเรื่องของการจัดการห้องสมุดดิจิทัล และคลังสารสนเทศสถาบัน รวมถึงมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้สมรรถนะและทักษะที่มีอยู่แล้วมาต่อยอด เรื่องเหล่านี้

จะต้องฝังอยู่ในวิชาชีพ เป็นทักษะที่ไม่มีใครทำแทนได้ เพราะในสถานการณ์จริงหน่วยงานมีความต้องการบรรณารักษ์ที่มีทั้ง hard skill และ soft skill ที่สามารถนำไปสนับสนุนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับ ต้องมีทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล ความปลอดภัยของข้อมูลในโลกไซเบอร์”

นางสาวสุภาพร สมจิตต์ บรรณารักษ์อาวุโส ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์

“สิ่งที่พบจากนักศึกษาฝึกงานคือ ยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์คำสำคัญ (Key word analysis) และความคิดสร้างสรรค์กิจกรรมที่สอดคล้องกับภารกิจขององค์กร การปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ห้องสมุดพบและใช้งานมีความจำเป็น ผู้สอนต้องมีวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจระหว่างวิชาที่เรียนกับการปฏิบัติงานจริง วิชาวรรณกรรมที่หายไปจากหลักสูตรทำให้นักศึกษาอ่านน้อย ทักษะการเขียนด้วยความเข้าใจจึงน้อยลงด้วย”

ดร.จุฑารัตน์ นกแก้ว อาจารย์ประจำสาขาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

“จากการออกไปนิเทศนักศึกษาฝึกงานในห้องสมุดประชาชน ได้รับคำถามว่าวิชาวรรณกรรมหายไปไหน เปลี่ยนเป็นวิชาไอทีหมด ห้องสมุดประชาชนจะรับสมัครเฉพาะผู้มีวุฒิที่มีคำว่า "บรรณารักษ์" เท่านั้น แต่เมื่อหันมามองชื่อหลักสูตร "บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์" ที่คงคำว่าบรรณารักษ์ไว้ด้วยเหตุผลเพียงให้นักศึกษาสมัครงานบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนได้ แต่เนื้อหาหลักสูตรกลับไม่มีวิชาที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดประชาชน หรือวิชาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น วิชาวรรณกรรมเด็ก เป็นต้น

ที่สำคัญ เนื้อหาในหลักสูตรยังเน้นรายวิชาเกี่ยวกับไอที ซึ่งผู้เรียนยังมีศักยภาพไม่ถึง ส่วนตลาดงานในโรงเรียน นักศึกษาที่ต้องการประกอบอาชีพครูบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียนยังประสบปัญหาการไม่บรรจุตำแหน่งครูบรรณารักษ์ให้เป็นเพียงอัตราจ้างเท่านั้น แม้ว่าจะทำตามกฎกติกาคือเข้าไปทำหน้าที่เป็นบรรณารักษ์ มีชั่วโมงสอนและมีใบประกาศนียบัตรบัณฑิตครูก็ตาม เมื่อโรงเรียนมีอัตราครูบรรณารักษ์ว่างลง มักจะบรรจุครูภาษาไทยแทน ด้วยเหตุผลว่าสอนวิชาห้องสมุดและวิชาอื่นได้ด้วย ฟังแล้วทำให้คิดต่อ ดูเหมือนว่าทั้งสองกรณีจะมุ่งตรงไปยังเรื่องหลักสูตร แต่หากพิจารณาแล้วจะพบว่ามีความแตกต่าง ๆ อยู่ภายใต้ประเด็นนี้มากมาย เช่น เรื่องนโยบายของหน่วยงานที่ใช้บัณฑิต เรื่องขีดความสามารถในการปรับตัวเพื่อตอบสนองสภาพแวดล้อมในการทำงานของบัณฑิต เราจะออกแบบมาตรฐานวิชาชีพของเราอย่างไรให้ครอบคลุมเรื่องเหล่านี้”

ดร.เกวลิ รังษิสุทธาภรณ์ ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

“ในประเทศไทยหลักสูตรระดับปริญญา มีกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF: HEd - มคอ.) ซึ่งเป็นข้อกำหนดมาตรฐานหลักสูตรกำกับทุกชั้นตอนรวมทั้งสิ้น 7 ฉบับ ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การสอนรายวิชา

การฝึกภาคสนาม การวัดผล จนถึงการผลิตรายภาคการศึกษา ในเอกสาร มคอ.นั้น จะต้องระบุ
สมรรถนะหลักและสมรรถนะรอง ซึ่งถือเป็นกรอบอ้างอิงถึงความสามารถของผู้เรียน ปัจจุบัน
หลักสูตร ศศ.บ. สาขาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ ยังไม่มี มคอ.1 โรงเรียนบรรณารักษ์
ทั่วประเทศเคยประชุมร่วมกันในเรื่องนี้ แต่ยังไม่ มี มคอ.1 ที่จะใช้ร่วมกันออกมา ยังเป็นลักษณะต่าง
คนต่างทำทั้งที่เนื้อหาหลักสูตรคล้ายกัน ขอฝากถึงโรงเรียนบรรณารักษ์ในมหาวิทยาลัยใหญ่ด้วย ถ้า
เราจะมีมาตรฐานหลักสูตรคงต้องเริ่มจากจุดนี้ก่อน อีกประเด็นหนึ่ง มองในมุมผู้จ้างงาน บัณฑิต
ของเราต้องคุยกับคนทำงานฝ่ายอื่นได้อย่างเข้าใจ เช่น ในการทำงานร่วมกันของบรรณารักษ์กับ
โปรแกรมเมอร์เพื่อก้าวสู่การเป็น Digital library การพัฒนา IR การจัดการระบบอัตโนมัติ ทั้งสอง
ฝ่ายต้องคุยกันและเข้าใจกัน หลักสูตรจะต้องทำให้บรรณารักษ์เกิดคุณลักษณะที่ไม่ยึดติด ต้องพร้อม
ที่จะเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองและพัฒนาซึ่งกันและกัน”

**ดร.นยา สุธงษา และ ดร.เสาวภา หลิมจิตร อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

“ถึงแม้จะยังไม่มีมาตรฐานวิชาชีพเต็มรูปแบบอย่างเป็นระบบ แต่โรงเรียนบรรณารักษ์ทุก
แห่งก็ได้ดูแลหลักสูตรให้มีมาตรฐานมาตลอดเพื่อคุณภาพบัณฑิตโดยใช้ระบบและกลไกที่มีอยู่ แต่
เมื่อจะเปิดหลักสูตรอินเตอร์ระดับปริญญาเอกก็ควรจะมีระบบและกลไกรับรองระดับอินเตอร์ด้วย
เช่นกันเพื่อความเชื่อมั่นในระดับสากล ทั้งนี้ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ผ่านรับรองหลักสูตรจากองค์กรรับรองของต่างประเทศ ซึ่งผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ศรีบริสุทธิสกุล และคณาจารย์ จะได้นำกรณีศึกษานี้ไปเผยแพร่ต่อไป”

**อาจารย์ปัทรา อาษา อาจารย์ประจำสาขาวิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**

“ในด้านการศึกษา ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ได้มีการขอการรับรองมาตรฐาน วิชาชีพของ
CILIP ซึ่งใช้ PKSB หรือ The Professional knowledge and skills base เป็นกรอบในการพิจารณา
ซึ่ง PKSB จำแนกกรอบการประเมินออกเป็น General skills และ Professional expertise การพัฒนา
ระบบรับรองมาตรฐานวิชาชีพในไทย เป็นสิ่งสำคัญที่จะขับเคลื่อนวิชาชีพและควรมีความร่วมมือ
กับวิชาชีพในสารสนเทศต่าง ๆ เช่น นักจดหมายเหตุ ภัณฑารักษ์ เป็นต้น”

ภาพที่ 5 นางสาวสมปอง มิสสิตะ

นางสมปอง มิสสิตะ หัวหน้าห้องสมุดพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

“อย่างไรก็ตามการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพให้คนมีขีดความสามารถสูงนั้นเป็นเรื่องดี แต่อาจทำให้หาคนมาทำงานยาก ทุกวันนี้เวลาเปิดรับสมัครก็ยังไม่ค่อยจะได้ผู้มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ ผลวิจัยที่ออกมาว่าต้องการให้มีมาตรฐานวิชาชีพถึงระดับมี พรบ. และสภาวิชาชีพ อาจทำให้ผู้เรียนในสาขานี้ตกใจว่าเราจะไปถึงจุดนั้นกันจริงๆ หรือ และเมื่อไร ซึ่งเห็นว่าเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลากับคณะทำงานเรื่องมาตรฐานปัจจุบันที่ยังไม่มีเรื่องดังกล่าว ก็อยากฝากไปถึงผู้สอนให้กระตุ้นผู้เรียนให้เกิด Passion เพื่อที่จะนำไปสู่ Action ให้ได้ทุกคน ตอนนี้การเปิดรับคนสาขาอื่นเข้ามาทำงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ยังมีผู้คิดว่าเป็นความใจกว้าง หากเทียบกับวิชาชีพอื่น กว่าจะได้ใบประกอบวิชาชีพก็ต้องเรียนให้ครบตามข้อกำหนด อย่างวิศวกร ถ้าได้ใบ กว. ก็เช็กได้ว่าต้องผ่านวิชาอะไรบ้าง ดังนั้น เมื่อมีมาตรฐานวิชาชีพแล้ว ทุกคนทุกฝ่ายต้องไปด้วยกัน ไม่ใช่คนทำมาตรฐานทำเทบตาย ผู้สอนไม่สนใจ ผู้เรียนไม่เข้าใจ ผู้จ้างงานไม่รู้เรื่อง ก็ไม่มีประโยชน์”

นางเพ็ญสุวรรณต์ นาคะปรีชา ประธานแผนกมาตรฐาน สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

“เรื่องหนึ่งที่สำคัญอยากจะฝากถึงเพื่อนร่วมวิชาชีพคือ การเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพถือเป็นจุดเริ่มต้นของมาตรฐานวิชาชีพ ที่บรรณารักษ์ทุกคนควรมาร่วมพลังกันให้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น เพื่อร่วมกันผลักดันวาระต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิชาชีพให้ไปสู่เป้าหมายที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จและมีผลบังคับใช้”

ผู้เขียนขอขอบคุณอาจารย์ทิพา ปลีหะจินดา ที่ได้สรุปความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนร่วมในการเสวนาครั้งนี้ในกลุ่ม Librarian in Thailand (<https://www.facebook.com/groups/librarianTH>)

ประมวลความคิดเห็น

จากการประมวลความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมเสวนา สามารถสรุปประเด็นที่สำคัญ สำหรับเป็นแนวทางการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. บรรณารักษ์/นักสารสนเทศ และผู้ประกอบการในวิชาชีพ ยังจำเป็นต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานในวิชาชีพที่ถือได้ว่ามีความโดดเด่นและยังเป็นที่ยอมรับในตลาดแรงงาน โดยเฉพาะทักษะด้านการจัดการสารสนเทศ รวมไปถึงการจัดการห้องสมุดและคลังความรู้สถาบัน ถึงแม้ปัจจุบันจะ

เน้นในรูปแบบดิจิทัลมากขึ้นก็ตาม ขณะเดียวกันยังจำเป็นต้องพัฒนาทักษะอื่นๆ เพื่อสนับสนุนการทำงานให้สอดคล้องเป้าหมายขององค์กร หรือ ผู้จ้างงาน โดยเฉพาะทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล ทักษะทางด้านเทคโนโลยี รวมไปถึงทักษะด้านการสื่อสารและการทำงานร่วมกับวิชาชีพอื่น ๆ ด้วย ขณะเดียวกันจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ควรให้ความสนใจในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในสมาคมวิชาชีพเพื่อการสร้างความเข้มแข็งในวิชาชีพด้วย

2. **ห้องสมุด/องค์กรที่ให้บริการสารสนเทศ** มีความต้องการบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคาดหวังถึงบุคลากรในวิชาชีพบรรณารักษ์ ว่ามีความเป็นวิชาชีพเทียบเท่ากับวิชาชีพอื่น ๆ รวมถึงมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ ในขณะที่ปัจจุบันการเปิดรับสมัครผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ จะเปิดโอกาสให้ผู้จบคุณวุฒิอื่นๆ เข้ามาปฏิบัติงานด้วย หรือมอบหมายให้ผู้จบคุณวุฒิอื่นๆ ปฏิบัติงานในหน้าที่บรรณารักษ์ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะพบในโรงเรียนและสถาบันการศึกษาขนาดเล็กที่มีบุคลากรไม่เพียงพอ ขณะที่ห้องสมุดประชาชน พบปัญหาบุคลากรที่รับเข้ามาทำงานขาดทักษะด้านการเขียน และวรรณกรรมวิจารณ์ ซึ่งมีความจำเป็นในการปฏิบัติงานของห้องสมุดประชาชน เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งเสริมการอ่านให้แก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่

3. **สถาบันการศึกษา** มีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ตอบรับกับตลาดแรงงาน โดยมุ่งเน้นหลักสูตรไปทางด้านสารสนเทศศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะของนักศึกษาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการนำไปประยุกต์ใช้งาน ให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานในปัจจุบันที่ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีมากขึ้น ขณะเดียวกันยังให้ความสำคัญในด้านมาตรฐานหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามการประกันคุณภาพการศึกษาที่จำเป็นต้องดำเนินการตามที่สถาบันต้นสังกัดดำเนินการ รวมถึงการเปิดหลักสูตรในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรับรองมาตรฐานด้วย โดยแต่ละสถาบันอาจจะมีการกำหนดหลักสูตรและวิชาในระบบการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ หากสมาคมวิชาชีพได้มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพเพื่อเป็นแกนกลาง เชื่อว่าจะทำให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรในวิชาชีพบรรณารักษ์ที่เป็นมาตรฐานเช่นกัน

4. **สมาคมวิชาชีพ** ถือเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อการสร้างความเข้มแข็งของวิชาชีพบรรณารักษ์ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานกลางและเป็นศูนย์รวมของบุคลากรในวิชาชีพ โดยมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาทักษะของบุคลากรในวิชาชีพ เพื่อการพัฒนาไปสู่มาตรฐานวิชาชีพ ตลอดจนให้สังคมเห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพบรรณารักษ์ให้เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยสิ่งที่จำเป็นต้องดำเนินการ

คือ การกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์ เพื่อเป็นกรอบพื้นฐานในการจัดทำมาตรฐานวิชาชีพ ตลอดจนการกำหนดมาตรฐานของห้องสมุดในแต่ละระดับ รวมไปถึงการผลักดันให้เกิดการรับรองมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์เทียบเท่าวิชาชีพอื่นๆ โดยต้องอาศัยการประสานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากสมาคม/องค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกัน อาทิ นักสารสนเทศ ภัณฑารักษ์ นักจดหมายเหตุ ตลอดจนสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ เพื่อสนับสนุนและร่วมกันผลักดันอย่างจริงจัง สำหรับการสร้างพื้นฐานด้านการอ่าน การรู้สารสนเทศ และสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากจุดเริ่มต้นของการจัด Pre-Conference ในหัวข้อเรื่อง “ความเป็นไปได้ในการพัฒนา มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย” โดยชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา (ช.บ.อ.) สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ และหน่วยงานองค์กรเครือข่าย จะเห็นได้ถึงความสนใจของบุคลากรในวิชาชีพที่ต้องการสร้างให้เกิดมาตรฐานวิชาชีพอย่างจริงจัง เพื่อก่อร่างให้เกิดเส้นทางการสร้างมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ของไทยที่จะเกิดขึ้นเป็นรูปเป็นร่างต่อไป

References

Announcement “**The possibility to develop Thai librarians professional standards**”:

Thai Academic Librarian Group Seminar, 19 December 2019. [In Thai]

Chantarasuta, P. (2013). **Alternative : using an electronic training program for developing essential core competencies for information professionals in libraries of tertiary institutions.** (Doctoral Dissertation, Ph. D. in Philosophy, Human Resource Development, Ramkhamhaeng University, Thailand). [In Thai]

Wells, S.& Pleehajinda, T. (2019). **Professional standards for Thai librarians.** Chonburi: Department of Information Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University. [In Thai]